III.

ASTHERION

OKKULT MAGAZIN

2021. NYÁR

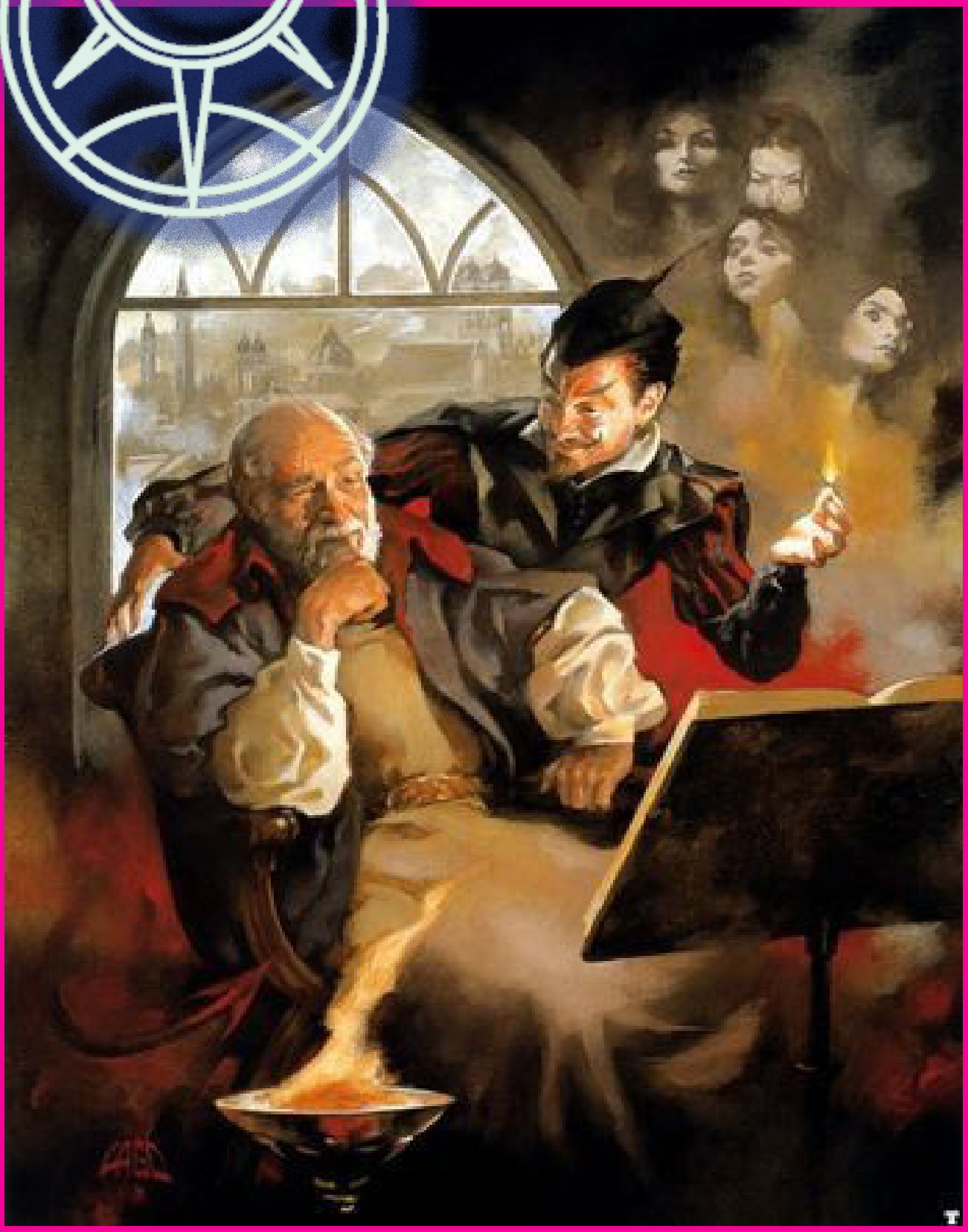

TARTALOM

3 A fauszti hagyomány

22 Praxis Magia Faustiana

36 Salamoni grimoire-szövegek a 14.-18. században

67 Bevezetés a Taoista alkímiába

ASTHERION Okkult Magazin

megjelenik magyar nyelven negyedévente, online

www.astherion.hu

FŐSZERKESZTŐ:

Osara LaMort

Kapcsolat: astherionmagazin@gmail.com

Az Astherion magazin cikkei, valamint a saját készítésű illusztrációk szerzői jogvédelem alatt állnak, engedély nélküli másolásuk és terjesztésük szigorúan tilos.

A FAUSZTI HAGYOMÁNY

III. szám

2021. NYÁR

Fauszt legendája, mely leginkább Goethe híres drámájából ismert, olyan alapvető, vallási és filozófiai problémákat boncolgat, melyek az emberiséget mindig is elbűvölték és vonzották: az ember és a "jó és gonosz" erői közti kapcsolat, a fizikai lét korlátai ellen való lázadás, a mindent elsöprő tudásszomj és az örök élet misztériuma. A fauszti hagyomány mindezen elemeket összefoglalja, s nemcsak irodalmi alkotásokat inspirált, de teljes varázskönyv tradíció is kialakult körülötte.

A 16. századi Fauszt elődeit oly nevezetes mágusok sorában lelhetjük fel, mint Simon Mágus, Ciprián és Teofilusz. Történeteik széles körben ismertek voltak a középkori Európában, s a lehetséges kapcsolat ezen régebbi legendák és a Fauszt-mítosz közt számtalan tudományos kutatás tárgyát képezte. Simon Mágus és Ciprián egyaránt az achetipikus mágus képe, történetük hírneves, okkult személyiséget fed fel, ki csodálatos dolgokat vitt végbe. A Teofilusz-legenda az első, részletes beszámoló, mely a Sátánnal való szövetséget írja le. A Helladiusz-Proteriusz történet ugyan feltehetőleg régebbi, de Teofilusz sokkal inkább ismertté vált, legalábbis abból ítélve, milyen gyakran jelent meg alakja a középkori európai irodalomban.

Simon Mágus első ismert említése *Az Apostolok Cselekedetei* 8. fejezetében található (9-13 és 18-24): "Élt a városban egy Simon nevű férfi, aki varázsló volt, és azzal ámította Szamária népét, hogy fontos személynek adta ki magát. A népnek apraja-nagyja hallgatott rá. „Ő az Isten ereje, melyet nagynak neveznek!” – mondták. Csüggtek rajta, mert már jó ideje ámította őket mesterkedéseivel. De amikor hittek Fülöpnek, aki Isten országáról és Jézus Krisztus nevéről beszélt nekik, megkeresztelkedtek, férfiak és nők egyaránt. Maga Simon is hívő lett, megkeresztelkedett, és Fülöphöz csatlakozott. A jelek és a nagy csodák láttán elámult." "Amikor Simon látta, hogy az apostolok kézrátétellel közvetítik a Szentlelket, pénzt ajánlott fel nekik: „Adjatok nekem is olyan hatalmat – mondta –, hogy akire csak ráteszem a kezem, megkapja a Szentlelket.” Péter elutasította: „Vesszen el a pénzed veled együtt, mert azt hitted, hogy az Isten ajándékát pénzen meg lehet venni. Semmi részed benne és semmi közöd hozzá, mert szíved nem tiszta az Isten előtt. Térj meg hát gonoszságodból, és kérd az Istent, hogy bocsássa meg szíved szándékát! Úgy látom, elöntött a keserű epe, és fogva tart a gonoszság.” „Könyörögjetek értem az Úrhoz – kérte Simon –, hogy semmi se érjen abból, amit mondtatok.”"

Számos kora keresztény író is beszámolt Simon alakjáról, többek közt Jusztiniusz mártír, Tertullianusz, Irenaeusz, Hippolütosz és Arnobiusz. De a legérdekesebb írás mind közül az úgynevezett Pszeudo-Kelemen Irodalom, avagy a *Clementine Homilies és a Clementine Recognitions*. Mindkettőben megtalálható ugyanaz a történet, mely leginkább egy vita beszámolója Simon Mágus és Péter apostol közt. A legenda ezután tovább formálódott az első négy évszázad során, a 12. század közepén pedig a Kaiserchronik igen tekintélyes hosszban adta vissza. Egy évszázaddal később felbukkant a *Legenda Aurea*ban, s az a tény, hogy helyet kapott ebben a gyűjteményben, bizonyítja, hogy a 14., 15. és 16. század során széles körben ismert volt.

Mozaik a palermói Palatine kápolnából, 12. század

A történetből megtudható, hogy Simon szamaritán családban született, mély ismeretekre tett szert a görög irodalom terén, és mágusi foglalkozásra adta a fejét; hogy dicsőségre vágyott és azzal dicsekedett, hogy minden emberi lény felett való, és hogy hatalmát Istentől kapta. Simon azt állította a krónikák tanúbizonysága szerint, hogy képes láthatatlanná válni, repülni, és úgy áthatolni a sziklán, mintha az agyag lenne. Akaratával képes kinyitni minden lakatot és kicsíráztatni a magokat, melyek egy szempillantás alatt fákká nőnek, tűz nem égeti, bármikor képes alakot váltani birkává vagy kecskévé, megtalálni az elásott kincseket és királyokat teremteni, vagy épp elűzni őket trónjukról. Simon ezért azt követelte, hogy istenként tiszteltjék és imádják. Később azt is állította, hogy isteni csoda folytán,

Hartmann Schedel: Simon mágus bukása, Nürembergi Krónika, 1492.

szűznemzéssel fogant, és hogy a levegőt vízzé tudja változtatni, majd a vizet vérré, s végül hússá szilárdítani, s ezzel új emberi teremtményt tud létrehozni - ezáltal sokkal nemesebb munkára képes, mint az Isten, ki földből teremtette az embert, Simon viszont levegőből, mely "sokkal bonyolultabb anyag".

Antiokhiai Szent Ciprián és Szent Jusztina története a 4. században bukkant fel először Konstantinápolyban, egy Gregoriusz Nazianzusz által írt himnuszban (i. sz. 379), majd a spanyol Prudentiusz egy versében is, kissé később. Mindkét költemény egy történelmi személyről, Karthágói Cipriánról szól, akit azonban összekevernek Antiokhia legendás mágusával; ezt a tévedést a későbbi írások is továbbvitték. Antiokhiai Ciprián azonban nem volt püspök, Antiokhiai Jusztina pedig nem ismert a történetírók számára. Történetük feltehetőleg pusztán kitaláció, bár néhány korábbi forrásban is megtalálható a nyoma, például az úgynevezett *Acta Pauli et Theclae* című műben. A legenda teljes formájában három, görög nyelvű alkotásban is megtalálható, melyeket azután Metafrasztész összedolgozott, s ennek nyomán készültek el a későbbi, latin nyelvű, igen népszerű változatok.

ORTHODOX MONASTERY ICONS

Ciprián beleszeretett a szent életű Jusztinába, és megidézett egy démont, hogy szerezze meg számára a leányt. Jusztina azonban olyan buzgón imádkozott, hogy a démon megszégyenülten kullogott vissza a mágushoz. Ciprián ekkor maga tett próbát, madárrá változott, vagy szép leánnyá, de hiába volt minden furmány, Jusztinát nem tudta megközelíteni. Végül megtért és pappá szentelték, később Antiokhia püspöke lett, a lányt pedig egy kolostor apátnőjévé avatta.

Adanai Teofilusz története a legkésőbbi s kétségkívül a legnépszerűbb mind közül. Az eredeti legendát görög nyelven írták, feltehetőleg valamikor 650-850 közöttt, szerzője egy bizonyos Eutükhiánusz, ki azt állította, hogy Teofilusz háztartásának tagja volt; a legtöbb tudós azonban úgy véli, egyszerű írnok lehetett, aki feldolgozta a történetet. A legrégebbi latin változat a Nápolyi Paulusz Diakónusz nevéhez fűződik a 9. század végén. Jacobus de Voragine, Genova érseke a 13. század végén a *Legenda Aurea*ban tette közzé ugyanezt a mesét, így vált széles körben ismertté és népszerűvé, később számos más nyelvre is lefordították.

A *Legenda Aurea* tanúbizonysága szerint maga a história 537-ben esett meg. Tény, hogy ebben az időben valóban élt egy Teofilusz Adanában (a mai Törökország területe), kit a történet szerint püspökké választottak, ő azonban szerénységből visszautasította a posztot. Amikor azonban az új püspök, gonosz és megalapozatlan vádak alapján igazságtalanul megfosztotta a főesperesi rangtól, Teofilusz megbánta korábbi alázatosságát és egy nekromantához fordult, kinek segítségével az ördögtől kért támogatást. Az ördög cserében azt követelte tőle, hogy tagadja meg a keresztséget, és saját vérével írja alá a szerződést. Teofilusz így

Szent Ciprián és a dámon, a Legenda Aureából, 13. század

cselekedett, s az ördög püspöki ranghoz juttatta. Később azonban Teofilusz megrettent saját tettétől és bűnbocsánatért esedezett Szűz Máriához, aki végül megkönyörült rajta és feloldozta. Három nappal később Teofilusz arra ébredt, hogy a szerződés a mellkasán hever. Ekkor rémületében elment a valódi püspökhöz és bevallotta minden bűnét. A püspök elégette a szerződést, Teofilusz pedig megkönnyebbülten, hogy megszabadult a tehertől, hamarosan kilehelte lelkét.

Teofilusz szerződést köt az ördöggel, maastrichti miniatúra, 13. század

Fausztusz doktor első írásos említései levelekben, naplókban 1507 és 1540 között történtek, akkor még egyértelműen élő személyként hivatkozva rá. Közös jellemvonásai közt találhatjuk, hogy széles körben ismert, furcsa személyiség volt, igen művelt és sokat utazott, hogy általában gonosz hírnév lengte körül, és sokat hetvenkedett tetteivel. Feltehetőleg 1480-ben született Knittlingen városában, Württemberg fejedelemségében. Egy bizonyos Johann Fauszt neve szerepel a leidelbergi egyetem teológiai alapképzésének 1509-es listáján. Johannesz Manliusz a *Locorum communium collectanea* című, 1562-es művében azt állította, hogy Fauszt Melankthon (1497-1560), a híres, lutheránus tudós személyes segéde volt és Krakkóban tanult mágiát. Egy 1506-ból származó feljegyzés szerint bűvésztrükköket adott elő és horoszkópokat készített Gelnhausenben. Az ezt követő harminc évből számos más iratban említésre került a neve, mint orvos, filozófus doktor, alkimista, mágus és asztrológus, s gyakran vádolták csalással. Az egyik legmegbízhatóbb forrás Johannes Trithemusznak Johannesz Virdunghoz írott levele 1507-ből, mely figyelmezetés tartalmaz egy bizonyos Georgiusz Szabellikuszról, egy csalóról, ki magának *Faustus junior, fons necromanticorum, astrologus, magus secundus* címeket tulajdonít, s ki Geinhausenben és Würzburgban kérkedik mágikus hatalmával, még azt is állítván, hogy Jézus minden csodáját képes végrehajtani. Trithemusz azt is megemlítette, hogy ez a Szabellikusz tanári állást kapott Sickingenben 1507-ben, ahol azonban szodómia bűnébe esett fiú diákjaival, de időben elmenekült a büntetés elől.

Konrad Mutianusz Rufusz 1513-ben feljegyzett egy találkozást egy szélhámos tenyérjóssal, "Heidelberg félistenével", akit Georg Fausztnak hívtak, s Heinrik Urbanuszhoz írott levelében arra buzdít minden teológust, hogy lépjenek fel ellene. Fauszt 1520-ban egy bambergi püspöknek készített horoszkópot, melyért tíz guldent kapott kézhez. 1528-ban Ingolstadtban járt, de onnan hamarosan elűzték. 1532-ből származik az a nürnbergi feljegyzés, miszerint a város polgármestere megtagadta a belépést "a nagy fekete mágus és szodomita Fausztusz doktortól" (*Doctor Faustus, dem großen Sodomiten und Nigromantico in furt glait ablainen*). A későbbi iratok kissé pozitívabb színezetűek: Joakhim Kameriáriusz, Tübingen professzora 1536-ban tiszteletreméltó asztrológusként emlegette Fausztot, egy wormsi orvos, Philipp Begardi pedig gyógyászati szaktudását méltatta 1539-ben.

Fauszt feltehetőleg 1540-ben vagy 1541-ben halt meg, úgy tartják, alkímiai kísérletben bekövetkezett robbanás folytán, a Hotel zum Löwenben, Staufen im Breisgau városában. A testét darabokban lelték, s ebből arra következtettek, hogy az ördög jött el érte és gyűjtötte be magának. 1548-ban Johann Gast teológus feljegyezte, hogy Fauszt szörnyűséges halált halt, és arccal a föld felé fordulva találtak rá, miközben teste a hátán feküdt. Gast arról is beszámolt, hogy életében Fauszt egy kutyával és egy lóval utazott, és a szóbeszéd úgy tartotta, a kutya néha emberi szolgává változott.

Mivel a történelmi Fauszt alakja igen korán legendássá vált és bekerült a korabeli szépirodalomba, a 17. században még azt is megkérdőjelezték, vajon létezett-e egyáltalán, s alakját - tévesen - egy Johann Fust nevű, mainzi festővel azonosították. Végül Johann Georg Neumann 1683-as *Disquisitio historica de Fausto praestigiatore* című tanulmánya tisztázta a kérdést.

Az első kísérlet a fauszti történetek összegyűjtésére 1570-ben történt, mikor Christoph Rosshirt, a nürenbergi Sebaldus iskola tanára egy kézzel írott jegyzetfüzetben lejegyezte az összes, róla szóló történetet, melyet hallott. Ennél jóval jelentőségteljesebb az az úgynevezett Wolfenbüttel kézirat, mely valamikor 1572 és 1587 közt keletkezett. Ez a kézirat meglehetősen prózai beszámolót tartalmaz a kétes hírnevű mágus kalandjairól, s feltehetőleg azzal a szándékkal íródott, hogy óva intsen minden jó protestánst Fauszt doktor utánzásától. A későbbi, nyomtatott kiadású könyvekhez feltehetőleg ez a kézirat szolgáltatta a legtöbb adatot.

Az első, nyomtatásban megjelent könyv, mely Fauszt életét taglalta, a híres *Spies Faustbuch*, melyet Johann Spies adott ki Frankfurt an

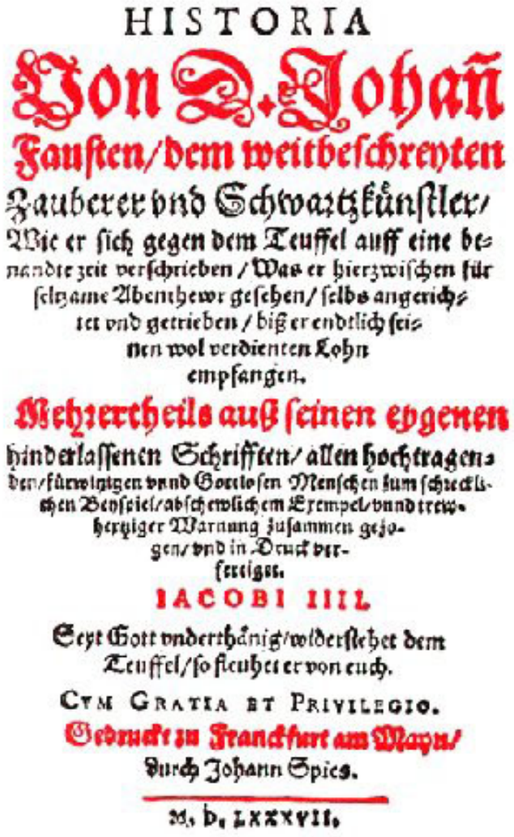
HISTORIA
Von D. Johañ
Fausten/dem weitbeschreyten
Zauberer vnd Schwartzkünstler/
Wie er sich gegen dem Teuffel auff eine benandte zeit verschrieben / Was er hierzwischen für seltzame Abenthewr gesehen/ selbs angerichtet vnd getrieben / biß er endtlich seinen wol verdienten Lohn empfangen.
Mehrertheils auß seinen eygenen hinderlassenen Schrifften/ allen hochtragenden/fürwitzigen vnd Gottlosen Menschen zum schrecklichen Beyspiel/abschewlichem Exempel/vnd trewhertziger Warnung zusammen gezogen/ vnd in Druck verfertiget.
IACOBI IIII.
Seyt Gott vnderthänig/widerstehet dem Teuffel/so fleuhet er von euch.
Cvm Gratia et Privilegio.
Gedruckt zu Franckfurt am Mayn/
Durch Johann Spies.
M. D. LXXXVII.

Historia von D. Johan Fausten, 1587., Spies-kiadás

Mainban, 1587 szeptemberében. A Spies és a Wölfenbüttel szöveg nagy része megegyezik, a nyomtatott kiadvány hatalmas népszerűségre tett szert és több kiadást is megért. 1588-ban a tübingeni egyetem diákjai kalózkiadásban is kinyomtatták, melyért szigorú büntetést kaptak. 1589-ben a történet hat új fejezettel megtoldva megjelent Erfurtban. A legutolsó, tizennyolcadik Spies kiadás 1598-ban keletkezett.

A *Faustbuch* iránti érdeklődés a 17. századra lassan elhalt, részben a harminc éves háborúnak köszönhetően, részben pedig a boszorkányság iránt tanúsított, jóval jozanabb hozzáállás folytán, s a történet csak 1674-ben került újra nyomtatásba, egy nürenbergi orvos, Nicolaus Pfitzer jóvoltából. A legutolsó német könyv az úgynevezett *Faustbuch des Christlich Meynenden* volt, egy lerövidített beszámoló a mágus életéről, melyet feltehetőleg az 1700-as évek első két évtizedében nyomtattak. A legkorábbi, fennmaradt, dátumozott példány 1725-ből való, feltehetőleg e kiadás volt az, mely Goethéhez is eljutott. Érdemes azonban megemlíteni, hogy nem csak német nyelvű könyvekben bukkant fel a Fauszt-legenda; a Spies könyvet angolra (1592), hollandra (1592) és franciára (1598) is lefordították. Az angol fordítás minden bizonnyal Marlowe *Doktor Fausztusz*ának forrása (a legkorábbi kiadás egyetlen ismert példánya a British Museumban található).

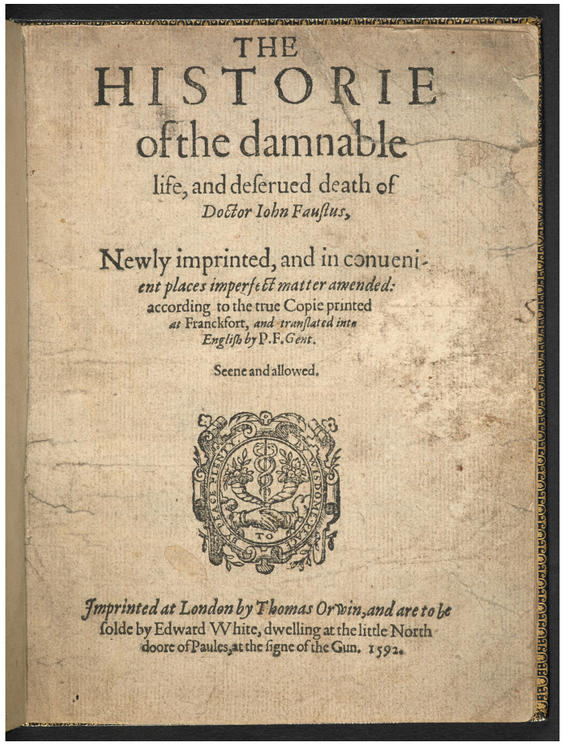
THE
HISTORIE
of the damnable
life, and deserued death of
Doctor Iohn Faustus,

Newly imprinted, and in conueni-
ent places imperfect matter amended:
according to the true Copie printed
at Franckfort, *and translated into*
English by P.F. *Gent.*

Seene and allowed.

Imprinted at London by Thomas Orwin, and are to be
solde by Edward White, dwelling at the little North
doore of Paules, at the signe of the Gun. 1592.

A Faustbuch angol fordítása a British Museum gyűjteményéből, 1592.

Az angol változat szerint Fauszt Rhode városában született, szegény család sarjaként, de nagybátyja, ki gazdag ember volt, magához vette és örökösévé tette. Fauszt azonban nem szentelt elegendő időt tanulmányainak, helyette "más tevékenységekre adta a fejét", titokban nekromanciát és mágikus idézéseket tanult. Később egyetemre került, s a záróvizsgán egyetlen professzora sem tudott vitát nyerni ellene, ezért megajánlották neki a doktori címet. Fauszt azonban nem sokra tartotta hivatását, "istentelen életet élt", káld, perzsa, arab, héber és görög nyelvet tanult, s különböző, démoni megidézésekkel, talizmánokkal, jövendőmondással foglalatoskodott. Éjjel-nappal tanult, s nem teológus doktornak nevezte magát, hanem asztrológusnak és matematikusnak, időnként orvosnak, ki különböző gyógynövényekkel, főzetekkel, elixírekkel csodás gyógyításokat vitt véghez.

Fauszt egyszer egy este Wittenberg mellett, egy sűrű erdőben kiment egy keresztúthoz, pálcájával kört húzott, abba még több kört és különböző betűket rótt, végül pedig, mikor este kilenc vagy tíz felé járt az idő, megidézte Mefisztofelész szellemét látható formában, Belzebub nevével kényszerítve. Ekkor olyan szél támadt, hogy a fák földig hajoltak és úgy mennydörgött és villámlott az ég, mintha az egész világ lángba borult volna. Fauszt maga is megrémült és felmerült benne, hogy félbehagyván az idézést, hazamegy, de az ördög megnyugtatásul csodaszép muzsikaszót bocsátott rá, "mintha a nimfák zenéltek volna". Folytatta a szellem idézését a démonhercegek nevében, s a feje felett egy hatalmas sárkány jelent meg. Tovább mondta az igézetet, ekkor sikoly hangzott szerte az erdőben, "mintha megnyíltak volna a pokol kapui" és a kárhozott lelkek sikoltoznának onnan, a mágus feje felett pedig

Rembrandt: Fautrieusz doktor, avagy Az alkimista otthonának dolgozószobájában 1615. Az amszterdami Rijskmuseum gyűjteményéből

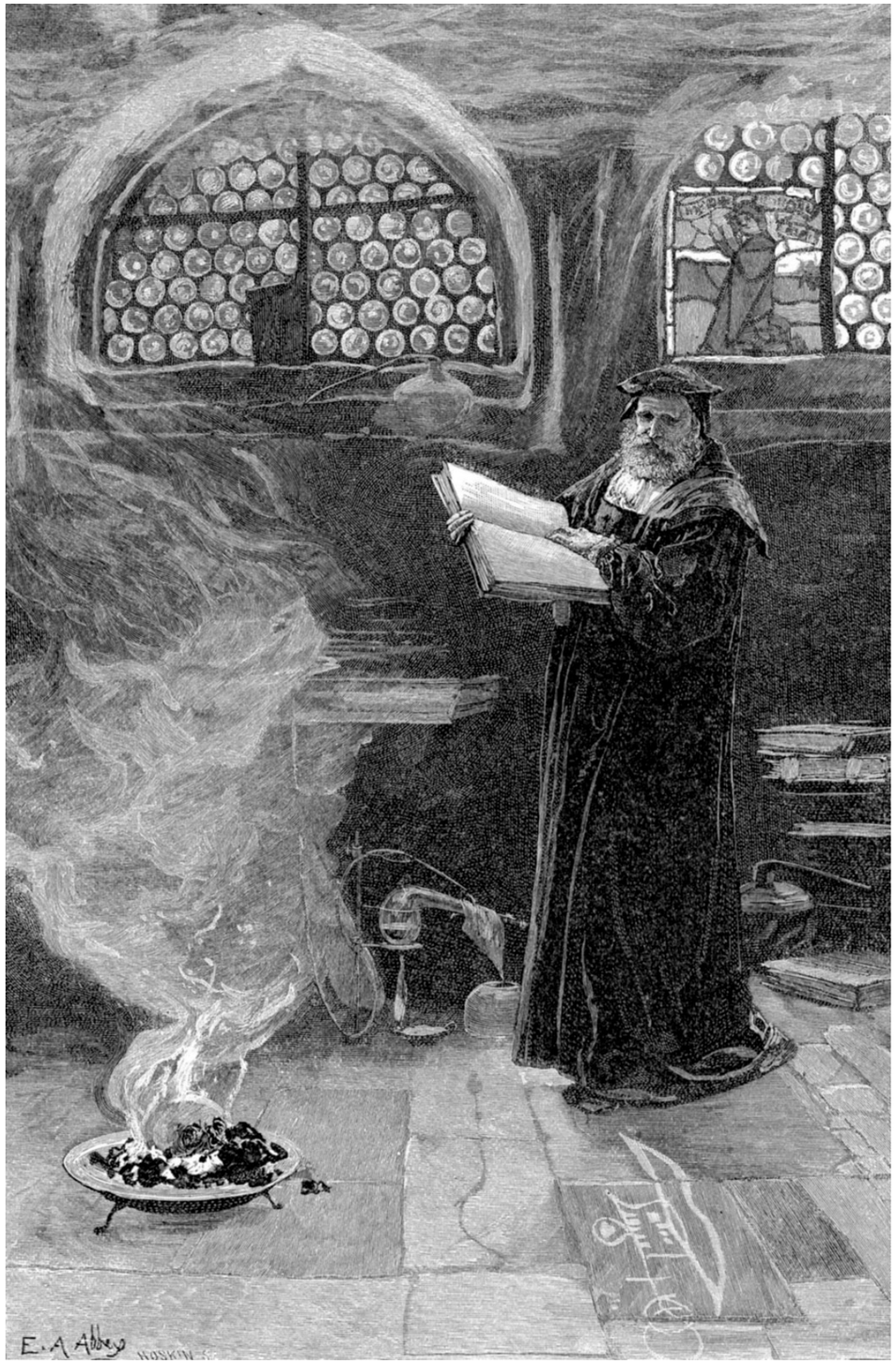

Edwin Austin Abbey: Faustus, 1937.
A Yale University Art Gallery gyűjteményéből

egy lángoló gömb jelent meg. Fauszt kitartott, talizmánokkal védelmezte magát, s ekkor a gömbből előszökkent egy tüzes férfi alak, ki egy darab ideig keringett körülötte, majd szerzetes alakját öltötte magára és megkérdezte a mágustól, mit kíván tőle. Fauszt azt válaszolta, hogy jelenjen meg a házában másnap délben.

Az ördög és doktor Fausztusz találkozása, kb. 1825.

Amikor Mefisztofelész másnap meglátogatta, Fauszt elsorolta a kívánságait: mindenben engedelmeskedjen neki ettől fogva egészen halála órájáig; mindent elhozzon neki, amit csak megkíván; és hogy csakis igazat szólhat előtte. A szellem azonban azt válaszolta, erre nincs hatalma, hacsak felettesétől, Lucifertől engedélyt nem kap minderre. Végül megegyeztek, hogy Mefosztofelész engedélyt kér, a mágus közben pedig egész éjjel azon töprengett, hogy ne veszítse el lelkét az alku közben. A szellem másnap visszatért, és Fauszt további kívánalmakat is megfogalmazott, többek között, hogy a szellem láthatatlan szolgaként folyamatosan legyen vele a házában. Mindezekért cserébe a mágus testben és lélekben Lucifernek adja magát, megtagadja a keresztény hitet, minden keresztény ember ellenségévé válik, és a szerződést saját vérével írja alá. Mefisztofelész arra is ígéretet tett, hogy jó pár, gazdagságban és egészségben eltöltött év vár Fausztra, mielőtt magával viszi.

Miután a szerződés megköttetett, Mefisztofelész Ferences-rendi szerzetesnek álcázva élt Fauszt házában, melyet az időközben elhunyt nagybácsi reá hagyott. A szellemmel és egy Christopher Wagner nevű fiúval hárman éldegéltek, Mefisztofelész pedig hordta nekik a püspökök pincéiből ellopott, legjobb borokat és a legfinomabb étkeket. Fauszt azonban felesé-

get kívánt magának, de a szellem azt mondta, a házasságok az égben köttetnek, két urat pedig egyszerre nem szolgálhat, ezért szóba sem jöhet, hogy megházasodjon. Gazdája ellentmondott, ekkor hatalmas szélörvény támadt a házban, minden ajtó kirepült keretéből, a padlót hamu borította be, magát Fausztot pedig az emeleten felkapta a szél és a földszint padlójához teremtette úgy, hogy kezét-lábát mozdítani sem tudta. Körülötte tűzkör lángolt fel, ekkor Mefisztofelészhez kezdett könyörögni, ígérvén, hogy betartja a szerződést. Ezek után szólni sem mert többé házasságról.

Thomas Richardson: Doktor Fausztusz csodálatos élete, kb. 1820-1840 közt
A Rutgers egyetemi könyvtárának gyűjteményéből

Mefisztofelész számos dologra megtanította Fausztot. Azt mondta, hogy ura, Lucifer eredetileg tüzes angyal volt, kit az isten halhatatlannak teremtett a szeráfok rendjébe, kik a kerubok felett állnak. Lucifer azonban le akarta taszítani istent trónjáról, s ezért végül maga taszíttatott le, s míg korábban a fény angyala volt, most a sötétségé, s csak akkor képes a mennyekben megjelenni, ha isten elküldi érte Rafaelt; de ekkor is csak a mennyország alsó részeibe juthat be, ahol azon angyalok vannak, akik az emberekkel kommunikálnak. A mennyek felső része, melyet Michael és Gabriel arkangyalok őriznek, örökre zárva maradnak előtte.

Egy másik alkalommal Fauszt a pokolról kérdezte a szellemet, aki azt mondta, hogy Lucifer bukása előtt nem létezett pokol. Mielőtt minden elem és maga a Föld teremtetett, isten lelke lebegett a vizek felett és mindent sötétség lepett. De mikor isten azt mondta, legyen világosság, akkor a világosság isten jobb kezénél keletkezett, a sötétség pedig bal kezénél maradt, mely nem volt más, mint tüzes, kénes, bűzlő köd, ebből lett később a feneketlen pokol. A mágus azt is tudni akarta, milyen részekre oszlik a pokol és ki uralja azokat. Mefisztofelész azt mondta, hogy a pokol nem csak a föld alatt, de a föld felett is létezik, és egészen a mennyekig nyúlik. Tíz királyságra osztható, ezek pedig a

következőek:

1. Lacus mortis (A halál tava)
2. Stagnum ignis (A tűz medencéje)
3. Terra tenebrosa (A sötétség földje)
4. Tartarus
5. Terra obliuionis (A feledés földje)
6. Gehenna
7. Herebus
8. Barathrum
9. Styx
10. Acheron

Ezen királyságokat öt király utalja, Lucifer keleten, Belzebub északon, Belial délen, Astaroth nyugaton, Phlegeton pedig középen.

A történetnek e pontján érdemes megállni egy pillanatra. A modern *Faustbuch* kiadásokból (Haile 1960 és 1996) ez a rész teljes egészében hiányzik, ugyanis a kiadó úgy vélte, bizonyíthatóan nem része az eredeti Wolfenbüttel kéziratnak, egy írnok később fűzte hozzá, máshonnan kimásolva. Valóban, a fentebbi, hierarchikus felsorolás eredeti forrása feltehetőleg az *Elucidarius*, e 11. századi enciklopédia, melyet Honoriusz Augusztodunenszisz keresztény teológus írt.

Az első három és az ötödik név hagyományosan jelzi a pokol egyes részeit. A hatodik, a Gyehenna a héber *ge hinnóm* kifejezés származéka, melynek jelentése "Hinnom völgye"; a hely, ahol Jeruzsálem falain kívül gyermekeket áldoztak Baalnak. Később szemétlerakó lett, ahol folyamatosan égtek a tüzek, megelőzvén a járványokat, és nevét a pokol szinonimájaként kezdték el használni. Négy elnevezés a görög mitológiából származik. Tartarosz az alvilág mélye, Hádész birodalma. "Herebus" feltehetőleg az Erebusz hibás átírása, az alvilág egy felsőbb rétegéé, ahol beléptek a holtak lelkei. A görög mitológia alvilágának aktuális bejárata a Sztüx folyó, az Acheron pedig egyike a mellékfolyóknak, melyek elválasztják Hádészt a földi világtól. Végül, a nyolcadik név, Barathrum, a régi, athéni börtöngödrök nevéből származik, ahová a bűnözőket hajították le, bár az nem egészen tisztázott, vajon fogságban is tartották-e őket ott, vagy pusztán tömegsírként szolgáltak. Hasonló céllal léteztek az úgynevezett *oubliette* cellák a középkorban, a várak legmélyebb, legdohosabb zugaiban, melyekhez egy csapóajtó vezetett a padlón keresztül. Az ide zárt foglyok általában életük végéig itt raboskodtak, kényelmesen "elfeledve" (innen a francia elnevezés, az *oublier,* "elfelejteni" szóból).

Obliette cella a prágai kastélyban

Mefisztofelész egy másik alkalommal elmondta, hogy Lucifer, a kerubok ura, miután kiűzetett a mennyekből, isten és az emberek ellenségévé vált, Ádám bukása is neki köszönető, s mindent elkövet, hogy az egész emberi fajt elpusztítsa. Ő a felelős Káin tettéért, Saul és Dagon bűneiért; míg Beliál becsapta Dávid és Salamon királyt. Fauszt bánta már, hogy alkut kötött vele, és rettegett, mi vár rá a halál után, különösképp, miután kérdésére a szellem részletesen elmondja, miféle kínokban van része a lelkeknek a pokolban. De sokat is tanult a szellemtől, naptárokat

Jose Ur ía y Uría: Fauszt. 1889. A madridi Museo Nacional del Prado gyűjteményéből.

és évkönyveket készített, és tudós asztrológussá vált. Megismerkedett a különböző kristályokkal és képes volt megjósolni az időjárást. Számos csodát látott, furcsa látomásokban a poklot és a mennyországot is megjárta, és egy barátjának levelében arról írt, hogy nyolc nap alatt körbeutazta a világot. A sok különös történet közül az egyik legbizarabb, melyben három napig a pápánál vendégeskedett Rómában láthatatlanul, majd felpofozta a pápát, és ellopta ételét, italát, ivókelyhét. Tudományával híressé vált, császárok, hercegek és királyok kérték tanácsadását.

Mindeközben azonban Fauszt továbbra is megbánás jeleit mutatta, és Mefisztofelész úgy vélte, megpróbálja megszegni az alkut, ezért egy új paktumot íratott vele, melyben, hasonlóan a korábbihoz, megígéri, hogy testét és lelkét Lucifernek adja. Elérkezett a huszonnegyedik év, az utolsó, melyet a földön tölthetett. Ekkor a velük lakó fiút, Christophert, akit fiaként szeretett, megtette egyetlen örökösének, majd felkészült a halálra, folyamatosan siránkozva és panaszkodva a szellemnek. Az utolsó napon összehívta barátait és tanítványait egy vacsorára, feltárta előttük az ördöggel kötött szövetség titkát, és elbúcsúzott tőlük. Ezután mindannyian nyugovóra tértek. Éjfél és egy óra között éjjel hatalmas szélvihar támadt. A tanítványok egy szobában aludtak, ekkor mind felébredtek, de ki se mertek pillantani. Fauszt szobájából sziszegést hallottak, mintha kígyókkal lett volna tele, majd hallották a mágust segítségéért kiáltozni, egyre halkabban. Végül minden zaj elhallgatott. A tanítványok csak a következő reggelen mertek bemerészkedni Fauszt szobájába, ahol minden tele volt fröcskölve vérrel és agyvelő darabokkal, egy szem az egyik sarokban, egy fog a másikban. Siránkozva keresgetni kezdtek, s végül megtalálták teste maradék részét is az udvaron, lova hátán csüngve, felismerhetetlenül szétmarcangolva. Összeszedtek mindent, amit tudtak, és eltemették Fauszt maradványait.

Ez hát az eredeti Fauszt történet, melyet később olyan sokan feldolgoztak. Közülük a két leghíresebb a Marlowe és a Goethe verzió. A *Doktor Fausztusz tragikus históriája* két szövegváltozatban is fennmaradt, az 1604-es, első nyomtatott kiadáshoz képest az 1616-os és az ezt követő kiadások csaknem másfélszer annyi sort tartalmaznak. Ezt a bővülést általában azzal magyarázzák, hogy a későbbi változat egy elveszett, autentikusabb kézirat nyomán készült, melynek a korábbi kiadás csak kurtított vázlata. Feltehető az is, hogy az új jeleneteket William Bird és Samuel Rowley drámaírók toldották hozzá az eredeti darabhoz. Christopher Marlowe (1564-1593) minden bizonnyal a *Faustbuch* angol fordítására támaszkodott forrásként, a darabot elsőként 1608-ban adták elő Grazban.

Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832) a Fauszt-legendából már 1774 tájékán elkészítette az első vázlatot, de csak röviddel halála előtt fejezte be a teljes művet, mely 1832-ben látott napvilágot nyomtatásban. Goethe Fauszt-felfogása nem mentes a romanticizmus elemeitől: a má-

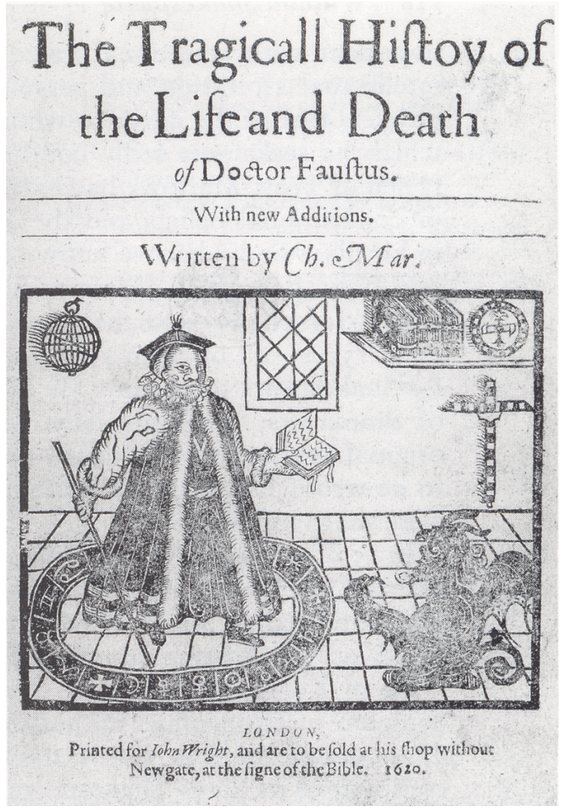
The Tragicall Hiſtoy of
the Life and Death
of Doctor Fauſtus.
With new Additions.
Written by Ch. Mar.
LONDON,
Printed for John Wright, and are to be ſold at his ſhop without
Newgate, at the ſigne of the Bible. 1620.

Christopher Marlowe Fauszt darabjának borítóképe, 1620.

gus eladja lelkét az ördögnek, azzal a feltétellel, hogy legalább egyszer életében valóban boldognak kell éreznie magát. Az idős, kiábrándult Fauszt húsvéti sétáján egy uszkárral találkozik, mely Mefisztóvá változik - nyoma sincs az eredeti mű drámai démonidéző szertartásának. Miután megkötteti a szerződés, Mefisztó megfiatalítja Fausztot, aki beleszeret az erényes Margitba és elcsábítja. A lány megöli a megszületett csecsemőt, anyja méreg áldozata lesz, miközben bátyja kihívja párbajra a gaz csábítót, de életét veszti az összecsapásban. Margit megőrül és börtönbe kerül, ahonnan Fauszt már nem tudja megmenteni.

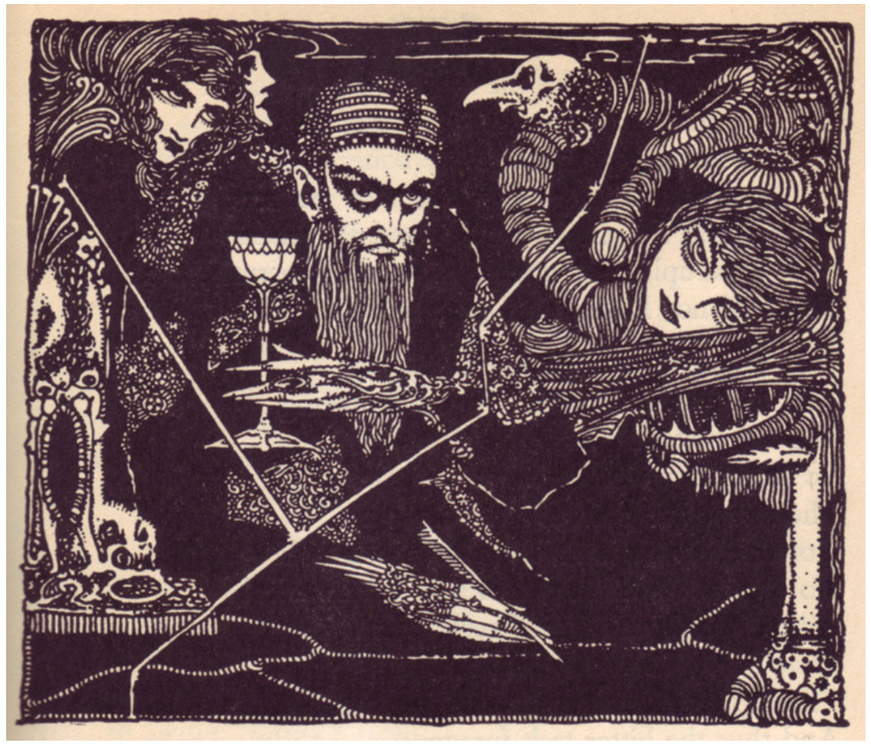

Harry Clarke illusztrációja Goethe Fausztjához, 1926.

A mű második részében Fauszt és Mefisztó előbb a császár segítségére siet, miközben segéde, Wagner sikerrel állít elő homunkuluszt a laborban, de nem tudja azt kiszabadítani az üvegből. A mágus és a szellem ezután egy kultikus karneválra utaznak az ókori Hellasz vidékére, magukkal viszik a lombikot is, mely szétpattan és a tenger mélyére süllyed. Fauszt Szép Heléna után áhítozik, egy kentaur elvezeti egy jósnőhöz, az pedig az alvilág királynőjéhez, aki engedélyt ad, hogy Heléna visszatérhessen a földre. A mágus elcsábítja Helénát, kapcsolatukból gyermek születik, Euforion, a költészet megtestesítőke, aki a végtelen iránti vágyakozása miatt repülni próbál, de halálra zúzza magát. Heléna ezután visszatér az alvilágba, csak köntösét és fátylát hagyja hátra. Fauszt ezután újra a császár szolgálatába áll, miközben megvakul. A jutalmul kapott földterületeken építkezésbe kezd, mocsarakat akar lecsapolni és csatornákat akar építeni. Egy szabad emberekből álló társadalmat képzel el, melyben minden egyén megvalósíthatja személyes célját. Mindeközben Mefisztó Fauszt sírját ásatja az ördögökkel, miközben a mágus azt hiszi, az építkezés zajlik. A mű zárásában Szűz Mária Fauszt lelkét a mennybe emeli.

Mefisztofelész Fauszt kísértője, segítője és nemezisze egyben. Neve egyes elképzelések szerint héber szavak összevonásából keletkezett,

a *mefiz* és a *tofel* ("hazugságok lerombolója") összetételeként; egy másik elképzelés úgy tartja, a görög eredetű *me fauszto filesz* kifejezésből származik ("nem Fauszt kedvelője"). Szintén görög eredetet tulajdonít a névnek néhány más kutató, a *me to fosz filesz* kifejezést, melynek jelentése "a fény nem barát". Néhányan úgy vélik, az elnevezés a Lucifer név paródiája, mely "fényhozó"-t jelent. Georg Rudolph Widmann az 1599-es Faustbuchban ezzel szemben azt állította, hogy a név perzsa eredetű, jelentést azonban nem adott meg hozzá. W.H. Rocher etimológus ugyanakkor azzal az érdekes elképzeléssel állt elő a 20. század fordulóján, hogy Mefisztofelész egyfajta háziszellem, familiáris volt, németül *Hausgeist* vagy *Kobold*, nevét pedig a görög *ofélesz* ("ártalmas") szóból származtatja (Megistofélesz). Érdemes még megemlíteni, hogy Marlowe Mefosztofiliszre, Shakespeare pedig Mefosztofiluszra változtatja a nevét.

A legenda szerint Mefisztofelész igen sokféle képeséggel bír: alakot tud váltani vagy láthatatlanná válni tetszése szerint, számos szemfényvesztő trükköt ismer és sokoldalú ismeretekkel bír a világról és azok természetfeletti lényeiről. Neve a fauszti történetekben jelenik meg először. A Lionban kiadott, 1469-es *Doctor Johann Faustens Miracel- Kunst- und Wunderbuch oder die schwarze Rabe* című könyvben, mely a következőképp adja meg a pokoli hierarchiát:

1. Lucifer - király
2. Beliál - alkirály
3. Négy kormányzó: Satan, Belzebub, Astaroth, Pluto
4. Hét főherceg: Aziel, Mephistophiles, Marbuel, Ariel, Ariguel, Anisel, Barfael
5. egy titkár
6. és tizenkét familiáris szellem.

A hét főherceg, kiket számos korabeli démonlexikon és grimoire listázott különböző neveken, a hét bolygóhoz tartozik. A legtöbb ilyen felsorolásban Ofiel szerepel a Merkúrhoz rendelve, kinek valószínűleg szintén köze lehet Mefisztofelész nevéhez; ez utóbbit, világos utalásként, Mefisztofiel néven említi a *Praxis Cabulae nigrae Doctoris Johannis Fausti magi celeberrimi* (eszerint a hét főherceg neve Lucifer, Marbuel, Ariel, Aciel, Barbiel, Mephistophiel és Agadiel). Amennyiben ezt az elnevezést vizsgáljuk meg, ez a görög ofisz, "kígyó"szó származéka, a héber el végződéssel, mely gyakori jelenség volt a középkorban, amikor görög szógyökből képeztek démoni vagy angyali neveket. A kígyó a görög mitológiában szorosan összekapcsolódik Merkúr isten szimbológiájával; a Biblia kísértő kígyója pedig (aki Fauszt Mefisztofelésze szerint Lucifer volt), szintén fontos eleme a történetnek - számomra igen valószínű tehát, hogy ezen a területen érdemes a név valódi forrását kutatni. A Stanford egyetem professzora, Julius Goebel etimológus pedig egyenesen azzal az izgalmas feltételezéssel élt, hogy a Mefisztofelész név a Megist-Ophiel név torzulása, és a kígyó-Merkúr-Hermész kapcsolódási lánccal magyarázva nem más ő, mint Hermész Triszmegisztosz.

Praxis Cabulae nigrae Doctoris Johannis Fausti magi celeberrimi kézirat, 1612. Passau

A Fauszt grimoire hagyománya még színesebb képet mutat, mint maga a legenda. Számos, a középkorban íródott varázskönyvet tulajdonítanak a hírhedt mágusnak, melyet állítólag Mefisztofelésztől kapott:

1. *Doktor Fausztens háromszoros pokolra szállása* (*Doctor Faustens dreyfacher Höllenzwang*), 1407. Passau, és 1501. Róma.

2. Az úgynevezett *Geister Kommandó* (*Tabellae Rabellinae Geister Commando id est Magiae Albae et Nigrae Citatio Generalis*), 1501. és 1502. Róma.

3. *Johannesz Fauszt doktor fekete kabbalája, avagy Johannesz Fauszt természetes és természetellenes mágiája* (*Doctoris Johannis Fausti Cabalae Nigrae / Doctoris Johannis Fausti magiae naturalis et innaturalis*), 1505. és 1612. Passau

4. *Doktor Fauszt nagyobb és hatalmasabb pokolra szállása* (*Doctor Fausts großer und gewaltiger Höllenzwang*), 1508. Párizs és 1509. Prága

5. *John Faust doktor fekete lépcsője*, 1510. London

6. *Doktor Fausztensz háromszoros alászállása a pokolba, avagy az egyiptomi fekete mágia művészete*, 1520.

7. *Johannesz Fauszt kézikönyve a pokolba való alászálláshoz* (*Johannis Fausti Manual Höllenzwang*), 1524.

8. *Praxis Magia Faustiana*, 1527. Passau

9. *Fauszt pokolra szállása, avagy csodás művészete és csodakönyve* (*Fausti Höllenzwang oder Mirakul-Kunst und Wunder-Buch*), 1540., 1612. és 1669. Passau

10. *D.I. Fauszt fekete hollója* (*D. I. Fausti Schwartzer Rabe*), 16. század

11. Doktor Fauszt nagyobb és hatalmasabb tengeri *szelleme, melyben Lucifert és három tengeri szellemet idéznek meg, hogy kincseket szerezzenek a vízből* (*Doctor Faust's großer und gewaltiger Meergeist, worinn Lucifer und drey Meergeister um Schätze aus den Gewässern zu holen, beschworen werden*), 1692. Amszterdam

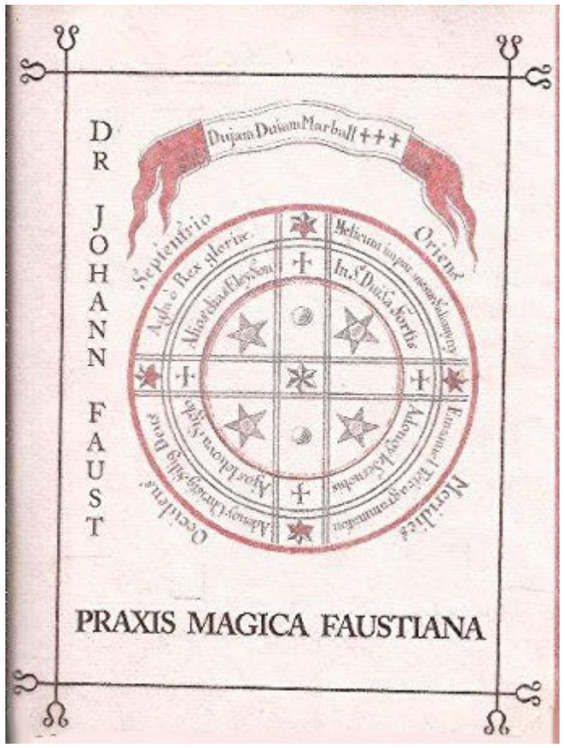

A felsoroltak közül az igen rövidke *Praxis Magia Faustiana* tett szert a legnagyobb népszerűségre; Arthur Edward Waite (1857-1942), az Arany Hajnal Mágikus Rend egyik legjelentősebb alakja is megemlítette A ceremoniális mágia könyve című művében, melyben korának legjelentősebb és legismertebb grimoire-jait próbálta összegyűjteni. Waite azonban nem ismerte az eredeti, 1527-es kiadást (csak a Scheible által nyomtatott, 1849-es változatot), így - tévesen - egy weimari, 1571-es kéziratra hivatkozott, melyről maga is elismerte, hogy nem lelhető fel nyoma, továbbá az állítólagos kiadó, a Weimari Könyvtár sem létezett abban az időben.

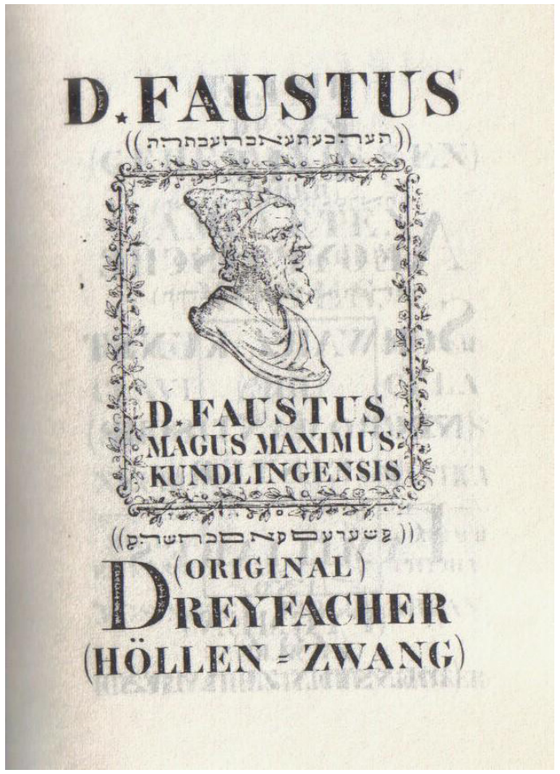

A másik, rendkívül népszerű, hosszabb lélegzetű grimoire a *Fekete holló*, mely korábban a "háromszoros pokolra szállás", a "fekete kabbala" és a "természetes és természetellenes mágia" címeken is megjelent; ezek a kiadások mind ugyanazt az írást takarják, kisebb eltérésekkel. Többek között a címek e rendkívüli változatossága is sokban felelős azért, hogy még a kutatóknak is nehézséget okoz a helyes megjelenési dátumok beazonosítása.

Mind a két mű teljes fordítását tervezem. A magazin jelenlegi számába a *Praxis Magia Faustiana* kerül bele, a következő számban pedig a *Fekete holló* teljes szövege lesz megtalálható. A sokszoros másolás és fordítás következtében előfordult szövegromlások sajnos szinte alig javíthatóak, ezért e művek mindenképp fenntartásokkal kezelendőek, mindazonáltal hihetelenül érdekesek lehetnek a mai okkult kutatók számára is.

Osara LaMort

Felhasznált irodalom:

- Arthur Edward Waite: *The Book of Ceremonial Magic*, London, 1913.
- Asenath Mason: *The Book of Mephisto*, Edition Roter Drache, 2006.
- E.A. Bucchianeri: *Faust: My Soul be Damned for the World*, Batalha Publishers, 2010.
- Julius Goebel: *The Etymology of Mephistopheles*, The Johns Hopkins University Press, 1904.
- Leo Ruickbie: *Faustus: The Life and Times of a Renaissance Magician*, The History Press, London, 2009.
- Philip Mason Palmer, Robert Pattison More: *The Sources of the Faust Tradition*, Octagon Books, 1978.

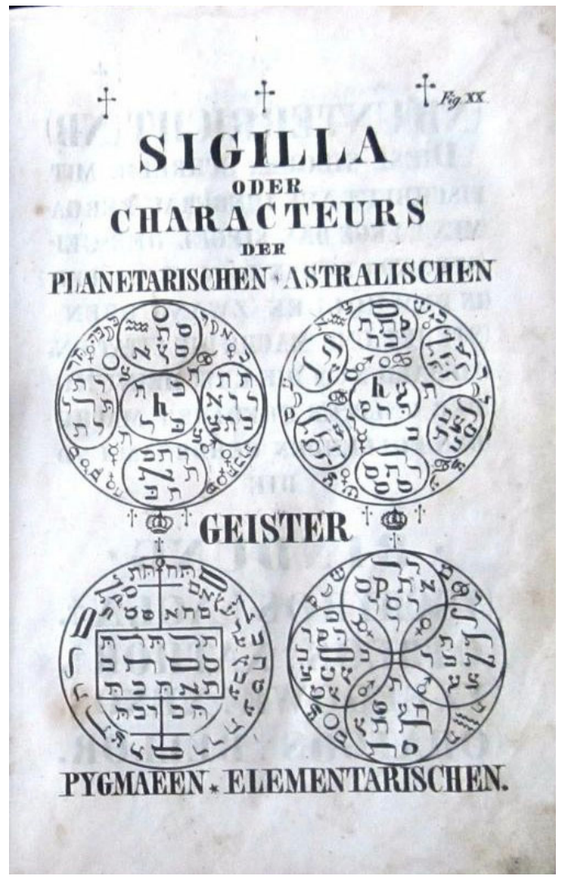

Praxis Magia Faustiana

A *Praxis Magia Faustiana* e fordítása a stuttgarti Scheible kiadás alapján készült (1847). A szöveg maga hagyományosnak mondható abból a szempontból, hogy - hasonlóan korabeli, más grimoire-okhoz - keresztény jellegű idézésekkel szólít démonokat; egyedülálló különössége azonban, hogy miként kezeli e démoni entitásokat: Lucifer szolgaként, barátként, szeretőként tünteti fel. Úgyszintén kiemelkedőek gyönyörű illusztrációi.

A kép Fausztot ábrázolja, amint leigázza az Ördögöt, aki kecske alakjában mutatkozik, láncok tartják fogva. Úgy tűnik azonban, az Ördögöt nem Fauszt tartja fogva, hanem a föld (az anyagi sík), míg Fauszt ezek felett lebeg.

Karuze X Karoth X Karathoi X Kemelton X Achatum Ella X Dyestim + Rim + Warmat + Ko + Nemarram + Palat + Themat + Amarrh + Gyseton + Ralapharos + o Sachman + Machey + Gacles + Bachat + Gyrta + Somon + + + Most szólítlak benneteket.

Agnus Dei, isten báránya, Jézus szimbolikus ábrázolása. A korabeli hit szerint, amikor Jézus az Utolsó Ítélet napján átveszi a pokol felett az uralmat, így ő maga is szólítható lesz a mágikus művészeteket gyakorlók számára, hogy segítségével irányítani tudják a démonokat.

Teome [Twsme] + Qaror +amathema + Jamhay + Schea + Stal + Salmazan + Pamphilos + Aziel + Alechemelor + Raphael +Salathiel + Ve Sar + Amathemach + Heroe + Somini +
A Szent, Felfoghatatlan és láthatatlan Isten szerető Kedvességénél fogva, mely minden művében megmutatkozik, mivel minden dolog, melyet ő teremtett, jó és szent. +
Barion Salmafan + Raphael + Neman + Azan + Raphael +
jöjj, hatalommal hívlak.

Az égő csipkebokor képe, melyből Isten Mózeshez szólt és számos mágikus hatalommal ruházta fel, például, hogy botját kígyóvá tudja változtatni. Közkedvelt hit szerint ez annak szimbóluma, hogy Isten felhatalmazta az emberiséget a mágia használatára.

RMD
Ó Szellem, az általam felrótt betűk hatalmánál és erejénél fogva parancsolom neked, hogy add jelét érkezésednek.

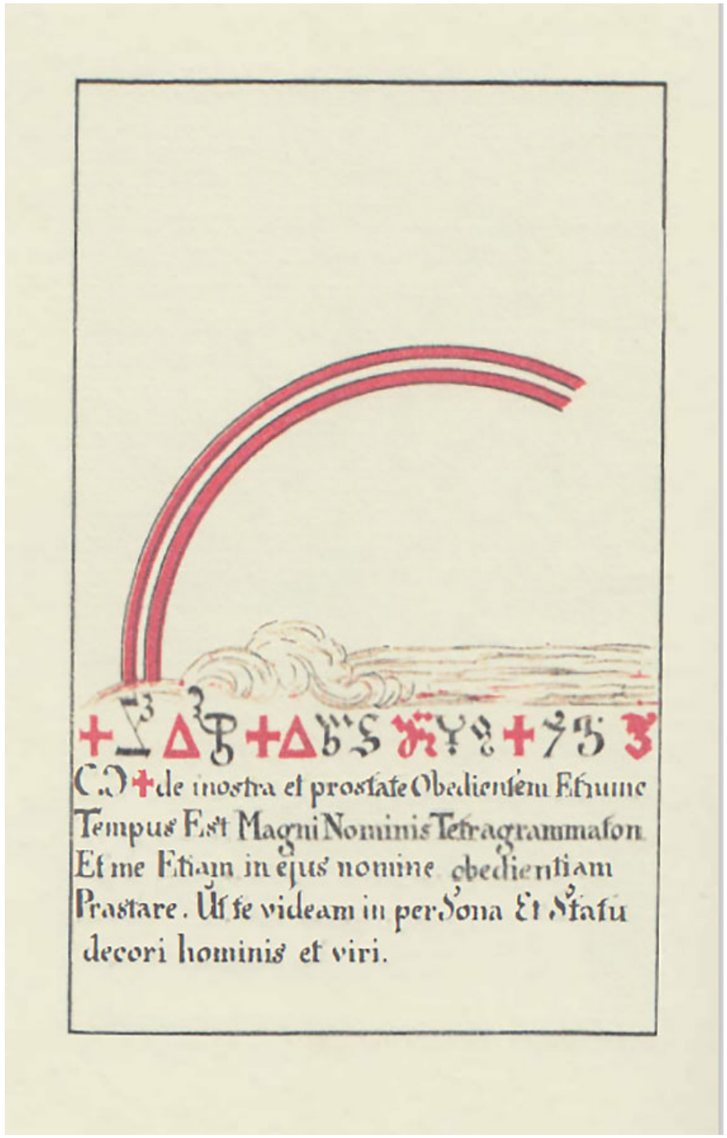

Egy szivárvány képe a vizek felett, a szövetség jelképe, mely Isten és a bárka utasai között köttetett az Özönvíz után. Isten ígéretet tett, hogy soha többé nem pusztítja el a világot annak érdekében, hogy meggátolja az emberiséget a vétkezésben. Elképzelhető, hogy megerősítésként szolgál a mágia gyakorlója számára, amennyiben pokoli erőket szólít.

Parancsolom neked, hogy engeddelmes légy, és most itt az ideje a Tetragrammaton Hatalmas Nevének, és parancsolom neked, hogy jelenj meg előttem gyönyörű, szemnek tetsző alakban.

A mágikus kör.

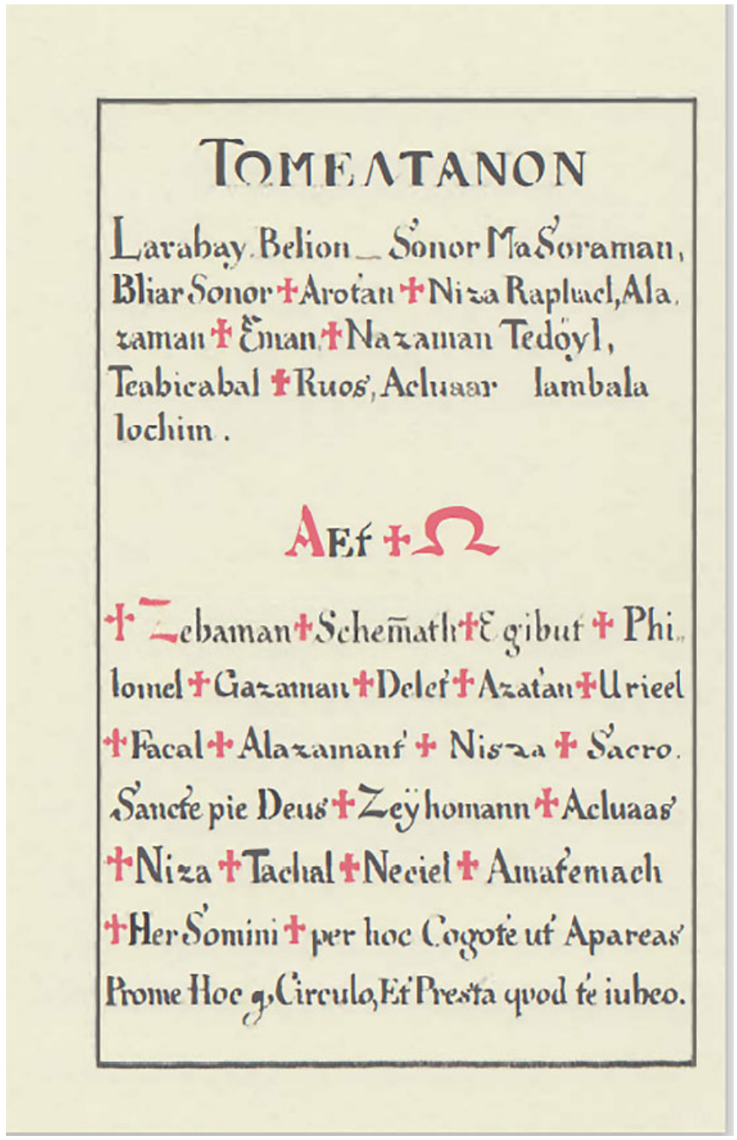
TOMEATANON

Larabay Belion _ Sonor Ma Soraman,
Bliar Sonor + Arotan + Niza Rapluel, Ala,
zaman + Eman + Nazaman Tedoyl,
Teabicabal + Ruos, Acluaar Iambala
Iochim.

AEf + Ω

+ Zebaman + Schemath + Egibut + Phi,
lomel + Gazaman + Delef + Azatan + Urieel
+ Facal + Alazamanf + Nisza + Sacro.
Sancte pie Deus + Zeyhomann + Acluaas
+ Niza + Tachal + Neciel + Amafemach
+ Her Somini + per hoc Cogote ut Apareas
Prome Hoc g, Circulo, Et Presta quod te iubeo.

TOMEATANON

Larabay Belion - Sonor Ma Soraman - Bliar Sonor +Arotan + Niza Rafael, Alazaman + Eman + Nazaman Tedoyl, Teabicabal + Ruos, Acluaar, Iambala Iochim.

A Et + O

+ Zebaman + Shemath - Egibut + Philomel + Gazaman + Delet + Azatan + Uriel + Facal + Alazamant + Nisia + Isten legszentebb és szent kegyelme által + Zeyhomann + Acluaas + Niza + Tachal + Neciel + Amatemach + Her Somini + Ezáltal kényszerítelek, hogy jelenj meg nekem ebben a körben, és tedd, amit parancsolok neked.

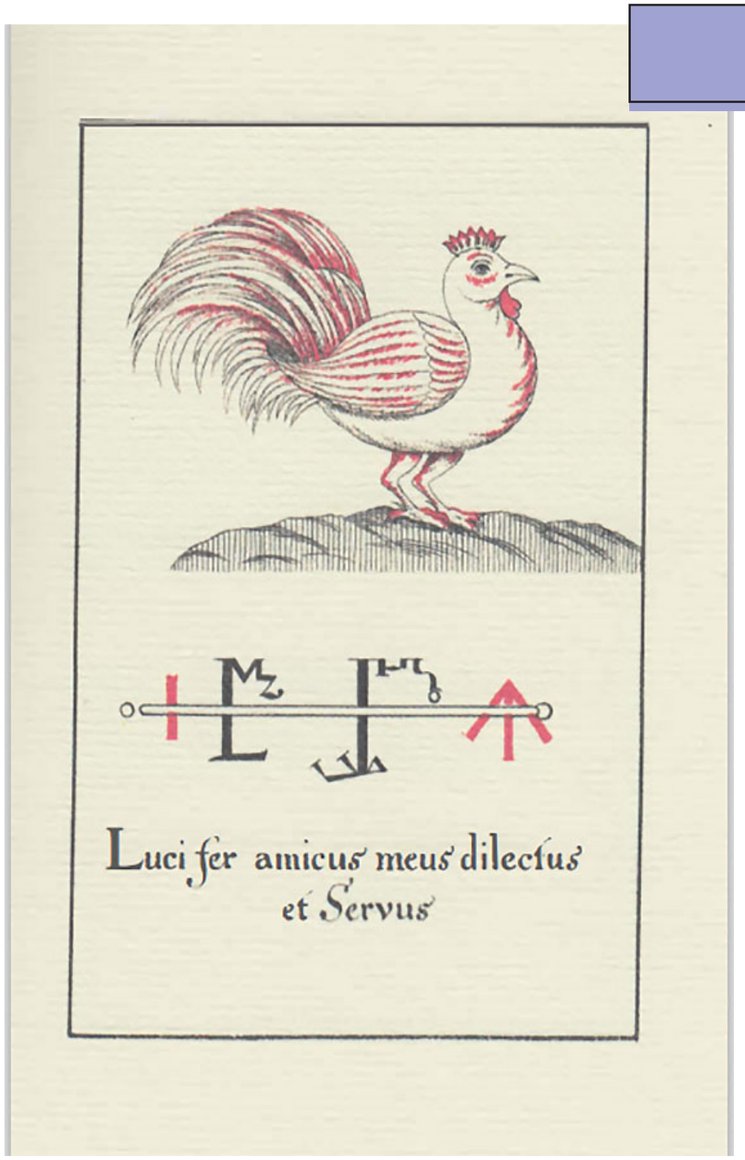
Luci fer amicus meus dilectus
et Servus

Lucifer (a latin LUCEM FERRE *kifejezésből, jelentése* Fényhozó*) a Vénusszal, a Hajnalcsillaggal kapcsolatba hozva, mely éppúgy a hajnal hirnöke, mint a kukorékoló kakas. A koronázott fejű kakas egyúttal Lucifer büszkeségének, bűnének szimbóluma is, melyet néhány, modern kori értelmező az egóval azonosít.*

Lucifer, barát, szeretőm és szolgám.

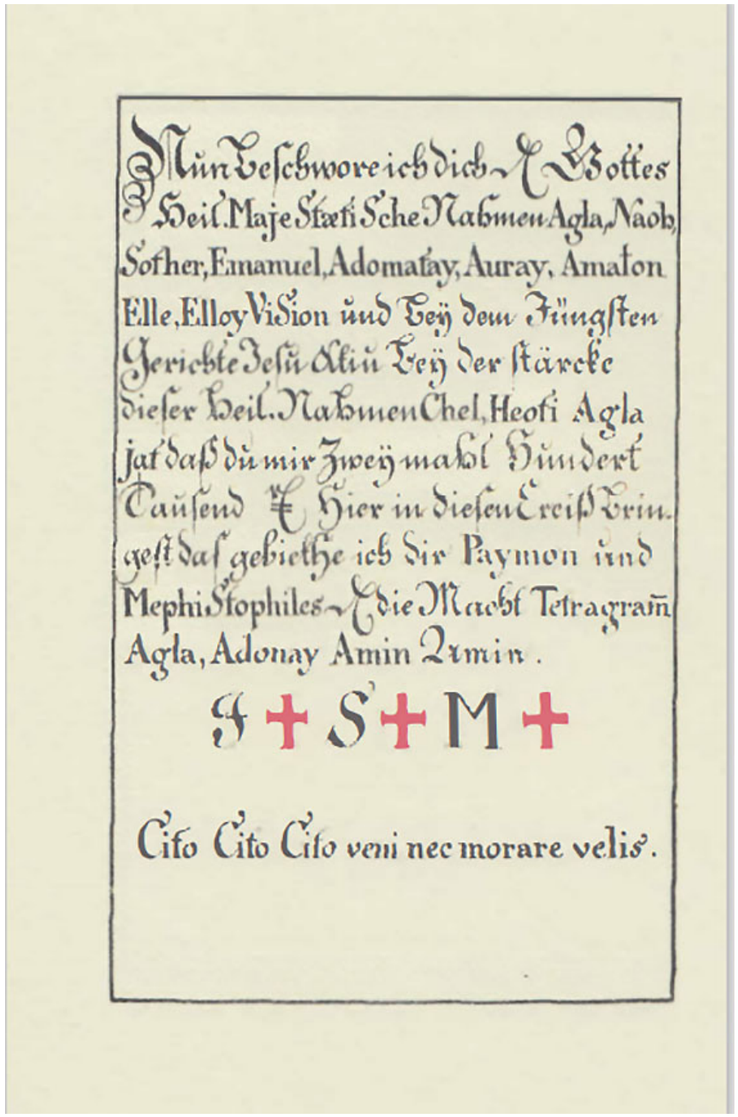
Nun beschwore ich dich & Gottes
Heil. Maje Staeti Sche Nahmen Agla, Naob,
Sother, Emanuel, Adomatay, Auray, Amaton
Elle, Elloy Vision und bey dem Jüngsten
Gerichte Jesu Kliu bey der stärcke
dieser Heil. Nahmen Chel, Heoti Agla
jat daß du mir zwey mahl hundert
Tausend ₰ Hier in diesen Creiß brin-
gest das gebiethe ich dir Paymon und
Mephistophiles & die Macht Tetragram
Agla, Adonay Amin Lumin.
I + S + M +
Cito Cito Cito veni nec morare velis.

Most megidézlek és parancsolom neked, ó, Gonosz Szellem, a Mennyek hatalmánál és az élet szavainál fogva + Maji, Staeti, Sche, Rabmen, Agla, Naob, Sother, Emanuel, Adomatay, Auray, Amaton, Elle, Elloy, Vision. + Jézus Krisztus hatalmas szereteténél fogva és a halálon és a poklon való győzelme által és Isten mindenhatósága folytán, aki volt, aki van, és aki mindörökkön lesz, Paymon szava és Mephistophiles által, és a Tetragram, Agla, Adonay, Amin, Lumin szavak ereje által

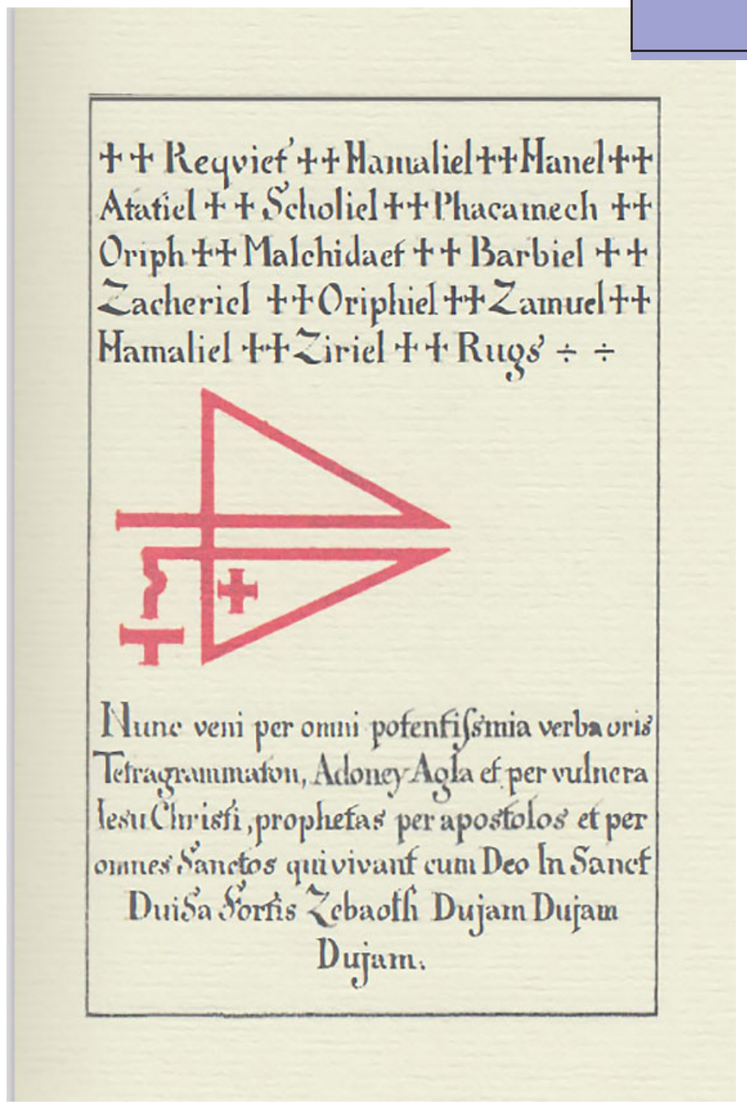
++ Reqviet ++ Hamaliel ++ Hanel ++
Atatiel ++ Scholiel ++ Phacamech ++
Oriph ++ Malchidaet ++ Barbiel ++
Zacheriel ++ Oriphiel ++ Zamuel ++
Hamaliel ++ Ziriel ++ Rugs ÷ ÷
Nunc veni per omni potentissimia verba oris
Tetragrammaton, Adoney Agla et per vulnera
Iesu Christi, prophetas per apostolos et per
omnes Sanctos qui vivant cum Deo In Sanct
Duisa Fortis Zebaoth Dujam Dujam
Dujam.

Parancsollak, hívlak, megidézlek téged, hogy jöjj gyorsan és késlekedés nélkül + Szólítalak téged + Requiet ++ Hamaliel ++ Hanel ++ Atatiel ++ Scholiel ++ Phacamech ++ Oriph ++ Malchidaet ++ Barbiel ++ Zacheriel ++ Oriphiel ++ Zamuel ++ Hamaliel ++ Ziriel ++Rugs ++

Jöjj most, megidézlek téged Tetragrammaton minden hatalmas szava által, Adonay, Agla, és Jézus Krisztus sebei által, a próféták által, az apostolok által, és minden szentek által, kik Isten szentségében és szeretetében élnek, jöjj most a misztikus szavak által, Duisa, Fortis, Zebaoth, Dujam, Dujam, Dujam.

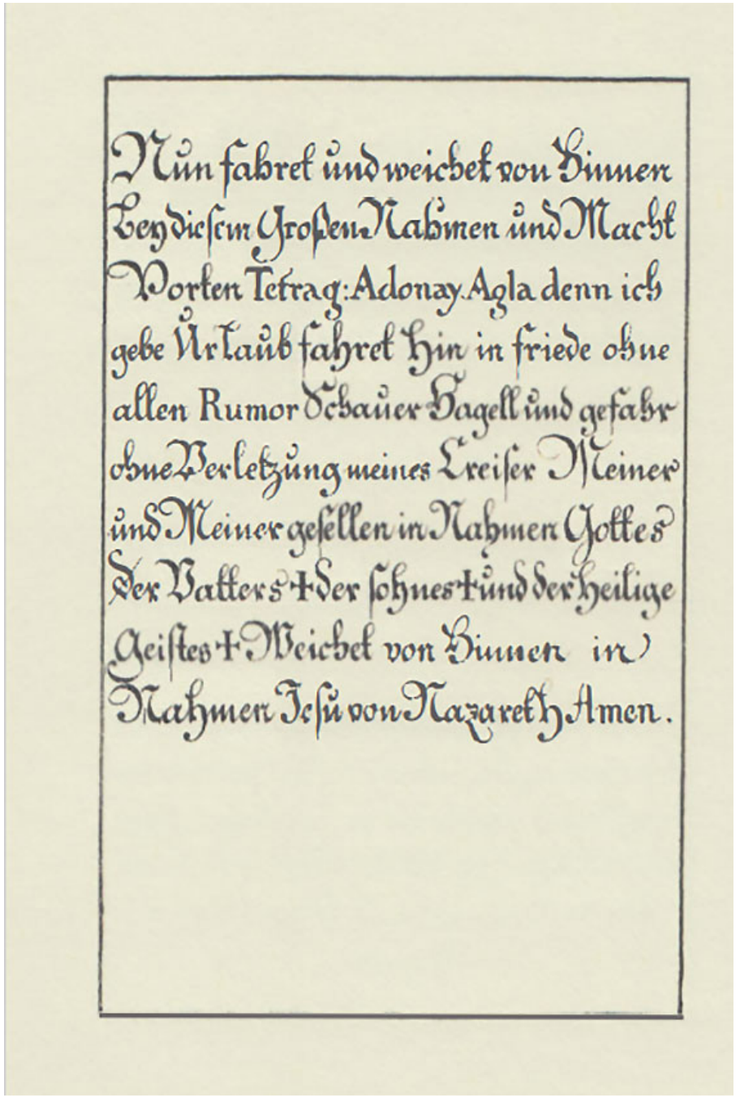
Nun fahret und weichet von Hinnen
bey diesem Grossen Nahmen und Macht
Worten Tetrag: Adonay Agla denn ich
gebe Urlaub fahret Hin in friede ohne
allen Rumor Schauer Hagell und gefahr
ohne Verletzung meines Leiser Meiner
und Meiner gesellen in Nahmen Gottes
der Vatters + der sohnes + und der heilige
Geistes + Weichet von Hinnen in
Nahmen Jesu von Nazareth Amen.

Most megidézlek téged, hogy jöjj el lakhelyedről, még a legmesszebb eső helyről is, ezen hatalmas és erővel telt nevek által, Tetragrammaton, Adonay, Agla, és jelenj meg előttem, hogy fogadd és teljesítsd követeléseim igazul és minden hamisság nélkül, parancsolom neked, ó Rumoar szellem, még hatalmas feljebbvalód, Lucifer által is, parancsolom neked Isten, az Atya nevében, és a Fiú és a Szent Szellem nevében, és a Nazareti Jézus hatalmánál fogva, ámen.

Mephistophiles képe. Megjelenését egyes irányzatok az Abysson való átkeléssel kapcsolják egybe. Részben betűinek felhőjébe burkolózik, mintha ebből kelne életre. Ő maga láthatatlan, jelenlétét az erővonalak jelzik.

A földből feltörő növény, mint valami kígyó, vagy akár spermium, két oroszlánnal körülvéve, a megtermékenyítő erő szimbóluma. Daniel A. Schulke szerint mandragóra.

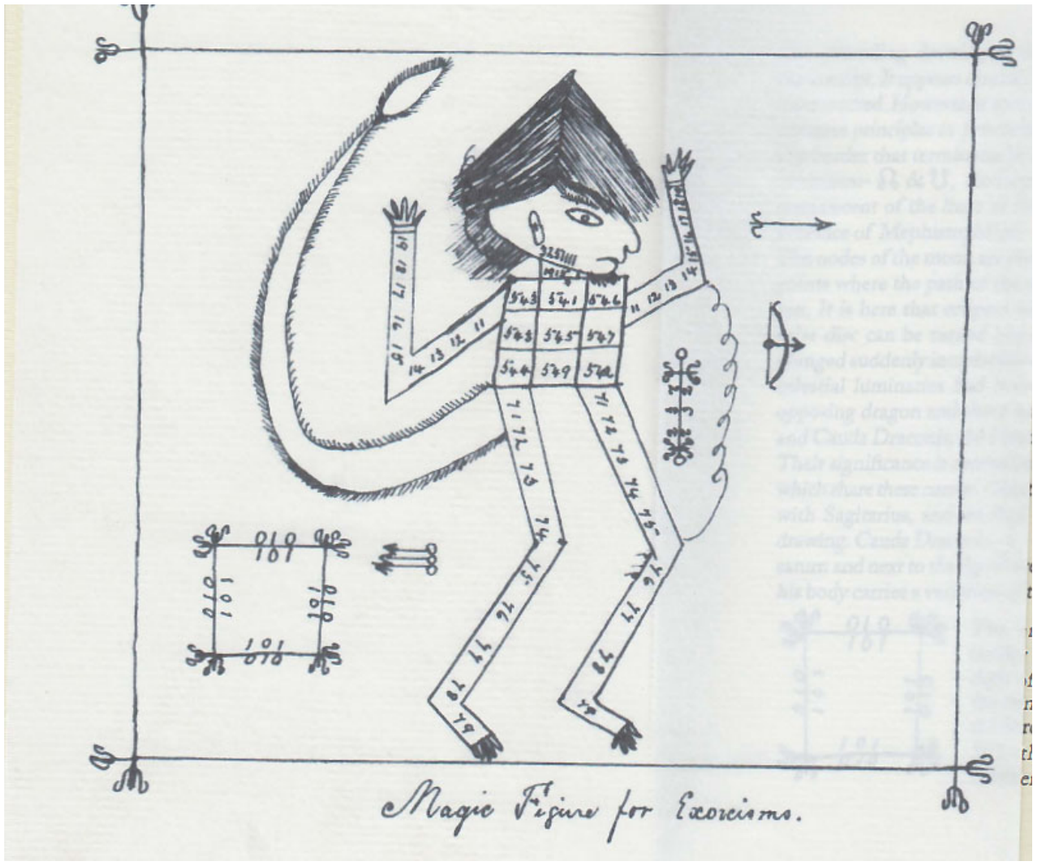

Ez a kép az Irwin kézirat végén található, látszólag teljesen függetlenül az előzőektől. Felirata szerint "Mágikus alak megidézésekhez". A körvonalak végződéseit a felszálló és leszálló holdcsomópontok adják, melyek erőteljesen emlékeztetnek azokra az erővonalakra a korábbi képen, melyek Mefisztofelész jelenlétét mutatják. A holdcsomópontok azon fiktiv helyek, melyeket a holdpálya és a nappálya találkozása határoz meg, ismertek Caput Draconis és Cauda Draconis néven is (a Sárkány Feje és a Sárkány Farka). A Caput Draconist a Nyilas csillagképpel is összekapcsolják, melynek jelképe az íját bátran felajzó íjász. A Cauda Draconis a Marssal és a Szaturnusszal kapcsolódik össze. Az alak maga a Szaturnusz mágikus négyzetét adja, a benne található számértékek sokféle, érdekes jelentéssel bírnak. Csak egy kiragadott példa: az alak karjainak végén a 19-es szám látható, mely megegyezik az évek számával, mely alatt a Hold végigjárja a Zodiákust.

Forditotta: Osara

Salamoni grimoire szövegek a 14.-18. században

Pedro Berroguete: Salamon, Izrael királya (1500)

III. szám
2021. NYÁR

Ecikk célja a 14.-18. században íródott grimore szövegek vizsgálata és összehasonlítása. Felfedezőútra indul a gyakorlati módszerek tekintetében, összevetve különböző nyelvcsoportokat és régiókat. A vizsgált kéziratok többsége a salamoni hagyományból származik, görög, latin, francia, angol, olasz és héber nyelven íródott, 1300 és 1800 között, legnagyobb zöme a 16. században keletkezett, bár jónéhány közülük minden bizonnyal sokkal korábbi kézirat származéka.

Az alábbiakban több kéziratot sorra veszünk, melyek elérhetőek voltak a kutatás időpontjában, s melyek leginkább hasonlóak szerkezet és tartalom szempontjából. Néhány már korábban napvilágot látott fordítás formájában, mások eddig jobbára ismeretlenek maradtak. Bár egyetlen, csak most felfedezett kézirat sem szerepel a listában, némelyik, eddig ismert változat csak kis részében nyert magyarázatot eddig, vagy teljes egészében kimaradt a tudományos értekezésekből. Mivel formai jellegükben és képi ábrázolásaikat tekintve hasonlóak, az összehasonlítása és lefordítása ezen szövegeknek hatalmas lehetőséget és forrásanyagot biztosít.

I. Kéziratok

Görög

- Harley 5596.
A *British Library* könyvtári anyagában jelenleg ez a 15. században keletkezett változat az egyik legrégebbi, salamoni szöveg. 58 lapos, állati bőrből készült, úgynevezett *vellum* pergamenre íródott, és 24 darab pentákulum vázlatos rajzát tartalmazza. Megtalálható benne továbbá egy korai, négyzetes formájú varázskör, néhány asztrológiai táblázattal együtt. Ez a kézirat számos utalást tartalmaz a salamoni ciklus más forrásaira, és egy olyan érdekes, korabeli, mágikus írásokból ismert betűtípust használ, mely például a római James Bonaventure Hepburn 1616-os kiadású, *Virga Aurea* című munkájában is megtalálható. Ez a kézirat mindenképp a teljes salamoni irodalom alaptípusának tekinthető.

Francia

- Francais MS14783.
A mű teljes címe *Clavicvle de Salamon, mise de latin an fransois et rangee selon lorder des matieres tiree de devs livres et dicevs misse tovt an lhon povr plevsfacile intelligence*, azaz *Salamon kulcsa, latinból franciára fordítva, a könyvekből és négyzetekből alkotott, rendezett sorrendben, téve mindezt a könnyebb megértés érdekében.* Ezen, 15. századi kézirat az egyik legkorábbi, francia nyelvű változat.
A modern fordítók és kiadók szemében jobbára ismeretlen szöveg, melynek online változata csak nemrégiben jelent meg a *Bibliotheque national de France* könyvtári weboldalán. Úgy tűnik, ez az egyik legkorábbi, salamoni mű, melynek címlapja a Sigil Dei Ameth-et tartalmazza. Bár alkotója jól láthatóan, fáradtságos munkával törekedett az olvasható betűk megrajzolására, a szigillum nem igazán egyeztethető össze a kézirat többi részében megjelenő, vázlatosan felrótt varázskör ábrákkal. Ezenkívül a szigillum egy része lelóg a lapról, azt sugallva, hogy inkább dekoratív, semmint gyakorlati célt szolgált szerepeltetése. A szöveg maga tele van betűzési hibával, latin és francia nyelvű kommentárjaiból arra lehet következtetni, hogy feltehetőleg egy másik kézirat másolata. A vázlatos körábrázolásokon kívül pentákulum rajzok nem találhatóak benne.

Francais 25314.
Ezen 1634-es kézirat címe *Les Clavicules de Salomon; Traduit de l'hebreux en langue latinepar le rabin Abognazar et mis en langue vulaire par M. Barault, archeveque d'Aries*, avagy Salamon Kulcsai; héberből latin nyelvre Abognazar rabbi fordította, M. Barault, Aries érseke pedig köznapi nyelvbe ültette át. Ez a 141 lapos kézirat hasonló formátumú, mint a későbbi Mathers és Crowley kiadások, melyeket modern formában Peterson adott ki, bár úgy tűnik, ez a kézirat nem volt ismert számukra 1888-ban, és jelen formájában csak a *Bibliotheque national de France* áldozatos, digitalizálási munkája révén vált ismertté. A mű a Nagy Pentákulummal kezdődik, és 45 darab, teljes, jól megrajzolt és egészében kivehető pentákulumot tartalmaz, néhány, üres körrel az utolsó oldalakon.

La Clavicule de Salomon.
Egy 1641-ben keletkezett, francia szöveg 1972-es másolata. A szerző ismeretlen, magát a kéziratot a híres rózsakeresztes, Stanislas de Guaita (1861-1897) párizsi magánkönyvtárában fedezték fel. 171 oldalas mű, mindenféle kommentár vagy lábjegyzet nélkül, és nem csatolták hozzá Francoise Ribadeau Dumas (1908-1994) előszavát sem, mely számos, más kiadáshoz tartozik. Következetesen francia nyelven íródott, 33 szépen megrajzolt pentákulumot tartalmaz, valamint a mágikus eszközök ábráit és a hozzájuk rendelt, héber nyelvű feliratokat is. A héber nyelvű betűk néhány helyen torzultak, vázlatosak, így több angyalnév is torzult változatban, rossz betűzéssel jelenik meg.

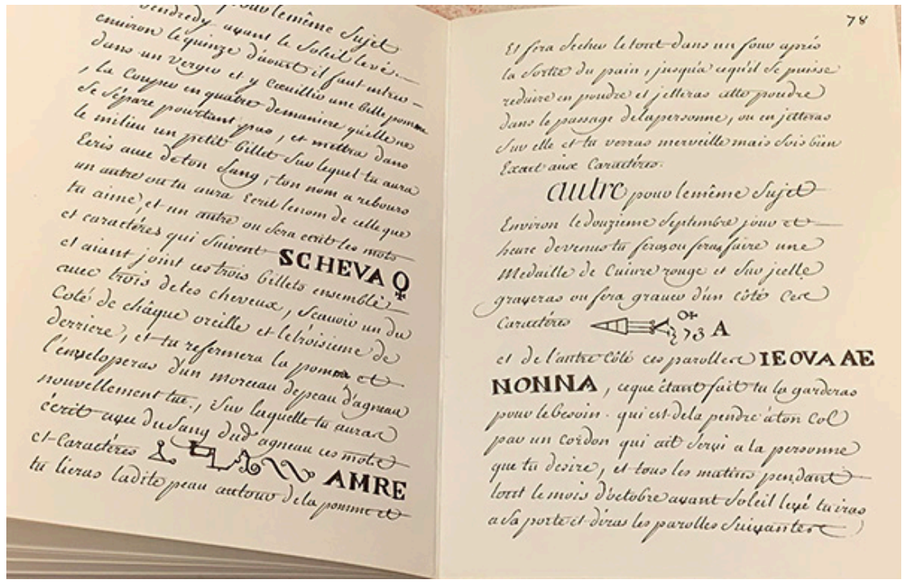

Francais 24244.
A kézirat teljes címe *La Grande Clavicle de Salomon Filis De David, Roy Des Israelites, qu'il donna A son fils Roboam En Hebreux original, Traduite De Cahathave, D'Egiptien, En Latin par Mescere père Hermite dans la Montagne des olives, l'an 1040*, lefordítva *Salamonnak, Dávidnak, Izrael királya fiának Nagy Kulcsa, melyet fiának, Roboamak adott, héber eredetiből Cahathave, az Egyiptomi fordította, majd latinra Mescere, a Remete az olajfák hegyén, 1040-ben.*
Ugyan a mű 1040-es eredetet jelez címében, ez a kézirat a 18. századból való. Bár minden bizonnyal hozzákapcsolható a korábbi, kabbalisztikus írásokhoz és sokkal régebbi forrásokhoz is, a BnF katalógusa szerint semmiképp sem keletkezett előbb az 1700-as éveknél. Eredetijét feltehetőleg Abraham Colomo (1530-1598) fordította franciára. Igen figyelemreméltó, 53 oldalas forrás, jól olvasható, gondosan megírt. A Művészet Varázskörének szép ábrája mellett néhány, kevéssé tipikus pentákulumot

is tartalmaz, melyek nem találhatóak meg más, Colomo által fordított forrásokban. A planetáris pentákulumok más kéziratokból ismert felsorolása ellenben ebből a műből teljes egészében hiányzik.

Olasz

La Clavicola de Re Salomon, avagy *Salamon király kulcsa*. Egy, a 17. századi, milánói okkultistának, Pietro Morának tulajdonított késői és ritka változata ugyanezen kéziratnak *Zekerboni* címen a Bodlean könyvtárában található meg (MS24). Legendája szerint azt egy olasz, Benedek-rendi szerzetes, Stefano Peranda hagyta hátra 1627-ben, apátságbeli cellájában, az inkvizíció elől menekülve. A vizsgált változathoz nincsen szerző feltüntetve, de az bizonyos, hogy a *Zekerboni f*orrásként szolgált McGregor Mathers munkájához és angol fordításához. A kézirat szépen nyomtatott, 40 asztrológiai pentákulumot tartalmaz, valamint egy táblázatot a szükséges munkaeszközökről, kemény kartonlapok közé kötött, 119 oldalon. Ezen másolat egyes helyeken olasz, héber és latin szövegeket is ötvöz, és a magyarázó szövegek közt rövidítésekként asztrológiai jeleket tartalmaz. Nyilvánvalóan többféle hatás kombinációjaként keletkezett, a rajzok könnyebben olvashatóak, mint maga a szöveg a legtöbb helyen. A kézirat maga több forrást is feltüntet, ezek:

- Pietro d'Abano: *Heptameron* (*Hét nap*), 1535.
- *Il Libro Delle Ombre* (*Az Árnyak könyve*), 1573.
- *Il Drago Rosso* (*A Vörös Sárkány*), 1521.
- *La Clavicola del Re Salomone* (*Salamon király kulcsa*)
- *La Vera Magia Nera* (*Az igazi fekete mágia*), 1740.

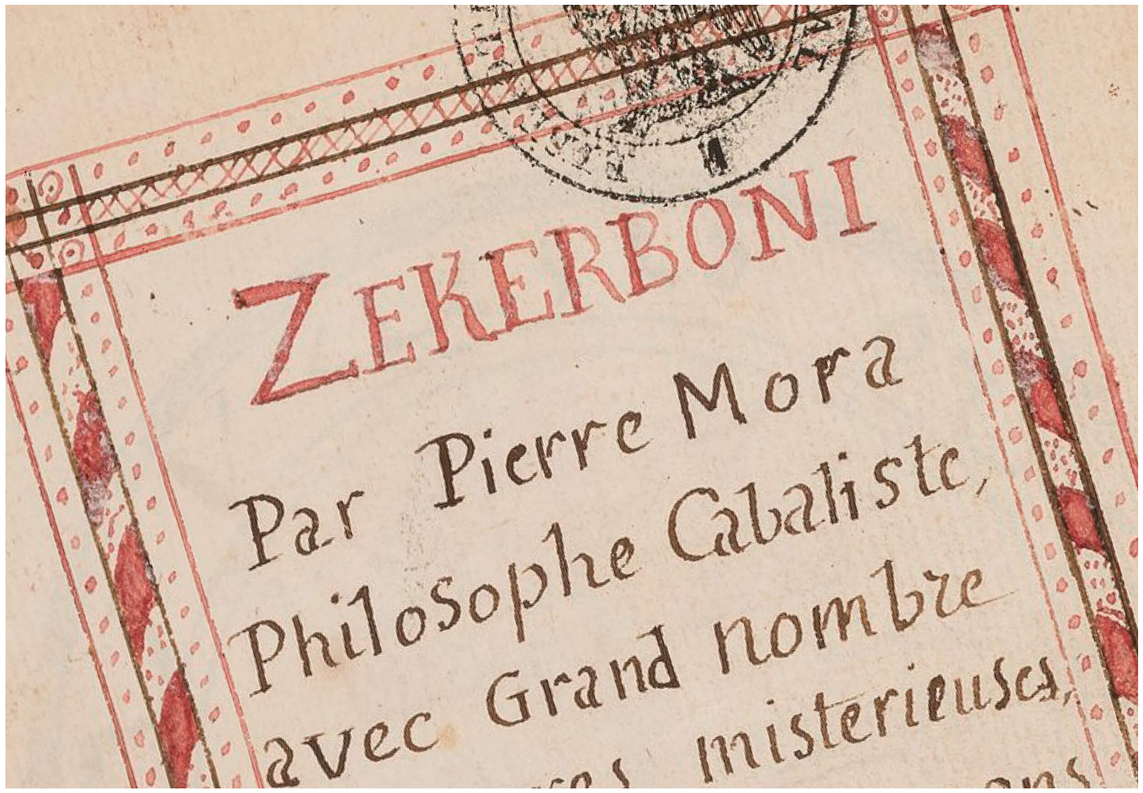

Leipzig MS Cod.mag.71.
A mű címe *Clavicola di Salomone tradatti dalla lingua hebraica dal dotissimo Mathematico Melchiore d'Egypto*, vagyis *Salamon kulcsa, melyet héber nyelvből fordított a tehetséges matematikus, Melchiore, az Egyiptomi.*
Ezen 1750-es származású szöveg néhány különös jelet tartalmaz, melyek talán alkímiai rövidítések lehetnek.Kevés pentákulum található benne és egyszerű szimbólumok, melyek vagy görög betűk átiratai, vagy bolygókhoz tartozó angyalok szigillumai. Néhány helyen felbukkan a héber mozaikszó, az AGLA (Atah Gibor LeOlam Adonaj), a sorok közé szúrva. Egyetlen pentákulum akad csak benne, mely eltér a többitől és jóval összetettebb, ez a legnagyobb és, és héber, latin, valamint *malachim* betűket (Agrippa által 1651-ben publikált, mágikus ábécé) is tartalmaz.

Héber

Szefer Maftea Selomo (*Salamon kulcsának könyve*).
Az eredeti kézirat 1700 körül keletkezett, mára csak másolata maradt meg, melyet mindössze 300 példányban nyomtattak 1914-ben, s egyik példánya Hermann Gollancz (1852-1930) könyvtárában maradt fenn. A szöveg szefárd héber, latin és görög keveréke, feltehetőleg egy még korábbi írás másolata.
Ezen kézirat azonban olyan különleges ábrákat tartalmaz, melyek más forrásokban nem fordulnak elő, s formájukat tekintve leginkább a korai, görög, prototípusos pentákulumokhoz hasonlatosak. A teljes kéziratnak nem létezik még teljes fordítása, Gollancz fűzött hozzá kommentárokat, melyeket a mai, modern okkultista, Stephen Skinner később némiképp kiegészített. A mű legértékesebb részét a varázskörök és pentákulumok ábrái képzik, ezek asztrológiai attribútumai, és a kiterjedt, gondosan megrajzolt szigillumok és más, kabbalista jelek a bolygók és az angyali rendek megfelelőjeként.

Egyéb források

Ide tartoznak azon szövegek, melyek leginkább ismertek voltak a modern mágiagyakorlók és tudósok körében, bár sokkal későbbi keletkezésűek vagy sokkal népszerűbbek és elterjedtebbek, mint a fentebb listázott kéziratok.
Felsorolhatóak itt olyan jeles munkák, mint a *Salamon Kulcsa* és *Salamon Kisebb Kulcsa*, Mathers 1889-es, Crowley 1903-as és Peterson 2001-es változatában. Szintén említésre érdemes Cornelius Agrippa latin nyelvű, 1533-as *De Occulta Philosophiá*ja, melynek angol fordítása James Freake nevéhez fűződik, 1993-ban Donald Tyson bőséges terjedelmű megjegyzéseivel kiegészítve jelent meg. Agrippa műve feltehetőleg az egész, nyugati, okkult irodalom egyik legfontosabb darabja, az új kiadás több, mint 930 oldalt tesz ki nyomtatásban. Egy másik, jelentős alkotás Peter de Abano *Heptameron*ja, melyet Robert Turner 1655-ben ültetett át angol nyelvre, s mely egyike a legkorábbi, részletes beszámolóknak a mágikus kör és a lamen használatáról, de a benne bemutatott angyali ábécé is igen nevezetes. Dr. John Dee *A misztérium öt könyve* című műve 1582-ben íródott angol nyelven, bemutatja a teljes kísérletsorozatot, melyet társával, Edward Kelley-vel közösen folytatott az angyalkommunikáció terén, s mely az énoki nyelv ismertetésén kívül oltárakat, viaszból készítendő pentákulumokat is részletesen leír. Végezetül fontos forrás a wormsi Ábrahám műve, az *Abramelin könyve* (1387-1427?), a mágikus négyzetek használatának és az idézés művészetének egy korai, jelentős és jól ismert munkája.

Heinrich Cornelius Agrippa (1486-1535)

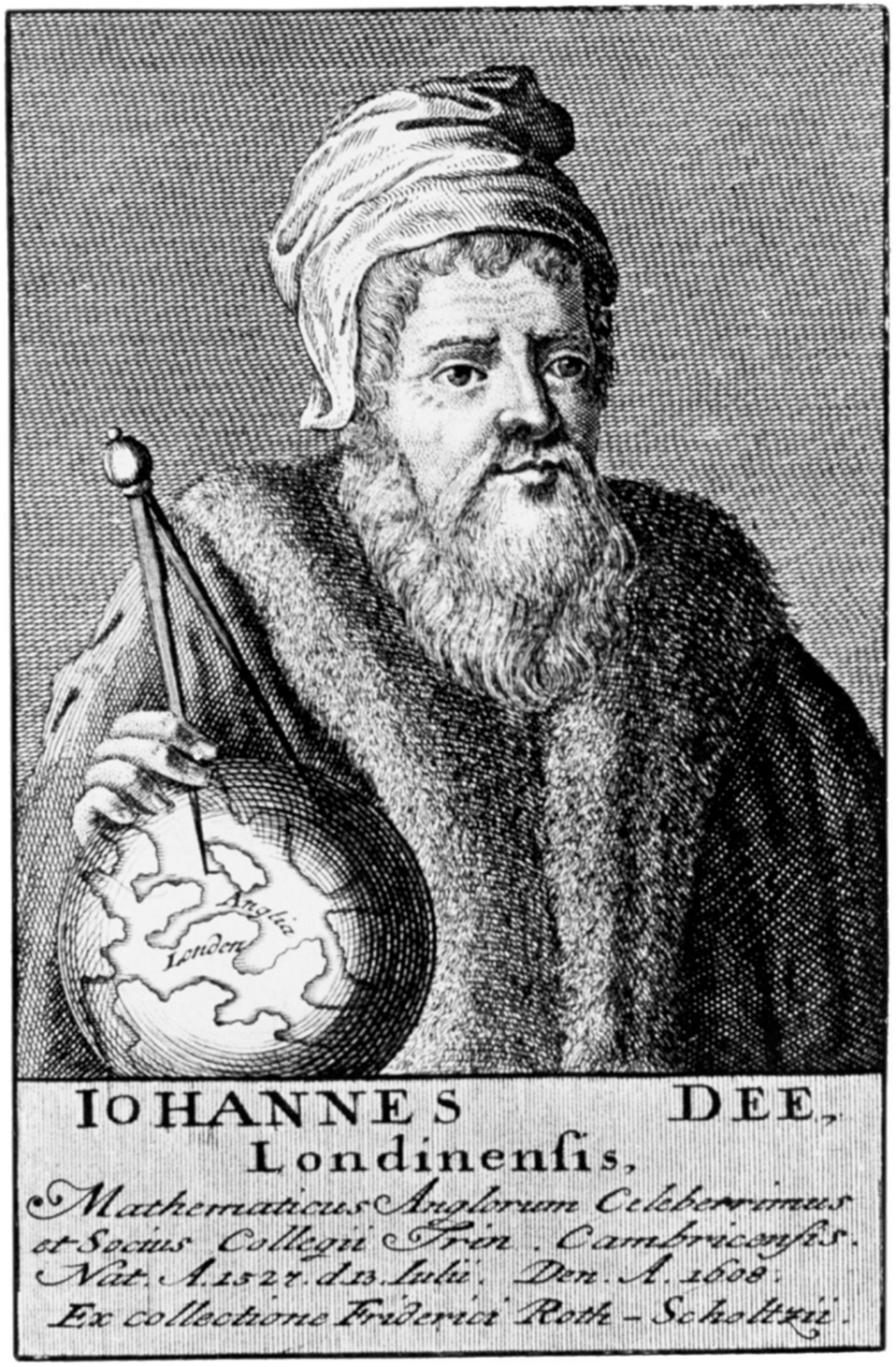

dr. John Dee (1527-1608)

II. Mágikus négyzetek és varázskörök

Mindegyik, korábban listázott kézirat több varázskör ábráját és/vagy leírását is tartalmazza. Némelyik lamen formájában kerülhet felhasználásra, melyet a gyakorló a nyakába akasztva visel, a ruhán kívül, mások különböző fémlemezekre vagy pergamenre rajzolandóak. Néhány esetben olyan területet jelölnek ki, melyben a gyakorló a mágikus operációt végzi, ez lehet padlóra rajzolt kör, vagy valamiféle szőnyeg. Érdekes tény, hogy a késői salamoni szövegek mágikus operáció, idézés helyett a "kísérlet" szót használják (*experiement, ex'prience, experimentum*).

A varázskör hagyománya az egyik legbőségesebb az egész nyugati, okkult hagyományban. A körök többsége héber eredetű szövegekkel egészül ki, de ismeretesek latin, olasz, francia és görög kombinációk is, a hozzájuk mellékelt magyarázatok gyakorta részletesen megadják a használat módját. Sajnos jónéhány kéziratban, feltehetőleg sorozatos másolási hibák folytán, torzultak a körök ábrái és a rájuk rótt betűk. Előfordul az is, hogy az instrukció gyökeresen eltér ugyanannak a kéziratnak egy korábbi verziójában található formájától. Ezek a hibák a kutatókat sokszor zavarba ejtik, néha teljesen tévútra vezethetik, ezért is fontos annak megállapítása, amennyire csak lehetséges, melyik kézirat honnan származik, melyek a korábbi forrásai.

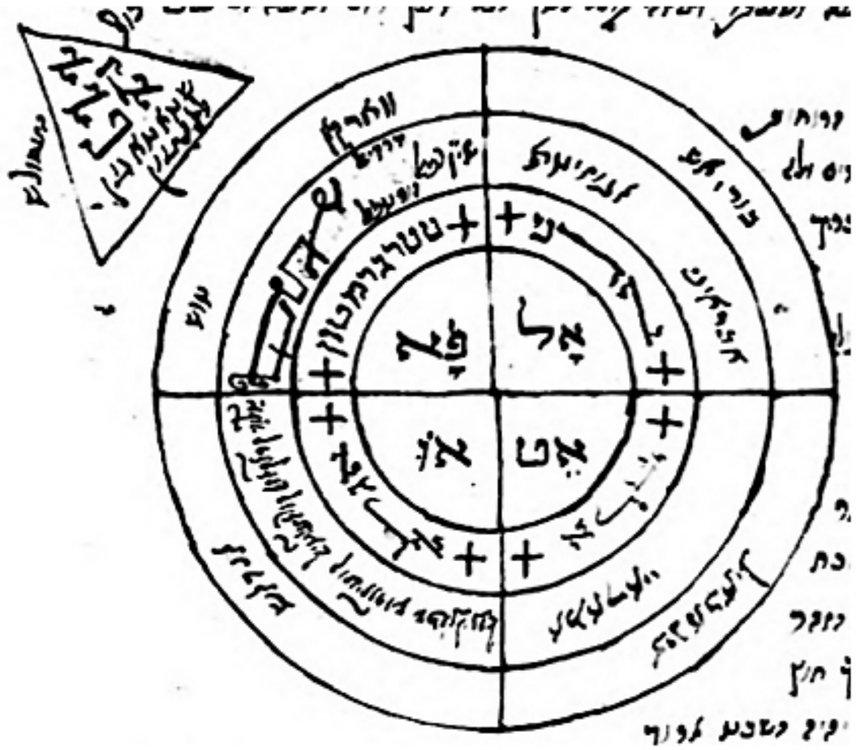

Varázskör a 18. századi Szefer Maftea Selomo 1914-es másolatának 40. számú fóliánsáról. Az eredeti, héber nyelvű kézirat pontos másolata.

A Heptameron 15. századi varázsköre (Peter Abano), Agrippa Okkult filozófiájának negyedik könyvében ábrázolva.

A legkorábbi, ismert kör vizsgálatával kezdve, melyet ezen a két ábrán láthatunk, lefektethetőek a következőek: A kör egy egyszerű ábra, melynek vonalát kívülről különböző karakterek szegélyezik, a körvonalhoz igazodva, zsoltár- vagy versszerű formátumú szöveget alkotva. A körön belül különböző szimbólumokat, vagy alapvető geometriai formákat találhatunk. A kör általában vizuálisan több részre bontható, amelyek önmagukban is céllal bíró és értelmezhető részegységek. A körök egyes elemei egyediek, mások következetesen ismétlődnek több kéziratban is.

Az ábrából úgy tűnik, hogy a kör a munkaterület legtávolabbi részére rajzolandó. Amennyiben a kör egy eszközre kerül, a kör széle megegyezhet az eszköz szélével is. De akár a földön van, akár egy kézben tartott fémlemezen, akár egy oltár tetején, a kör mérete általában szigorúan megszabott. Akármilyen egyszerűnek tűnik is néha egy-egy varázskör ábrája, a mágus biztonsága szempontjából épp annyira fontos, mint a többi eszköz. A salamoni hagyomány szövegei mind megszabják, hogy a mágusnak magának kell megalkotnia a kört, és nem szabad kilépnie abból egészen addig, míg a mágikus munka be nem fejeződött. A körön belül a mágus védve van mindenféle fertőző befolyástól és a megidézett entitásoktól is. Továbbá, a körön belül maradva biztosíthatja uralmát bármely szellem felett.

A Gollancz-féle héber kézirat és a *Heptameron* közt számos, feltűnő hasonlatosságot találhatunk, mely arra utalhat, hogy forrásuk közös. Mindegyik, bennük fellelhető varázskör négy, koncent-

rikus körből áll, a közepük pedig négy egyenlő részre osztódik. Ez a négy kör három gyűrűt alkot, melyekbe különböző szövegek kerülnek, mint például istenségek angyali nyelvű idéző szövegei. A középső négy negyed további neveket, szövegeket tartalmaz. Ha a Gollancz változatot nézzük, láthatjuk, hogy felülről, a jobboldali négyzettől kezdve, jobbról balra a a következőek szerepelnek: AL a jobb felső, PHA a bal felső, ET a bal alsó és ON a jobb alsó negyedben. Abano *Heptameron*jának köre hasonló, azzal a különbséggel, hogy a betűk latinul vannak, és balról jobbra olvasandóak össze: AL a bal felső, PHA a jobb felső, ET a bal alsó és a görög Omega betű a jobb alsó negyedben. Alfa és Omega, az első és az utolsó.

Középről kifelé haladva vizsgáljuk meg az első gyűrűt! A Gollanz körben a bal felső negyedrész a görög Tetragrammaton szót tartalmazza héber betűkkel leírva, mely a IHVH, Jahve istennévre utal. A gyűrű jobb felső részében a héber ADNI, Adonaj istennév áll. A jobb alsó részben az AGLA szerepel, a bal alsó gyűrűrészben pedig az ALHI, Elohi vagy Eloi istennév található. Ezek teljesen megfeleltethetőek a *Heptameron* kör ugyanazon, latin betűvel írott elemeinek. A második gyűrű Michael arkangyal szigillumát tartalmazza mindkét körben, mely Agrippánál is megjelenik. A harmadik gyűrű tartalma a Gollanz változatban szinte olvashatatlan, de ennek ellenére megállapítható, hogy a számos hasonlóság mindenképp közös eredetre mutat.

Érdemes még megemlíteni azt is, hogy a Heptameronra alapozó, későbbi szövegekben szinte mindenhol több, koncentrikus kör alkotja a mágikus kört. Időnként az is előfordul, hogy ezeket négyzet fogja össze. A négyzettel övezett külső területekbe kerülő szövegek vagy nevek kevésbé tűnnek jelentősnek, a legfontosabb elem mindenképp a kör külső vonala. A négyzet feltehetőleg valamiféle másodlagos védővonal, és használata nem terjedt el széleskörűen. Olyan példa is előfordul, ahol a négyzetből teljes egészében hiányzik a kör, vagy pedig a külső négyzet által körbefogott körben még egy, kisebb négyzet is található, mint például az egyértelműen a *Heptameron* által ihletett *Discourie of Witchcraft*-ban (*A boszorkányság felfedezése*), Reginald Scot 1584-es művében.

Elizabeth M. Butler (1885-1959) érdekes felvetéssel állt elő a négyzetbe zárt mágikus köröket illetően, ugyanis kapcsolatba hozta azokat a Salamon legendájából ismert, mesés varázsszőnyeggel. Azt vetette fel, hogy bár van némi zavar a funkció terén, hogy repülésre szolgál-e valójában, vagy a szellemek megidézésének terét képezi, de a szőnyegszerű ábrázolás világosan kivehető a salamoni szövegekben. A mágus biztonsággal léphet a megszentelt felületre, mely a mágikus kör céljából lett létrehozva, és a teljes szertartás idejére uralommal bír a megidézett lények felett. Bár a spekuláció jobbára megalapozatlannak tűnik, felmerül a kérdés, vajon létezik-e további kapcsolat a kör négyszögesítésének alkímiai fogalmával, és a kör lehet-e a filozófusok kövének vizuális megjelenítése. Mivel több, hasonló illusztráció is ismeretes például Michael Maier kora 17. századi, *Atlanta Fugiens* című, alkimista kéziratából, a kapcsolatot semmiképp sem zárhatjuk ki teljesen.

A kör legkülső vonalán kívül is több szöveg, istennév szerepelhet, elsősorban védelmi célzattal. Néhány esetben latin nyelvű, keresztény zsoltárok találhatóak itt. A Mathers-féle *Salamon kulcsai*nak forrásául szolgáló kéziratokban latin versek szerepelnek, a Peterson kiadás mind héber, mind latin nyelvű zsoltárokat tartalmaz. Emellett fellelhetőek a körön kívül szerepeltetett angyalnevek különböző formái, amelyeket általában a hét egyes napjaival párosítottak össze, vagy az uralkodó bolygóval és az Olimpiai szellemekkel (szintén a *Heptameron*, illetve az *Arbatel* anyagát képezik); vagy pedig a kabbalista Életfa egyes szefiráinak nevei. Nyilvánvaló a mágus azon vágya, hogy az asztrológiai behatásokat angyal- vagy istennevek formájában ábrázolja, s ezeket kapcsolatba hozza egyes zsoltárokkal.

Reginald Scot négyszögesített varázsköre 1584-ből

Az egyes körök határvonalain belül nemcsak négyszög, de számos más sokszög is előfordulhat, leggyakrabban pentagramok, hexagramok vagy heptagramok. Ennek egyik legjellemzőbb és legkomplikáltabb példája a már említett Sigil Dei Aemeth. Ezen alakzatok egyértelműen fontos jelentőséggel bírnak a mágus és az operáció esetleges más résztvevői számára. A háromszög azonban kivétel. Mivel leginkább arra szolgál, hogy a szellem fizikai valójában megjelenjen benne a mágus előtt, a háromszög funkciója ezen entitás megtartása, mintegy “rabul ejtése”, és ezért minden kétséget kizáróan nem szabad a körön vagy négyzeten belül elhelyezkednie. A háromszög mindig kívül esik a mágus munkaterületén, annak védelmi vonalán, melyet az angyal- és istennevek képeznek a kör szegélyén.

A szövegek nyelvét tekintve számos eltérést találunk. Kézben tartott amulett vagy lamen esetén a felirat rajta gyakorta ismeretlen nyelvű, vagy a felismerhetetlenségig eltorzult. Néhány esetben több nyelv kombinációját lelhetjük fel, többnyire görög, héber vagy latin szavak belekeverésével. Időnként különálló, mágikus nyelv vagy ábécé is előfordul, ilyenek az Agrippa által ismertetett Malachim és a Mennyei ábécé, a Folyón Való Átkelés ábécéje, vagy dr. John Dee énoki nyelve.

A torzult szövegek, a visszafelé, rossz sorrendben írott betűk, a szigillumok tükrözése azt mutatja, hogy feltehetőleg sok másoló nem rendelkezett elegendő információval a szöveg megértéséhez, és pusztán képként másolta a különböző, számára furcsa betűket, nem értvén a hozzájuk tartozó nyelvet. Például a *Clavicola* szöveg olasz kiadásában nemcsak a héber nyelvű írások torzultak el teljesen, de a szigillumok is furcsa módon tükörképei minden más kiadásban szereplőknek. Hasonlóképp, a *Clavicola* negyedik pentákulumának (Merkúr) és hetedik pentákulumának (Mars) betűi olyannyira rosszul lettek átmásolva az eredeti Sloane kézirat verziókhoz képest, hogy nem gondolhatunk másra, az írnok csak találgatott, amikor megpróbálta utánozni az eredeti jeleket. Mindehhez még az is hozzátartozik, hogy egy ugyanazon szerző művein belül is fellelhetőek eltérések. Például maga Agrippa is jelentős eltéréssel adta meg a bolygószellemek szigillumait az 1533-ban és 1550-ben nyomtatott két munkájában.

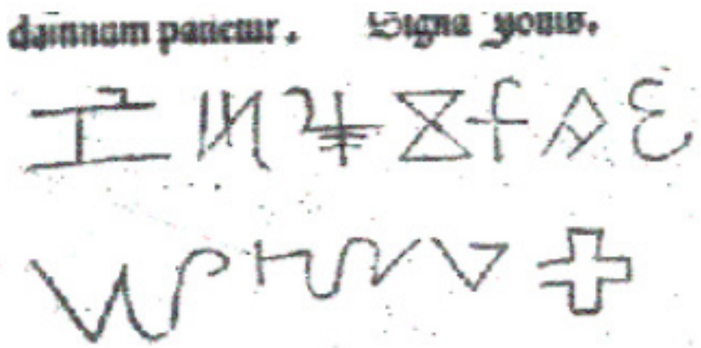

A Jupiter karakterei, Bartholomeus Cocles: Chyromantie ac Phisionomie Anastasis (1504)

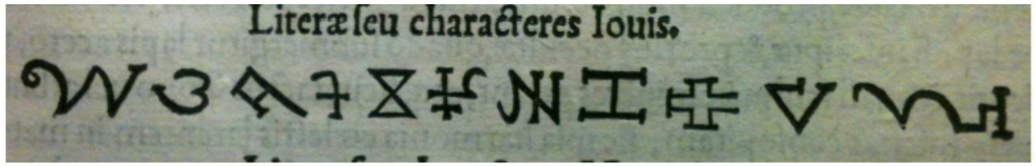

A Jupiter karakterei, Agrippa: De Occulta Philosophia (1533)

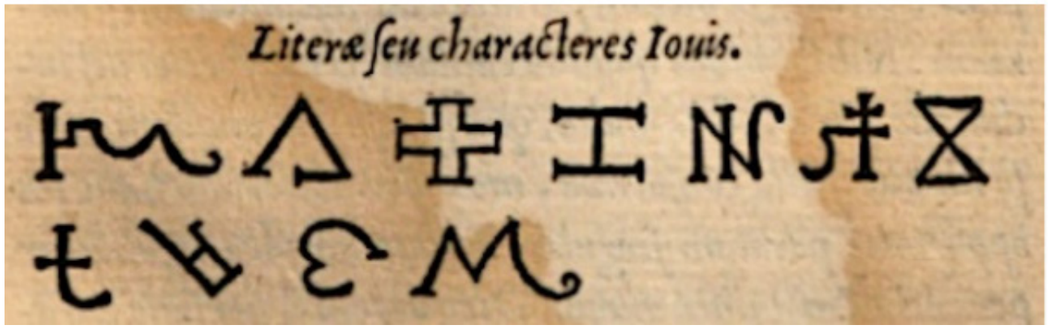

A Jupiter karakterei, Agrippa: De Occulta Philosophia (1550), jól látható a fordított sorrend és a vízszintes tükrözés

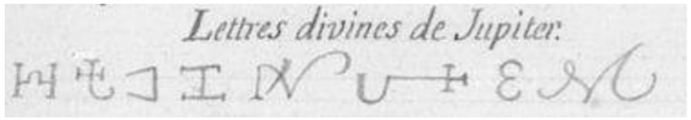

A Jupiter karakterei, az MS Francais 25314 kézirat 1634-ből, Agrippa 1550-es verziójának stilizált változata

Agrippa karakterei sokszor fordított sorrendben jelennek meg Bartholomeus Cocles egy korábbi művében, az 1504-ben kiadott *Chyromantie ac phisionomie anastasis*ban. A munka címe azt indukálja, hogy a bolygók szigillumai "kiromantikus" eredetűek, azaz a bolygó megfeleltetések a tenyérjóslás eszközei. Mindezeket összehasonlítva Agrippa kiromantikus jeleivel a *De Occulta Philosophia* első kötetében számos eltérést láthatunk, mely arra utalhat, hogy Agrippa szándékosan tükrözte a bolygó szigillumokat. Mindenesetre az ő nagy hatású műve óta minden későbbi kiadványban így szerepelnek.

Balról jobbra olvasva a Cocles kiadás Vénuszának első és harmadik karaktere épp fordítottja Agrippáénak, melyek a Zajin és Ajin héber betűkkel szomszédosak, felülről számítva a második és kilencedik Agrippa táblázatában (a következő oldalon látható). A Nap harmadik karaktere Coclesnél fordítva szerepel Agrippa Gimel szigillumához képest, mely a tizennegyedik fentről számítva ugyanezen ábrán. Cocles Holdjának első karaktere fordítottja az Agrippa által bemutatott, közismert asztrológiai szimbólumnak. A Szaturnusz harmadik karaktere pedig a Cockles verzióban fordítottja Agrippának a héber Mem betűhöz rendelt szigillumának, mely a hatodik fentről ugyanezen ábrán. A hasonlóságok azonban világosan felfedezhetőek a két mű között. Feltételezhető, hogy ugyanazon forrásokból dolgoztak, de valószínűbb, hogy Agrippa Cocklesre támaszkodott forrásként, a későbbi, 1550 után keletkezett, salamoni kéziratok és könyvek azonban már egyértelműen Agrippa második kiadású munkájára támaszkodva közölték a bolygók szigillumait.

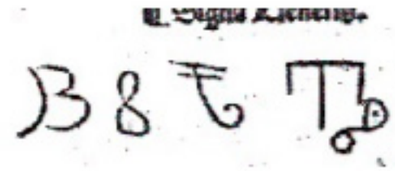

A Vénusz karakterei, Bartholomeus Cocles: Chyromantie ac phisionomie anastasis (1504)

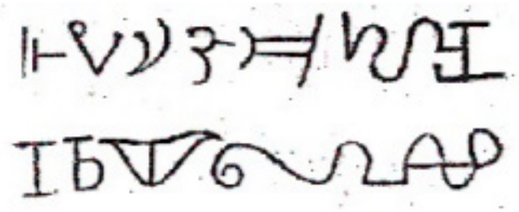

A Nap karakterei, Bartholomeus Cocles: Chyromantie ac phisionomie anastasis (1504)

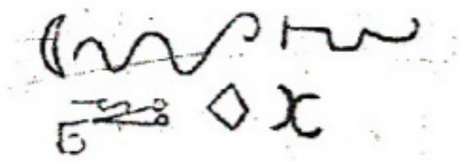

A Hold karakterei, Bartholomeus Cocles: Chyromantie ac phisionomie anastasis (1504)

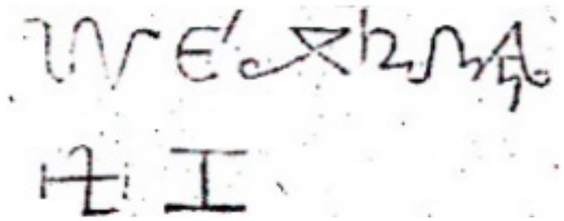

A Szaturnusz karakterei, Bartholomeus Cocles: Chyromantie ac phisionomie anastasis (1504)

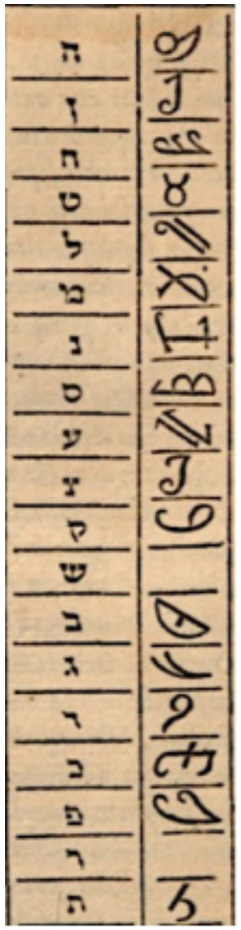

Kiromantikus szimbólumok Cornelius Agrippa De Occulta Phiolosophia harmadik könyvének 1533-as kiadásából

A betűk összehasonlítása

A legtöbb salamoni szöveg megfelelő mennyiségű hasonlósággal rendelkezik ahhoz, hogy biztonsággal meg lehessen állapítani rokonságukat. Ennek ellenére számos eltérés mutatkozik, amikor a különböző képi ábrázolásokat összevetjük a különböző nyelveken megalkotott szövegekkel. Továbbá, felmerül a kérdés, vajon ezen szövegeknek volt-e közös őse, illetve, hogy a különböző szerzők tetszés szerint variálták-e ezeket. A strukturális elemek, mint például a különböző védelmező, amulett-szerű körök közös vonásai messze a legkönnyebben azonosíthatóak.Ritkán lehet két olyan szöveget felmutatni, melyek azonos sorrendben, azonos tartalommal taglalják a pentákulumokhoz szükséges anyagokat. Vegyünk sorra néhány olyan példát, mely látszatra hasonló ábrázolásokon mutat fel különbségeket, amelyek az írnok eltérő tudásszintjét mutatják, illetve megkérdőjelezhetik a források azonosságát!

Az olasz *Clavicola*, csakúgy, mint a *Sloane és Aubrey MSS33* Mathers, illetve Peterson féle ábrázolásai számos hasonlóságot mutatnak a *Clavicola MS34* Lipcsében nyomtatott verziójával, például a Mars pentákuluma szinte teljesen megegyezik formájában és felépítésében. Mindegyik változat kör alakú és sugárirányú felezést ábrázol, különböző karakterekkel az elválasztó vonalak mentén. Mind a három meglehetősen hasonló, latin nyelvű zsoltár részletet tartalmaz, mely többé-kevésbé ezt jelenti: “Kardjaik át fogják döfni önnön szívüket és meghajlásuk megtöretik.” A Mathers kiadvány angyali nevekkel helyettesítette a latin szöveget, mint számos más, franciából átvett fordításában. A védelmező jellegű, latin nyelvű zsoltár természeténél fogva azonban az egyik legnyilvánvalóbb eleme és jellemzője a művelt, nyugati írnok munkásságának.

A különlegesség azonban főleg a használt szimbólumokban mutatkozik meg. A lipcsei *Clavicola* kézirat csupán egyetlen pentákulumot ábrázol ugyanazon formában, mint a másik két szöveg. Többi pentákuluma meglehetősen egyedi és általában nem is szerepel a mágikus körökről és formákról szóló, akadémiai vitákban. A lipcsei védelmező pentákulum azonban igen igényesen megrajzolt darab, és szinte teljesen megegyezik az olasz *Clavicoláéval*, amely nyilvánvalóan at *Aub 24 MS 34* kéziratból származik.

Samuel Mathers azt állította az 1889-ben kiadott *Salamon kulcsai*ban, hogy a Malachim ábécé betűit, “az angyalok nyelvét a mennyekben található csillagok pozíciói formálják, azáltal, hogy képzeletbeli vonalat húzunk egyik csillagtól a másikig, s így nyerjük el ezen ábécé karaktereinek alakját”. Azonnal felismerhető a törekvés az asztrológia és az ábécé közötti, szándékolt kapcsolatra, az írott és az isteni tudás összekapcsolására. A Malachim írás irányultsága a héberét követi, jobbról balra, ahogyan Agrippa is megadta. Ha összeolvassuk a szöveget, a Malachim A betűtől kezdve, mely a pentákulum tetején szerepel, az óramutató járásával ellentétes irányban, a következőt kapjuk:

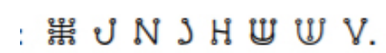

Átírva latin betűkre: ELHYMQBR, Elohim Q’bir. Amennyiben valóban Q’bir (Qeber) a helyesen itt szerepelendő szó, akkor jelentése “a sírból való”. Az Elohim istennevet általában vagy a legmagasabb, Isten mellett álló angyalrenddel, vagy Istennel magával azonosítják, de teremtő istenségek többes számú formáját is jelenti. Elohim számos, egymásnak ellentmondó és sokszor zavarba ejtő tudományos értelmezése feltehetőleg meghaladja e cikk kereteit. Annyi azonban bizonyos, hogy Elohim mindenféle fordítása valamiféle isteni emanációt takar, a spirituális létezés legfelsőbb fokú megnyilvánulását. A reneszánsz humanista számára ez a legfelsőbb angyali rend megfelelője, éppúgy, mint a Kerubim, a Szerafim vagy a Malachim.

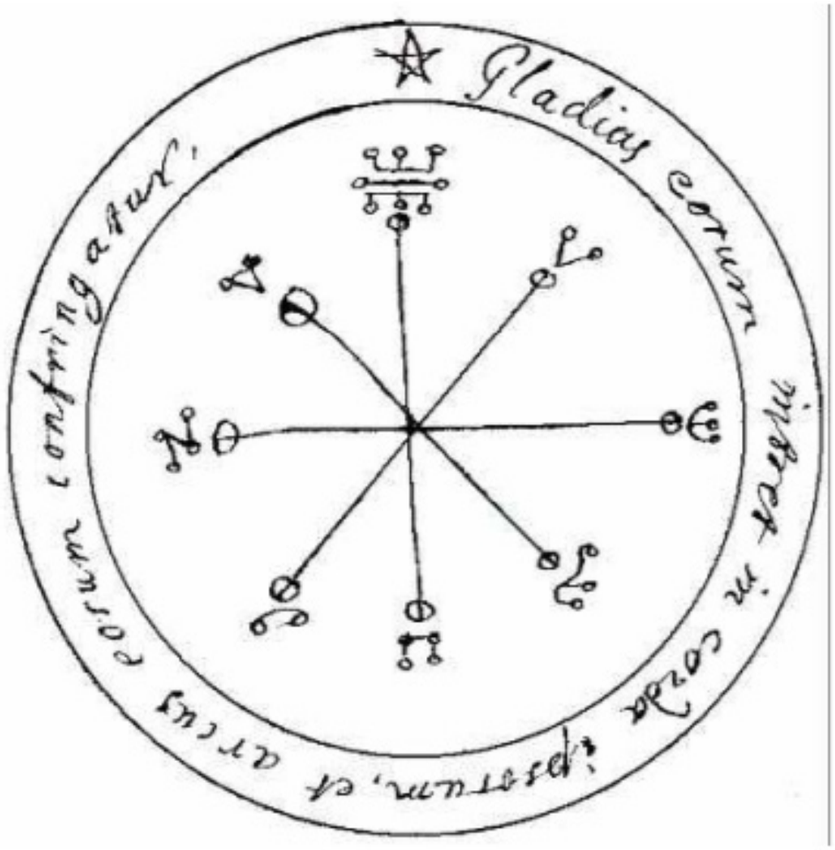

Aub24 Ms, 58. fóliáns, a hatodik Mars Pentákulum, a Mathers/Peterson féle kiadásból. A középpontból kisugárzó vonalak végein malachim karakterek láthatóak.

További zavart okozhat a Malachim ábécé használata, amelyet nyilvánvalóan mágikus jellege miatt alkalmaztak szívesen, ugyanakkor a korabeli írnokok számára minden bizonnyal nehézségeket okozott a teljességgel ismeretlen betűk másolása. A Leipzig kézirat egy olyan pentákulumot mutat be, melyen fordítva, az óramutató járásával ellentétes irányban szerepelnek a Malachim karakterei, melyek nem hajlítottak, hanem teljesen egyenes vonalakkal vannak megrajzolva. A Leipzig *Clavicola* Alefje ugyanakkkor a pentákulum alján található, nem a tetején. A Jod és Alef tévesen nem külön szerepel egymás mellett, hanem összeolvasztva Resnek vette a másoló. A következő, 1750-es ábrán a középpontból kisugárzó vonalak közt, melyek a Malachim betűkkel végződnek, héber karakterek találhatóak. Jobbról balra olvasva, az óramutató járásával ellentétesen: Jod, Res, Alef, Lamed (He), Jod (Mem), vagyis IRAL(H)I(M). Ha feltételezzük, hogy pontatlan volt a másolás és az írnok nem volt járatos a héber nyelvben, könnyen meglehet, hogy az eredetileg itt álló szó Aralim, egy védelmező, kabbalista angyalrend neve.

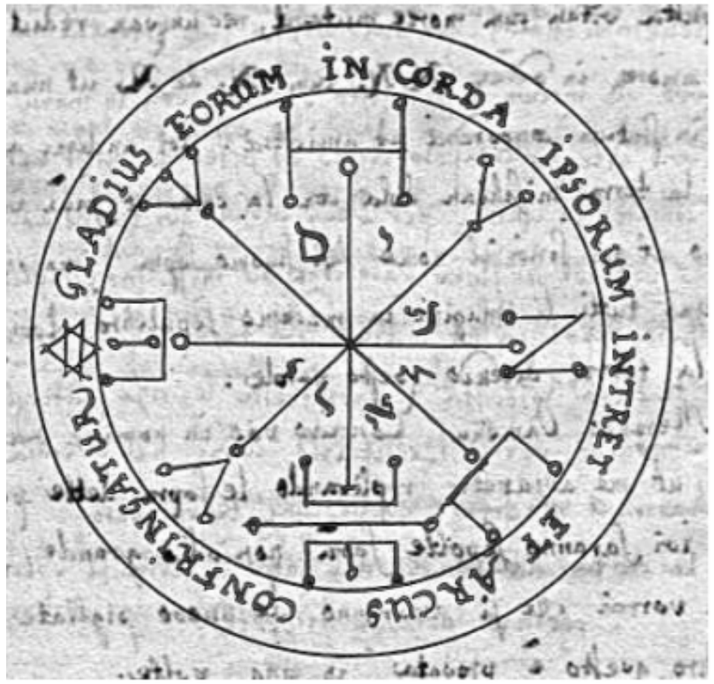

Megnevezés nélküli pentákulum a Leipzig MS Cod mag 71 Clavicola di Salamone kéziratból, 1750. A kisugárzó vonalak végén malachim betűk szerepelnek..

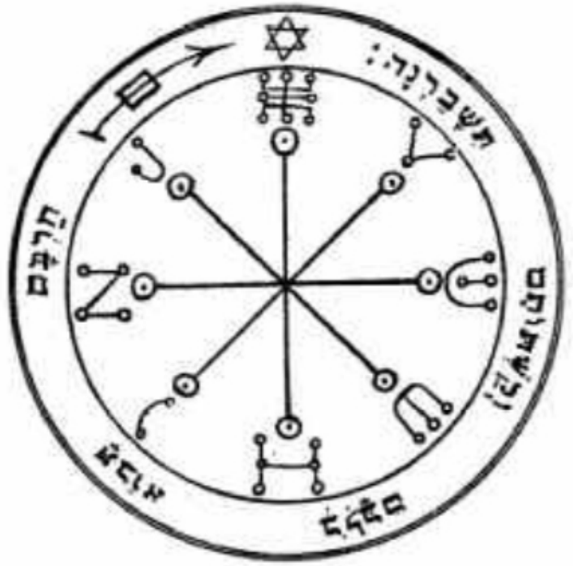

A Mars hatodik pentákuluma a Mathers-féle, 1888-as Claviculae Salomonis kiadásban, szintén malachim karakterekkel a vonalak végén.

1533-ban Cornelius Agrippa egy másik, mágikus írásmódot mutatott be, melyet égi eredetűnek mondott, s melynek a Folyón Való Átkelés Ábécéje nevet adta. Nagyon valószínű, hogy Agrippa nem maga szerkesztette meg az írást, sokkal inkább összeállította és rendszerezte ezt az ábécét, más forrásokra támaszkodva. Ami azonban a Malachim karaktereit illeti, könyvének megjelenési dátuma előtt nem található meg egyetlen, általunk ismert forrásban sem. Trithemus, Agrippa tanítója több, hasonló ábécét is bemutatott 1518-as Polygraphiájában, de egyik sem hasonlít a Malachimhoz. Nem található így semmilyen bizonyíték arra, hogy Trithemus valaha is megkísérelt volna egy, a héber betűkkel összefüggésbe hozható, angyali ábécét létrehozni, mint ahogyan azt Agrippa állítja a *De Occulta Philosophia* harmadik részében.

A negyedik Nap pentákulum számos, különböző salamoni kéziratban körkörös ábrát mutat, melyen nem a Malachim, hanem a Folyón Való Átkelés karakterei szerepelnek. Ezen a pentákulumon óramutató járásával ellentétes irányban, felülről kezdve a Jod, Vav, He, He, Alef, Dalet, Nun és Jod héber betűket olvashatjuk: IVHHADNI. Ezt a szót kettévéve az első felével a héber IHVH, Jahve istennevet kapjuk (Tetragrammaton), a második fele, ADNI pedig az Adonaj istennevet adja.

A Nap negyedik pentagramja, Aub24 MS, Fol. 58r (British Library), Peterson kiadás. Jól kivehetőek a kisugárzó vonalak végén látható Folyón Való Átkelés betűk.

A Nap negyedik pentagramja, Mathers által megrajzolt, 1889-es változat, akkurátusan pontos héber és Folyón Való Átkelés betűkkel.

Sokkal világosabban kivehető ábra található Mathers változatában , ahol a Folyón Való Átkelés karakterei helyesen kerülnek bemutatásra, és az IHVH ADNI nevek is világosan kettéválnak. A pentákulum közepén megtalálhatóak a Folyón Való Átkelés betűinek héber megfelelői is. A pentákulum használatáról az utasítás a következő: “arra szolgál, hogy megpillanthasd vele a Szellemeket, mikor láthatatlanul megjelennek azoknak, kik megidézik őket; amikor felfeded azt, azonnal láthatóvá válnak.”

A Folyón Való Átkelés ábécéje megjelenik Joannus Antonius Pantheus egy 1550-es, latin nyelvű munkájában is. Joseph Peterson szintén megjegyzi, hogy az ábécé Agrippa hagyatéka, ám Pantheus művét - helytelenül - 1530-ra datálja. A helyes, 1550-es dátum világosan feltüntetve szerepel a francia Nemzeti Könyvtár gyűjteményében. Peterson egy 1523-as műből is idéz, melynek címe *Peculium Abrae: grammatica Hebraea una cum Latino nuper edita,* s amelynek szerzője Abraham ben Meir de Balmis, 16. századi, itáliai orvos és rabbi. Ebben a munkában a héber és latin átirat mellett a Folyón Való Átkelés ábécéje is szerepel.

Peterson mind az 1530-as, mind az 1523-as ábécé előfordulásokat annak bizonyítéka képpen veszi, hogy ezen karakterek már Agrippát megelőzően is léteztek. Ugyanakkor ez az állítás korántsem helytálló, részben az 1530-as dátummal való tévedés miatt, részben azért, mert bár Agrippa három kötetes könyve később jelent meg, magát a kéziratot 1509 és 1510 között fejezte be. Ezzel együtt azon-

ban ismerünk néhány olyan ábécét, mely a Malachim előfutárának tekinthető. A *Szefer Razim* című, héber nyelvű szöveg például, mely az 1. század idején keletkezett, és így feltehetőleg régebbi, mint a kabbalisták leginkább számottevő, két szent írása, a 4. századi *Szefer Jecira* és a 13. századi *Zohar*. A *Raziel* továbbá a Folyón Való Átkelés karaktereihez hasonló betűket is tartalmaz, melyek ugyanakkor a korai arámi írással is hasonlóságot mutatnak.

Ezen betűk értelmezésére, vagy héber, latin megfeleltetésére azonban semmilyen forrás nem lelhető fel. A hasonló karakterek, melyek a *Szefer Raziel*ben, és később az 5. századi *Szefer Razim*-ban megjelennek, felismerhető azonosságokat mutatnak a Malachimmal, melyet Agrippa bemutat. Úgy tűnik, ezekkel kapcsolatban feltérképezhető valamely hagyomány, mely végighúzódott az első századok héber nyelvű irodalmában, összegzésükre és ábécé formájában történő rendszerezésükre azonban feltehetőleg csak Agrippa tett elsőként kísérletet a 16. század elején.

A Malachim ábécé Agrippa 1533-as, latin nyelvű De Occulta Philosophiájának 1550-es utánnyomásából

Agrippa Malachim és mennyei ábécéjével, valamint a Folyón Való Átkelés karaktereivel összevetve, a salamoni pentákulumok betűi viszonylag jól kivehetőek és értelmezhetőek. Ez egyúttal azt is feltételezi, hogy eredetük nem vezet messzebbre vissza, mint az 16. század eleje. Ha feltételezzük az előbbiek alapján, hogy a Malachim ábécé teljes rendszerezése és bemutatása Agrippa nevéhez fűződik, és nem létezik korábbi, koherens forrás, bármely salamoni szöveg, mely ezeket a karaktereket tartalmazza, nem lehet korábbi keltezésű. Bár vannak érvek amellett, hogy a salamoni szövegek héber eredetűek, sőt időnként magának Salamon királynak is tulajdonítják őket, Agrippa ábécéjének tanúbizonysága szerint korai modern írásokként kezelendőek. Természetesen elképzelhető, hogy mikor ezen kéziratok 16. századi írnokok kezére kerültek, akkor kerültek beléjük a Malachim betűs változatok, és maga a szöveg törzse régebbi eredetű, de a Malachim felbukkanása a salamoni kéziratokban azt sugallja, hogy Agrippa munkásságához kapcsolódnak. Hiába alkotott Trithemus kiváló művet, melyben számos, mágikus ábécét mutat be, ezek mégsem szerepelnek a salamoni munkákban.

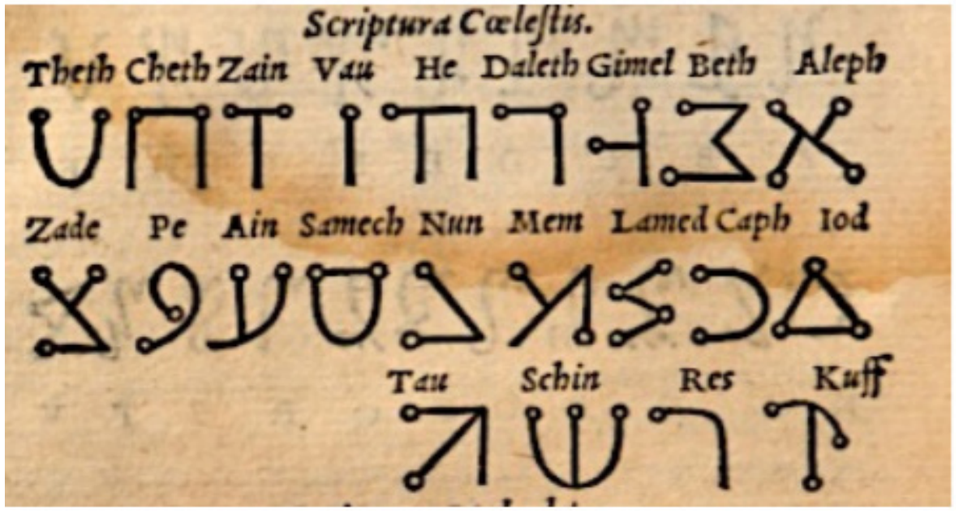

A Mennyei ábécé Agrippa 1533-as, latin nyelvű De Occulta Philosophiájának 1550-es utánnyomásából

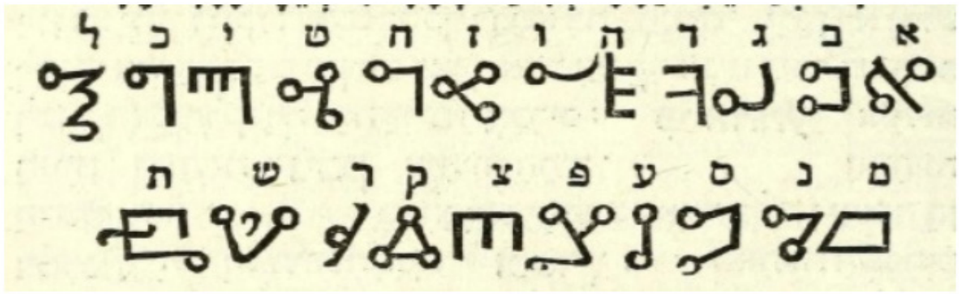

A Folyón Való Átkelés ábécéje héber betűs megfeleltetésekkel, az 1523-as Mikne Avram kéziratból.

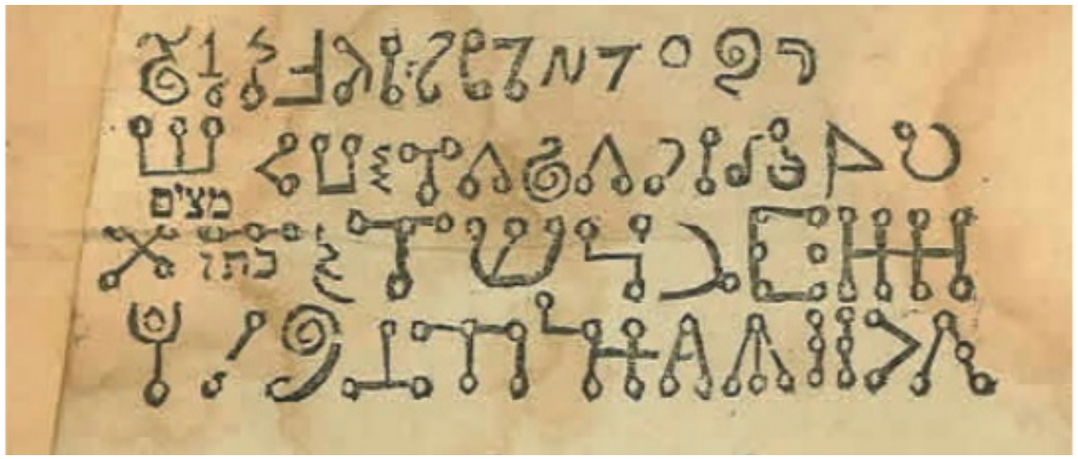

A 13. századi Szefer Raziel 1701-es, amszterdami nyomtatásában található karakterek. A kézirat Sloane MSS 3826, 3846, 3847 és MS Add 15299 számokkal található meg a British Library gyűjteményében.

A Folyón Való Átkelés ábécéje Agrippa 1533-as, latin nyelvű De Occulta Philosophiájának 1550-es utánnyomásából

Genealógiai eltérések és változtatások

A mágikus ábécék vizsgálatával megkísérelhető valamiféle eredetkutatás, és némiképp rendszerezhető a rendelkezésre álló, töménytelen mennyiségű, modern középkori forrásanyag. A szinte lehetetlen feladat helyett, hogy időrendi sorrendbe állítsuk keletkezés szerint a grimoire szövegeket, sokkal könnyebb feladatunk lehet úgy, ha megpróbáljuk az egyes gondolatmeneteket nyomon követni, egészen a modern időkig, azt megfigyelve, hogyan alkalmazták a különböző írásmódokat és rejtjeleket. A teljes kronológia felállításához mindenképp szükségünk lenne minden egyes adatra a vizsgált idővonalon, mely azt mutatja, hogy valamiféle ezoterikus vagy intellektuális másolás, szöveg átvétel történt egy-egy ponton. Nemcsak hogy nem áll rendelkezésünkre ilyen minőségű és mennyiségű adathalmaz, de logikusan belátható, hogy írásos történelmünk nem is lett volna képes ezt produkálni. Amikor bármilyen információcserét vizsgálunk Európán belül, a 16. században elsősorban a német nyelvű területekre kell fókuszálnunk, mint fő központra, még akkor is, ha a létező kéziratok többsége nem német nyelven íródott, hanem az akadémikus körökben sokkal inkább elismert latin nyelven. Ez amiatt is fontos megfigyelési tény, mert azt sugallja, hogy ezen szövegek a művelt népréteg számára íródtak, nem pedig az egyszerű köznépnek szánták őket.

Természetesen nem feltételezhető, hogy Agrippa volt a Salamon ciklus egyetlen, prototípusos szerzője. Azt azonban állíthatjuk, hogy amennyiben a különböző szövegek másolói ismerték a Malachim, a Folyón Való Átkelés ábécéjét, vagy a mennyei ábécét, s ezeket kombinálták a salamoni, mágikus talizmánokon, akkor feltehetőleg ismerték Agrippa munkásságát. Bár a salamoni szövegek változatosak nyelvi téren, mégis érdemes Agrippával kezdenünk az eredet meghatározását.

A 17. század közepére a görög antikvitás olimpiai szellemeinek neveinek használata, a bolygók geomanciai szimbólumai, és a hozzájuk tartozó szigillumok és mágikus négyzetek széles körben elterjedtek a salamoni kéziratokban. Az 1700 körül használt szimbólumok szinte mindegyike fellelhető Agrippa monumentális művében. Az igazán zavarba ejtő elemek magukban a szövegekben rejteznek, melyek szinte műről műre változnak. Bár a mágikus megfeleltetés az egyes angyalokhoz vagy bolygókhoz jobbára következetes, a szimbólumok karaktereinek képe minden egyes kéziratban más és más. Számos példát láthatunk erre az *Ars Almadel*ben, a mágikus operáció területét jelölő képeken, melyek éles ellentétben állnak a *Salamon Kisebb Kulcsá*nak varázskör ábráival. A héber nyelvű *Szefer Maftea Solomo* annyira eltér, hogy egyetlen angyali vagy szigillum karakter sem kapcsolható egyetlen más, salamoni szöveg hasonló részeihez, csak akkor, ha komoly és részletes vizsgálódás alá vetünk más, korabeli, lehetséges forrásokat is a salamoni cikluson kívül. A görög Tetragrammaton szó rendszeres használata az egész szövegen végighúzódóan azt mutatja, hogy a szöveg nem lehet héber eredetű, hanem feltehetőleg más nyelvekből fordított részleteket is tartalmaz. A tisztán héber nyelvű kézirat Isten kimondhatatlan nevét vagy a IHVH betűkkel jelezné, vagy más istennévvel helyettesítené be. A *Solomo* szöveg egyúttal Malachim karaktereket is tartalmaz.

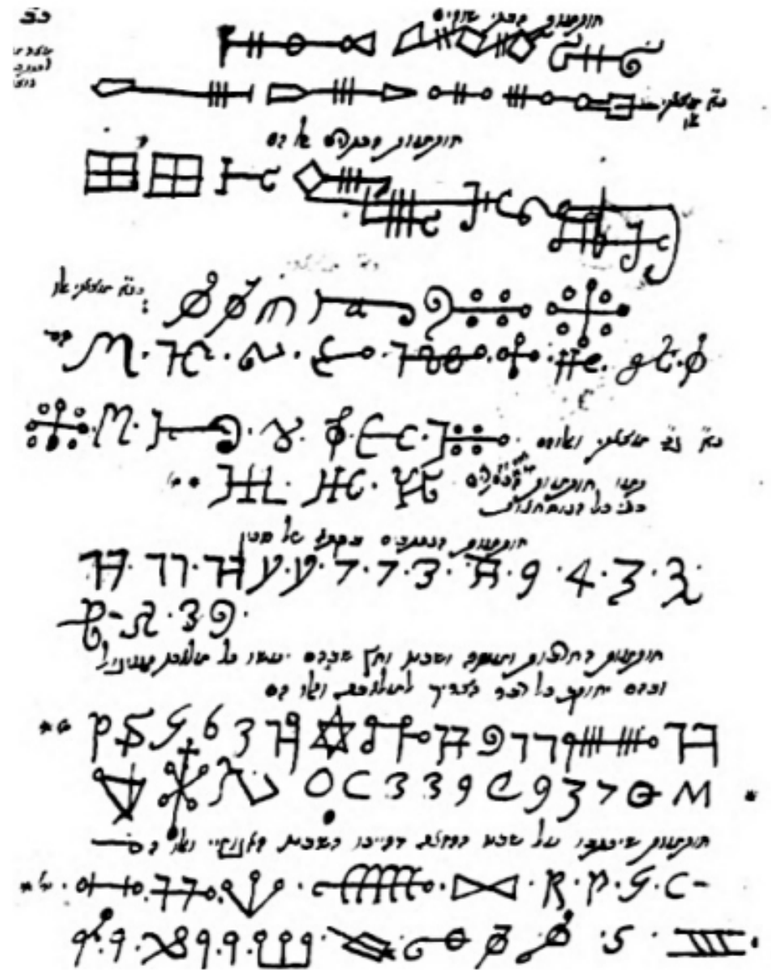

Szigillumok a Szefer Maftea Solomo kéziratból.

Számos salamoni kézirat következetességet mutat fel az asztrológiai jelek terén, ezek eléggé hasonlóak maradtak ahhoz, hogy a gondolatmenetet nyomon tudjuk követni. A *Szefer Maftea Solomo* az Almadel elkészítésére vonatkozó utasításokkal kezdődik, mely a *Salamon Kisebb Kulcsai*ban is előfordul, amelyet Mathers és Peterson is lefordított. (A Brit Könyvtárban található Soane MSS 2731, 3825 és a Harley MS 6483 mind a *Lemegeton* különböző verzióit tartalmazza, benne egy viaszból készült Almadel leírását.) Az utasítás szövege szerint az olvasónak egy négyzet alakú viasztáblát kell készítenie, melyet gyertyatartók tartanak egy füstölőtartó felett. A tábla felszíne különböző, héber és görög nyelvű feliratokat tartalmaz, a héber Adonaj istennevet és a görög Tetragrammatont kombinálva a széleken. Mindegyik kéziratban egyformán előfordul a hexagram középen és a pentagramok a sarkokban, közel a lyukakhoz, melyeken keresztül a füst felszállhat.Ez arra utal, hogy a pentagram klasszikusan egyiptomi és görög hagyományban való használata elegyedett a dávidi, héber eredetű hexagram szimbólumával. J. E. Cirlot (1916-1973) spanyol költő, zenész, mitológiakutató szerint a pentagramok irányultsága megegyezik a Mitrasz-tradícióból, illetve a görög-római és egyiptomi hagyományból származó, hasonló ábrákkal.

Az Almadel jelenléte a salamoni ciklusban igen különleges. A szöveg 6x6 inch méretű viasztáblát ír elő, vastagsága nem meghatározott; azonban elég vastagnak kell lennie ahhoz, hogy megtartsa a kristályt és aranyból készült háromszöget a közepén, miközben csupán négy lábon áll, melyek a sarkokban helyezkednek el. Ez a feliratokkal ellátott háromszög a látókristály alá kerül, rajta a Hell, Hellion és Adonaij szavak olvashatóak, melyek feltehetőleg a héber El, Elon, Adonaj istennevek torzulásaiból keletkeztek, vagy esetleg görög és bizánci befolyással alakultak ki Heliosz napisten nevéből.

A háromszög célja tehát, hogy kifürkéssze a jövőt, szellemek segítségével, melyeket bizonyos időszakokban a megfelelő holdfázis szerint idézünk meg. Az Almadel megjelenik a Gollancz *Solomo* szövegben és a korábban említett *Lemegeton* fordításokban egyaránt, melyek héberről lettek latinra ültetve, így minden szó latin betűkkel írott héber név. A *Szefer Maftea Solomo* későbbi újrafordítás, de a neveket héber nyelven tünteti fel, bár ezek számottevően különböznek a Sloane kézirat latin nyelvre átültetett változataitól. Ebből arra lehet következtetni, hogy vagy a Gollancz *Solomo* szöveg, mely elvileg a *Szefer Maftea Solomo* fordítása, részeiben korábbi változatok fordítását tartalmazza, vagy pedig pusztán a fordító, Hermann Gollancz rabbi toldotta hozzá ezeket. A kabbalista, héber nevek szerepeltetése a különböző, rejtjeles szövegekbe szúrva arra utal, hogy Gollancz mindenképp rendelkezett ismeretekkel a héber miszticizmus terén, és minden bizonnyal a salamoni kör más műveit is ismerte.

A Gollancz kézirat Almadelje legkülső szegélyének héber betűit latin betűkre átírva, jobbról balra olvasva a következőket kapjuk: (a tetején) Adonaj, Elohim, Rachman, (a bal oldalon) Elyon, Eloi, Eli, (alul) Jod, Bet, Agla, (a jobb oldalon) Tetragrammaton, Shadai, Jah.

A szövegek úgy mutatják be az Almadelt, mint valamiféle oltár-szerű, mágikus felületet, melyen a viaszból készült, négyzetes, feliratos tábla elhelyezkedik, gyertyatartókon állva, egy kis füstölőtartó fölé függesztve, rajta pedig egy látókristály áll. Bár az Almadel gyakorlatilag mágikus munkaterület, nem rajta áll a mágus, hanem feltehetőleg mellette, mögötte. Az operáció területének e módosulása kívül helyezi a mágust a kísérlet helyszínén és a fizikai igénybevétel helyett pusztán intellektuális bevonódást kíván, ellentétben a régebbi, salamoni szövegek varázsköreinek felhasználási módjával.

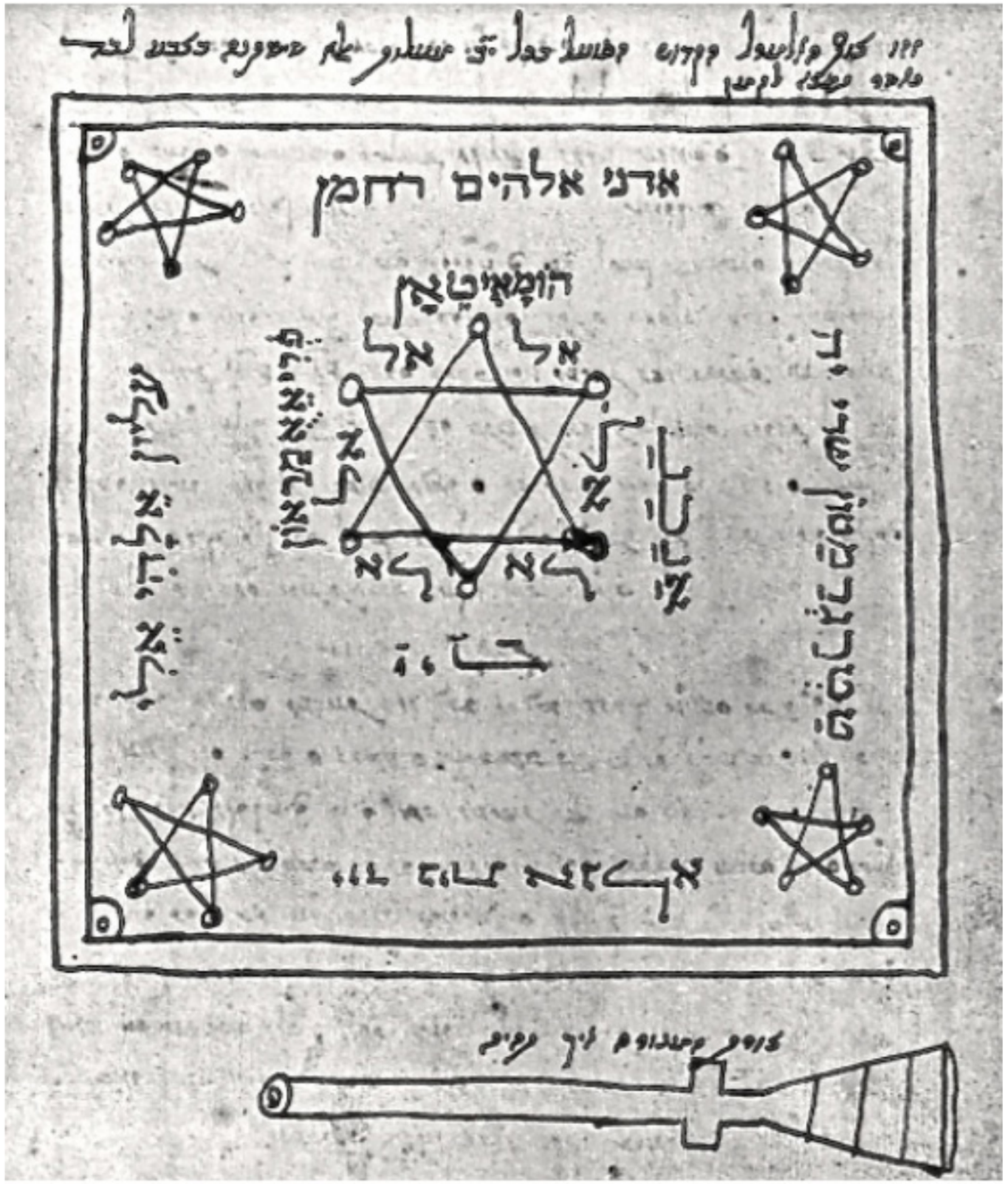

Az Almadel a Gollancz kézirat 1903-as másolatából.

Dr. John Dee szinte elképzelhetetlen mennyiségű anyagot hagyott hátra egy teljesen új, mágikus nyelv felfedezéséről, vagy ahogyan ő maga vélte: az emberiség eredeti ősnyelvének visszatértéről. A Brit Könyvtár mintegy 104 fóliánst tart nyilván *Mysteriorum Libri Quinque*, avagy *A misztérium öt könyve* címen, melyek egy új, teljes gondolati rendszert fednek fel a modern mágusok számára. Dee Agrippa munkásságára és a salamoni módszerekre is alapozott, mikor a műveletekhez szükséges viasztáblákat elkészítette, az idéző szövegekben szerepelő angyali rendek nevei pedig a Semhamforashoz, Isten szent, kabbalisztikus, 72 betűs nevéhez lettek hozzárendelve.

Dr. John Dee énoki ábécéje.

Dee műve az Almadel egy újféle verzióját mutatja be, melyben a viasztábla felülete hasonlóképp szigillumokkal ellátott, neve “A Szent Tábla”. Dee táblája tartalmazza a hexagram ábráját, valamint szélein a Dee által létrehozott, énoki nyelven írott feliratokat, továbbá számos, talizmánmágiából jól ismert, klasszikus elemet. Említésre érdemes Dee gyakorlatában az öt, kerek viasztábla a Sigil Dei Aemeth ábrájával, melyek hasonló formában megtalálhatóan több salamoni grimoire-ban is. Például a 15. századi *Francais 14783*, a *Salamon Kulcsá*nak francia fordítása ugyanazt a Sigil Dei Aemeth pecsétet mutatja be, melyet Dee-nek és Kelley-nek Rafael arkangyal fedett fel. Ez a francia fordítás nem állt Mathers és Crowley rendelkezésére, és Peterson is kihagyja a salamoni hagyomány vizsgálatából; a Francia Nemzeti Könyvtár online állományában azonban jelenleg már hozzáférhető.

A szigillum nagyon hasonló ahhoz is, mely a Brit Könyvtár 14. századi keletkezésű MS 313 szövegében szerepel, ez a példány John Dee gyűjteményéből származik, *Liber Juratus* néven. Ez a szigillum számos, korai salamoni szövegben is megtalálható (Royal MS 17 AXIii, Sloane MSS 3826, 3853, 3883 és 3885). Az angyalok utasítása szerint Dee-nek viaszból kellett a pecsétet elkészítenie, 9 inch átmérővel és másfél inch vastagsággal. A pecsét felszínén egy egész könyvtárat megtölteni képes numerológiai és geometriai szimbólum szerepel, mely a kabbalah, az asztrológia tudományára épít, valamint talmudi és jecira-i nevek, csakúgs, mint a Semhamforas, mind Dee újonnan felfedezett, énoki nyelvén. Dee természetesen ismerte a szigillumot Agrippa munkásságából, de ő volt az, aki elsőként rendelt hozzá hatalmas mennyiségű, angyali megfeleltetéseket.

Dr. John Dee viaszpecsétei a British Museum gyűjteményében.

A salamoni tradícióból ismert szigillum a görög vagy ősi héber Tau/Tav betűt tartalmazza egy pentagram ábra közepén. J. E. Cirlot a pentagramot az isteni szellem kivetülésének nevezte; “mely felfelé száll, az eredet irányába”. Ezzel szemben a hexagram avagy hatágú csillag hermetikus szempontból az egységet képviseli, Hermész Triszmegisztosz “amint fent, úgy lent” alapelvét, az isteni lényegű férfi és nő egyesülését, “házasságát, mivel két háromszög egyesülése alkotja, az egyik férfias, a másik nőies”. A szigillum azonban nem ezen univerzális, hermetikus ábrát tartalmazza, mivel célja elsősorban a védelem.

Dee továbbá azt az utasítást kapta, hogy hét darab, hét oldalú illetve hétágú alakzatot is adjon hozzá az ábrához, melyek körbeveszik a középső pentagramot. A hetes szám sok vallási és filozófiai rendszernek fontos eleme, gondoljunk csak a hét bolygóra, a hét napjaira, vagy a hét halálos bűnre, stb. Agrippa, kitől Dee jelentős mennyiségű információt átvett, kimerítő mennyiségű táblázatban foglalta össze mindezen megfeleltetéseket, a hetes szám minden fontosabb aspektusát figyelembe véve.

Mint matematikus, Dee minden bizonnyal világosan észlelte a kapcsolatot a páratlan számok közt, melyek a szigillumon előfordulnak, a hét legkívül, mely a bolygókra utal, az öt középen, a négy elem (tűz, víz, föld, levegő) és az ember szelleme, és végül a háromszög adta hármas szám, a Szentháromság. Dee-ről feljegyezték egyébként, hogy szívesen viselt háromszög alakú lament az operációk során pont ezen jelképazonosság miatt.

A Sigil Dei Aemeth rekonstrukciója és újragondolása a teljes, énoki mágikus rendszernek mintegy összefoglalása, de mindamellett késői öröksége is az Almadelről szóló, klasszikus munkákban található salamoni pentákulumoknak.

Dr. John Dee Szent Táblája egy eredetileg összehajtogatott lapon, mely az 1659-es Igaz és hű kapcsolat... című munkájából került elő.

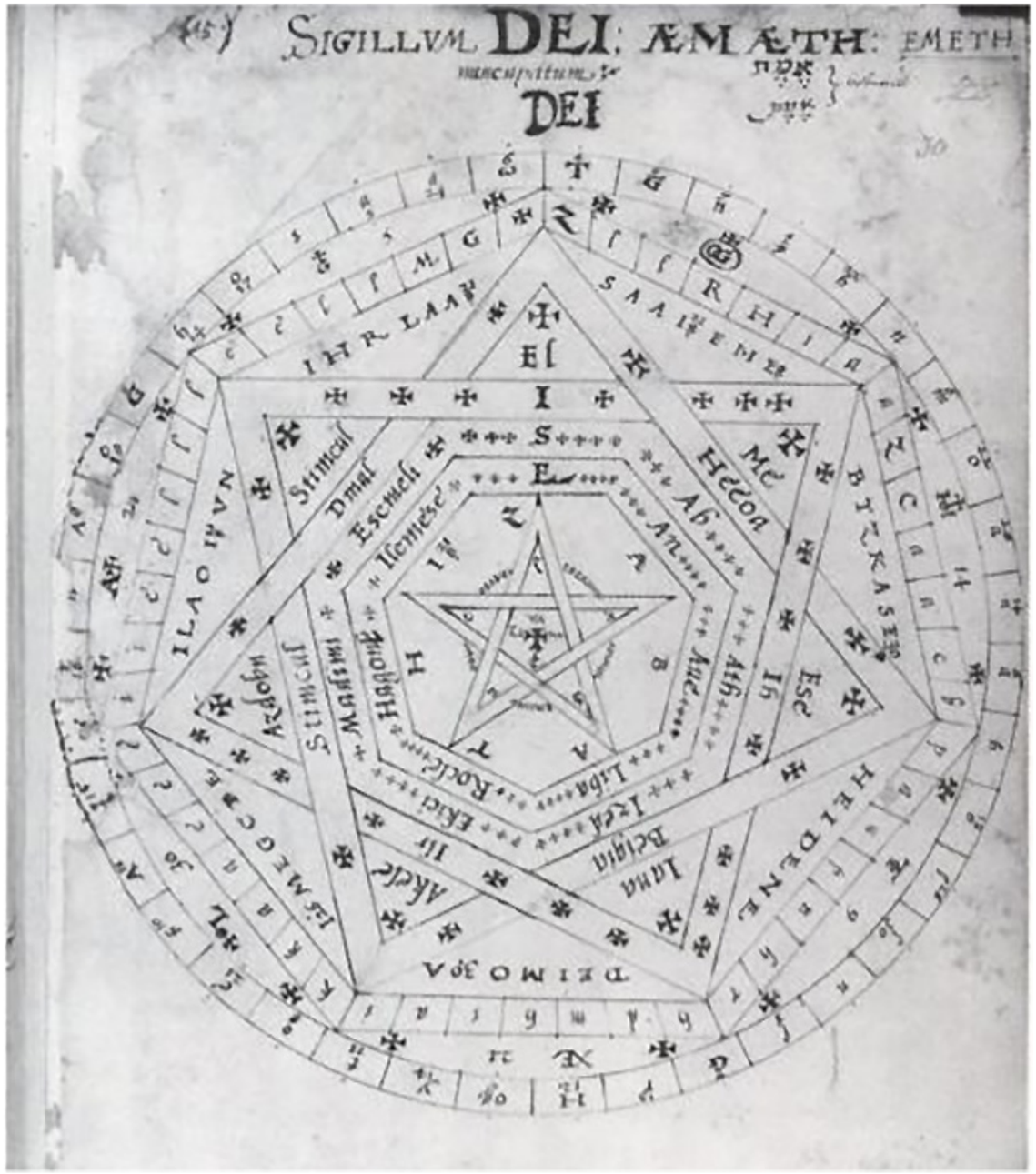

A 16. századi Sloane 3188-ban (British Library) található Sigil Dei Aemeth.

Összefoglalás és végkövetkeztetések

Világosan látható, hogy az 1400 és 1800 közötti időszakban keletkezett grimoire-ok tartalma mind kompozíciójában, mind ábrázolásaiban, mind szövegében hasonlóságot mutat fel. Az egységes szellemi származás nemcsak feltételezhető, de valószínű is. Ez a grimoire tradíció egyértelműen azonosítható a reneszánsz Európa korában, az egységes gondolatmenet jól végig követhető a salamoni ciklus különböző munkáiban.

A mágus illetve gyakorló munkaterületében mutatkozó, különböző formák és variánsok arra utalnak, hogy az erre vonatkozó megértés változhatott az idő során. Láthatjuk a mágikus kört megjelenni önállóan létező formában, mint határvonal és védelem a szellemek ártó befolyásával szemben, mely erőteljesen szemben áll a későbbi mágusok által átvett, négyzetesített védőkör alakzatokkal. Könnyen meglehet, hogy ezen változást a humanista énkép módosulása eredményezte, azon igény által motiváltan, hogy erősebb legyen az ártó szándék elleni védelem, egyfajta intellektuális elhatárolódás történt a mágust fizikailag jobban bevonó kísérletektől.

A szimbolikus elemek variációja és az erőteljes szövegromlást felmutató héber vagy más nyelvű karakterek ellenére az irodalmi szerkezet és az alapvető képi összetevők meglehetősen egységek képet mutatnak a közel 400 évet átölelő nyelvi és geográfiai változásokat figyelembe véve. Míg a szövegek tartalma a katolikus liturgia, az ortodox rituálék vagy a héber miszticizmus közt váltakozik, a grimoire-ban leírt kísérletekhez szükséges anyagi komponensek leírása - mely sokszor a legnagyobb hangsúlyt kapta - nem különbözik lényegesen. A kéziratokban ábrázolt feliratok szimbolikus természete regionális áramlatoknak megfelelően árnyalt, összegyűjtött tudást jelez, időnként az egyes, készítendő tárgyak tekintetében feltételezett, isteni beavatkozásra hagyatkozik.

A korabeli grimoire-ok bizonyos fokig mind titkos, ezoterikus nyelvezeten íródtak, azt a célt szolgálva, hogy a bennük foglaltatott hatalom ne juthasson a köznapi, műveletlen népréteg birtokába. Tartalmuk valódi ismerete lényegében oly isteni erő birtoklását jelentette, melyért a leghatalmasabb, európai birodalmak versengtek, s időnként jelentős társadalmi, politikai és vallási változásoknak is lendületet nyújtott. Dee munkásságának befolyása az Erzsébet-kori Angliában és az angol koronáért folytatott, belső hatalmi harcokban jól ismert. A korabeli uralkodók nemcsak alkimistákat foglalkoztattak az aranycsinálás vágyott művészetének felfedésére, de divinációs és idéző technikákat is megköveteltek a mágia gyakorlóitól. Már maga ez a tény is arra sarkall, hogy ezen szövegeket, melyek ekkora hatást gyakoroltak, érdemes komolyan vizsgálni. Ugyanakkor így még inkább megérthető, miért próbálták a szerzők magukat a névtelenség homályába burkolni vagy különböző álnevek alatt feltüntetni, miért használtak rejtjeles írásokat és szimbólumokat, s miért voltak ezen művek oly ritkák és nehezen fellelhetőek. A mai könyvtárak kincset fednek fel digitalizálási projektjeikkel, mely minden, tudást kutató ember számára végtelen információ tárháza lehet.

Travis W. Shores
Fordította: Osara

Bevezetés a Taoista alkímiába

III. szám
2021. NYÁR

A kínai alkímia történelme több, mint 2000 évre nyúlik vissza, legkorábbi feljegyzései az i. e. 2. századból származnak. Két fő ágra bontható:

- Waidan (Külső Alkímia)
- és Neidan (Belső Alkímia),

melyek alap felvetéseikben hasonlóak, de gyakorlatukban különböznek egymástól.

A Waidan (szó szerinti jelentése "belső elixír"), mely a korábbi keletkezésű, különböző elixírek elegyítésén alapszik, gyakorlatilag egy olvasztótégelyben hevítették fel a természetes összetevőket. Szövegei főleg recepteket tartalmaznak, az összetevők részletes leírásával, rituális szabályokkal és az ásványok, fémek, szerszámok és egyes műveletek kozmológiai összefüggéseivel. A Neidan (szó szerinti jelentése "belső elixír") szóhasználatában és képi világában jelentős részt kölcsönöz elődjétől, de célja egy olyan elixír létrehozása, mely az alkimista testén belül keletkezik, az elmélet és gyakorlat két fő modellje szerint:

- elsőképp, a kozmosz és az emberi test alap összetevőinek szándékos és tudatos visszatérítése folytán az alap állapotba,
- másodsorban, az elme megtisztítása révén mindenféle szennytől és szenvedélytől, hogy megpillanthassák a személy "valódi Természetét".

A Neidan szövegek sokkal szélesebb spektrumját ölelik fel a különböző témáknak, mint a Waidan írásai, és végsősoron a Dao tanításait ötvözik fiziológiai gyakorlatokkal.

Az elixír fő meghatározásai a *huandan*, avagy Visszatérülő Elixír, és - különösen a belső alkímia módszerében - a *jindan*, avagy Arany Elixír. Ez utóbbi terminológusra alapozva az alkímiai szövegek szerzői gyakorta nevezik hagyományukat az Arany Elixír Útjának (*jindan zhi dao*)

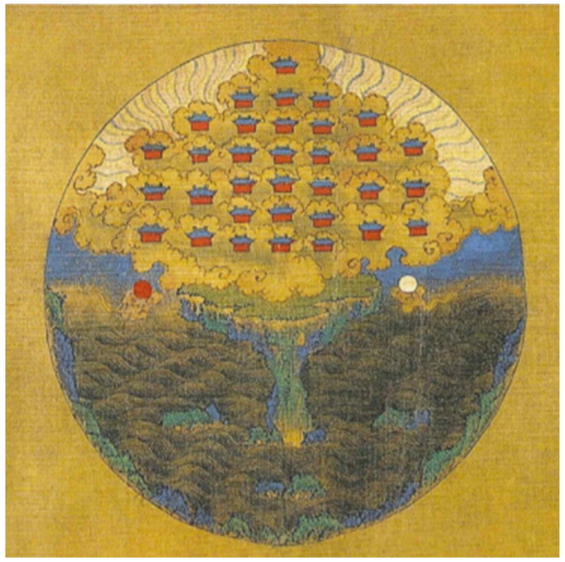

Alaptételek

Sem az alkímia egésze, sem a Waidan vagy a Neidan önmagában nem alkot egységes taoista "iskolát", meghatározott, kánoni szöveggel és egyenes ági leszármazottsággal. Ellenkezőleg, a két ág mindegyike figyelemreméltó változatosságot mutat fel az alapelvek terén és a gyakorlat formái szerint is. De a különböző formai adottságok ellenére az Arany Elixír Útja mégis jól karakterizálható alapvető tanaira támaszkodva, melyek a Taoizmus fő szövegeire alapozódnak, elsősorban a Dao de jingre (Az út és erény könyve), legalábbis a Dao és a világ viszonyát tekintendően. A kozmosz, ahogyan mi ismerjük, az utolsó állomása egy sorozatnyi transzformációnak a Nem-létből (*wu*) az Egységbe (*yi*), a Dualitásba (Yin és Yang), és végül a sokféleségbe (*wanwu*, "az ezer dolog"). Az alkimista célja ennek a folyamatnak a visszafordítása. A gyakorlatokat mindenképpen egy mesternek kell felügyelnie, aki "szóbeli utasításokat" (*koujue*) ad, melyek szükségesek ahhoz, hogy az adeptus megérthesse a fémekkel és ásványokkal, vagy a saját belsőjével végrehajtott folyamatokat.

Qian (jobbra) és Kun (balra), a férfi és női princípium képe, melyeket az alkimista összekapcsol önmagában

Mind a Waidan, mind a Neidan gyakorlatának célja a transzcendencia (olyan állapot, melyet számos kifejezés ír le, mint például a "Dao-val való egyesülés"), a halhatatlanság (leginkább spirituális állapotként értendő), hosszú élet, gyógyítás és gyógyulás (akár tágabb értelemben, akár meghatározott betegséget illetően), és - különösen a Waidanban - az égi panteon istenségeivel való kommunikáció és védelem a szellemektől, démonoktól és más, ártó lényektől.

Mind történelmi, mind irodalmi források (beleértve a költészetet is) bőséges anyagot szolgáltatnak, de a kínai alkimista irodalom alapja mégis főleg a Taoista Kánon (*Daozang*). A nagyjából 1500 szöveg körülbelül egy ötöde tartalmaz Waidan és Neidan hagyományhoz kötődő írásokat, egészen a 15. század közepéig bezárólag, amikor a Kánon jelenlegi formáját összeállították és kinyomtattták. Néhány, főleg a Neidanhoz tartozó, későbbi szöveg megtalálható a *Daozang jiyao*-ban (*A Taoista Kánon lényege*, 1800 körül összeállítva és 1906-ban kibővítve). Ezen kívül számos, kisebb gyűjteményben és önálló munkában is találhatunk rengeteg utalást a témában. A kínai alkimista irodalom modern tanulmányozása a múlt században kezdődött, miután a Kánont 1926-ban újranyomtatták és széles tömegek számára is elérhetővé tették.

A Waidan eredete

Történelmi szempontból vizsgálva semmi bizonyos nem tudható a kínai alkímia keletkezésének eredetéről. A legkorábbi források a Waidan alaptételeit és módszereit istenségekhez kapcsolják, akik előbb egymásnak adták át azokat a mennyekben, majd végül felfedték őket az embereknek is. Más feljegyzések a halhatatlanság vagy a "halálnélküliség gyógyszerének" kereséséről szóló történeteket tartalmaznak, melyek a Halhatatlanok birodalmában találhatóak.

Néhány tanulmány összekapcsolja az alkímia eredetét a *fangshi*-val ("módszerek mesterei"), a különböző technikák nagyszámú, eklektikus gyakorlóinak csoportjával, akik gyakorta tartoztak valamely császár vagy helyi uralkodó udvarához a Han dinasztia idején (i. e. 2. század - i. sz. 2. század) és az után. Fő tevékenységi területük az asztrológia, a numerológia, a jóslás, az ártó erők elűzése és a gyógyászat volt. Bár a történelmi feljegyzések arról tanúskodnak, hogy csupán néhány fangshi gyakorolta az elixírek készítésének művészetét, egyikük mégis összekapcsolódik Kínában a legelső alkimista témájú hivatkozással. Nagyjából i.e. 133 körül Li

Shaojun azt javasolta a Han dinasztia Wu császárának, hogy a mítikus Sárga Császár (Huangdi) nyomdokait kövesse, ki először végzett alkimista kísérleteket az emberiség történelmének folyamán. Li Shaojun azt mondta, hogy a császárnak egy alkimista kemencében kell áldozatokat bemutatnia annak érdekében, hogy természetfeletti lényeket idézzen meg, kiknek jelenlétében a cinóber arannyá fog változni. Az ebből az aranyból készített kelyhekből és edényelből való étel és ital fogyasztása meg fogja hosszabbítani a császár élettartalmát és lehetővé teszi számára, hogy találkozzon a Halhatatlanokkal. Majd a fő, császári ceremóniák bemutatása után Mennyek és Föld felé a császár maga is el fogja nyerni a halhatatlanságot.

Alkimista oltár
(Shangqing jiuzhen zhongjing neijue, Belső Utasítások a Legmagasabb Tisztaság Kilenc Megvalósultjának Központi Könyvéhez)

Bár ez a beszámoló azt mutatja, hogy az alkímia tudománya már létezett az i. e. 2. században, nem írja le az elixír készítésének gyakorlati módszerét. Li Shaojun elixírje azonban szemmel láthatólag nem szájon általi bevételre volt számva, hanem edényeket készítettek belőle.

A szájon keresztül bevett elixír legkorábbi említése a *Yantie lun*ban (*Sóról és Vasról szóló értekezés*) található, mely körülbelül i. e. 60-ban íródott. Másfelől, mint ahogyan a későbbiekben majd láthatjuk, a Li Shaojun módszerében leírt rituális körülmények a későbbi Waidan hagyományban is nagy szerepet játszottak.

A Taiqing (Nagy Tisztaság) hagyománya

A Waidan első, világosan azonosítható hagyománya nagyjából három évszázaddal Li Shaojun után alakult ki.

A Taiqing hagyomány a mennyekről nyerte nevét, melyből a kinyilatkoztatások erednek. Legelőször Jiangnan tartományban bukkant fel, délre a Yangzi folyó alsó ágától - e régió a Taoizmus történelmében is kiemelkedő szerepet játszott a Hatodik Dinasztia idején (3.-6. század), mikor a Shangqing (Legmagasabb Tisztaság) és a Lingbao (Számtalan Kincs) Taoista iskolák kialakultak. A hagyomány szerint a Taiqing szövegeket és módszereket a Titokzatos Asszony (*Xuannü*) adományozta a Sárga Császárnak, annak egyik mestere és tanítója. Később, 200 környékén egy "isteni férfi" (*shenren*) felfedte azokat Zui Cinek, a Han dinasztia egy fangshijának, kinek más, Taoista hagyományok eredetét is tanúsítják. A Taiqing szövegek később Ge Hong (288-343) családjának birtokába kerültek, aki összefoglalta őket *Baopu zi* című munkájában (*A Mester könyve, ki magához ölelte önkéntelen természetét*).

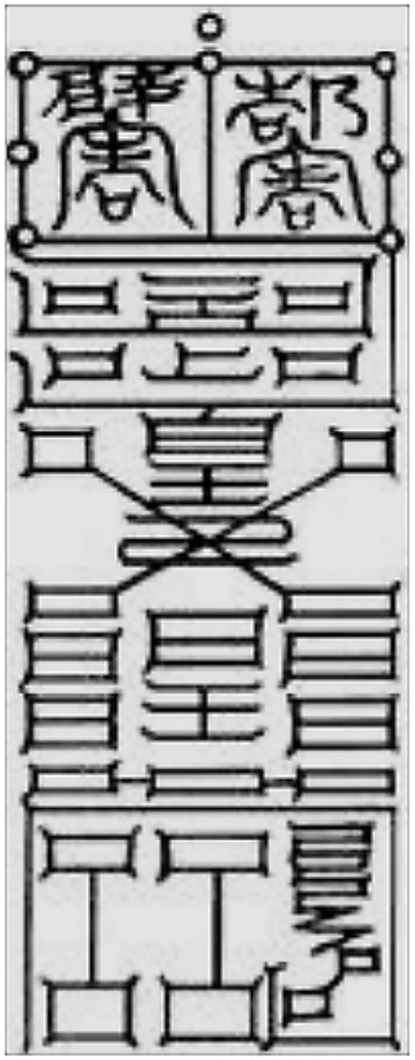

Az elixír összeállítását védelmező talizmán Huangdi jiuding shendan jingjue (Utasítások a Sárga Császár kilenc, háromlábú állványának isteni elixírjéről szóló könyvhöz)

A három fő Taiqing szöveg a következő:
- a *Taiqing jing* (*A Nagy Tisztaság könyve*)
- a *Jiudan jing* (*A kilenc elixír könyve*)
- és a *Jinye jing* (*Az arany ital könyve*).

Mint majd a következőekben láthatjuk, a Taoista Kánonban található verzióiból e műveknek lehetséges a korai kínai alkímia néhány fő aspektusának rekonstruálása.

A rituálé

A Taiqing alkímiában az elixír összeállítása a folyamat központi eleme, melynek jónéhány lépése van, mindegyik különböző rítusok és ceremóniák bemutatását foglalja magába. Az alkímiai gyakorlat a teljes folyamatot tartalmazza, nem csak a kemencével való munkálatokat.

A szövegek és szóbeli magyarázatok megszerzéséhez a tanítvány jelképes ajándékokat ad mesterének és titoktartási esküt tesz. Majd visszavonul egy hegyre vagy valamely, magányos helyre segédeivel, és bemutatja az előzetes tisztító gyakorlatokat, melyek általában szertartásos mosakodásból és a szabályokon való elmélkedésből állnak néhány hónapon keresztül. Körülhatárolja a rituális teret talizmánokkal (*fu*), hogy megvédelmezze azt az ártó befolyásoktól, közepén pedig felépíti az Elixírek Kamráját (*danshi,* tulajdonképp maga az alkimista laboratórium), melybe csak ő és segédei léphetnek be. A kemence az Elixírek Kamrájának közepére kerül.

Amikor a tisztulás befejeződik, meggyújthatja a kemencében e tüzet, egy olyan napon melyet a hagyományos naptár kedvezőnek mutat. Ezt a napot egy invokációval is megtámogatja, melyet a legfelsőbb istenségekhez mond, név szerint a Dao Nagy Urához (Da Daojun) és két segítőjéhez, Lao Úrhoz (Laujun, Laozi isteniesített aspektusa) és a Nagy Harmónia Urához (Taihe jun). Ettől a pillanattól kezdve az alkimista figyelme az olvasztótégelyre irányul, valamint az elixír összetevőire, a szövegekben fellelt instrukciók és a mesterétől kapott utasítások alapján. Amikor az elixír elkészült, különböző áldozatokat mutat be az istenségeknek. Végül köszönetet mond nekik és hajnalban elfogyasztja az elixírt.

"Amikor meggyújtod a tüzet, be kell mutatnod egy ceremóniát az olvasztótégely mellett. Végy öt pint jó minőségű, fehér likőrt, három font szárított ökörhúst, ugyanennyi szárított ürühúst, két pint sárga kölest és rizst, három pint nagy datolyát, egy halom körtét, három főtt csirketojást és

három pontyot, mindegyik három fontnyi súlyú legyen. Helyezd ezeket három állványra, és mindegyik állványon két tartóban égess füstölőt. Mutasd be hódolatod kétszer, és mondd el a következő invokációt:

"E jelentéktelen ember (adeptus neve), igazul és teljes egészében a Dao Nagy Urának, Lao Úrnak és a Nagy Harmónia Urának szenteli gondolatait. Jaj! E jelentéktelen ember (adeptus neve) az Élet Gyógyírjét kívánja! Vezessétek őt, hogy a Gyógyír ne párologjon el, ne vesszen el, de alkossa meg a tűz! Legyen a Gyógyír jó és hatékony, a transzmutáció menjen végbe habozás nélkül és a Sárga és a Fehér jöjjön létre! Mikor elfogyasztja a Gyógyírt, repüljön, akár egy Halhatatlan, nyerjen belépést a Lila Palotába (1), éljen végtelen életet és váljon megvalósult emberré!"

(1) Lila Palota, Zigong: A Nagymedve csillagállás, melyet a kozmosz középpontjának tartottak.

Ajánld fel a likőrt, a rizst, és még kétszer mutasd be módolatod. Végezetül ajánlj fel kaya diókat, mandarint és grapefruitot. Ezután meggyújthatod a tüzet a megadott módszer szerint."

(Jiudan jing - A kilenc elixír könyve)

Waidan alkimista kemence illusztrációja, Waike tushuo (A külső gyógyszer illusztrált kézikönyve), 1856.

A rituális mozzanatok mellett a Taiqing hagyománya számos alapvető módszert tartalmaz, melyeket a következőképp összegezhetünk:

Az összetevőket az olvasztótégelybe kell helyezni, melyet egy másik, fejjel lefelé fordított olvasztótégely zár le. Tűzzel való hevítés során ezek transzmutálódnak és kieresztik magukból tiszta esszenciájukat. A megkívánt időtartam végeztével az olvasztótégelyt hagyják lehűlni, majd felnyitják. Az elixír az edény felső részében válik ki. Óvatosan összegyűjtik, gyakorta egy csirketoll segítségével, és más alapanyagokat adagolnak hozzá. Néhány változat szerint ekkor újra az olvasztótégelybe öntik az egészet és újra felhevítik, más esetekben eltárolják és később elfogyasztják.

A leggyakrabban használatos összetevők a Taiqing szövegekben a higany, az arzénszulfid, auripigment (arzén tartalmú szulfidásvány), malachit, magnetit és arzenolit. Az alkimista folyamat fő része az olvasztótégelyben játszódik le. A kezdeti stádium (*hundun*) az univerzum megfogantatásának reprodukciója, az edénynek hermetikusan lezárva kell lennie, hogy a Lélegzet (*qi*) ne szökjön el. E célból hét összetevőből gyúrt agyagot kennek külsejére és belsejére az illesztéseknél. Ennek a neve a Hatvanegy Sara (*liuyi ni*), avagy - fontosságának hangsúlyozásaképp - Isteni Sár (*shenni*). Néhány módszerben ón-higany ötvözetet is öntenek az edényre, a Mennyek és a Föld, Yin és Yang egyesülésének jelképeként, vagy az egyéb összetevőkkel együtt ezt is az edénybe helyezik.

Sárkány és Tigris esszenciájának elegyítése az alkimista olvasztótégelyben

"Az Ötödik Isteni Elixír neve Elixírgolyó (erdan). Végy egy font higanyt és helyezd azt a Hatvanegy agyaggal körbevett olvasztótégelyébe. Ezután végy egy font arzénszulfidot, porítsd alaposan, és fedd le vele a higanyt. Ezután végy egy font hematitot, porítsd alaposan, és fedd be vele az arzénszulfidot. Zárd le az olvasztótégelyt a Hatvanegy másik edényével, pecsételd le az illesztéseket a Hatvanegy Sarával és hagyd száradni.

Helyezd az olvasztótégelyt lótrágyával vagy pelyvával táplált tűz fölé kilenc napra és kilenc éjszakára. Oltsd el a tüzet és helyezd az olvasztótégelyt szénnel táplált tűz fölé kilenc napra és kilenc éjszakára. Oltsd el a tüzet, hagyd egy napig kihűlni a tégelyt, majd nyisd fel. A Gyógyír teljes egészében kiválik benne és hozzátapad a felső tégelyhez."

(Jiudan jing - A kilenc elixír könyve)

Az olvasztótégelyben az összetevők "visszatérnek" (*huan*) eredeti állapotukba. Egy 7. századi Taiqing szöveg kommentárja szerint ez a kifinomodott anyag egyenértékű az esszenciával (*jing*), mely, mint ahogyan a *Daode jing* mondja, a Dao méhében rejtőzik és életet ad a világnak: "Homályos és kivehetetlen! Benne van valami. Halvány és bizonytalan! Benne van az esszencia." E nézet szerint az elixír a megfogható mag, melyből a kozmosz keletkezik, s mely lehetővé teszi a Dao manifesztációját. Ez a *prima materia*, mely alkimiai arannyá transzmutálható.

Az Elixír hatásai

A hagyomány szerint az elixír halhatatlanságot, a lélek istenekhez való felemelkedését adja, és a mennyei bürökrációba való befogadást. Aki elfogyasztja, képessé válik arra is, hogy megidézzen különböző, jótevő istenségeket. Meggyógyít a betegségekből és megvédelmez a démonoktól, szellemektől, és más, zavaró tényezőktől, mint fegyverek, vadállatok és tolvajok. Ezeknek a járulékos előnyöknek a megszerzéséhez nem szükséges az elixír elfogyasztása, elég, ha kézben tartják vagy az övhöz erősítve hordják, mint talizmánt.

A Taiqing hagyomány tehát egyfajta rituális gyakorlat, melyet annak érdekében hajtottak végre, hogy kommunikáljanak a jóindulatú istenségekkel és elűzzék az ártó szellemeket. Érdemes megemlíteni, hogy a Taiqing szövegek egyike sem emleget trigramokat és hexagramokat a *Változások Könyvé*ből (*Yijing*), melyek a későbbi Waidan és Neidan hagyományban elsődleges szerepet játszanak.

Taoista meditáció és a Neidan eredete

A történelem fonalát követve most vizsgáljuk meg a korai Taoista hagyományt, mely a belső istenségeken való meditációra alapult. E tanítások és gyakorlatok gyökeresen különböznek a korábbi Waidan módszerektől, de ugyanazon tartományban (Jiangnan) formálódtak és, és nagyjából ugyanazon időben (3.-4. század), mint a Taiqing alkímia. Bár e hagyományok nem foglalkoznak az alkímiával, mégis szükséges áttekinteni ezeket a Neidan eredete megértésének érdekében.

A korai Taoista meditációs gyakorlatok fő forrásai a *Laozi zhongling* (*Laozi központi könyve*) és a *Huangting jing* (*A Sárga Udvar könyve*). Míg e szövegek eredete nem tiszta, annyi bizonyos, hogy Taoista átadással érkeztek Jiangnanba a 3. század idején. Mindkét könyv úgy írja le az emberi lényt, mint istenek valós panteonjának "gazdatestjét", mely reprezentálja a forma nélküli Daót és olyan kozmológiai princípiumokat, mint a Yin és Yang, vagy az öt hajtóerő. E belső istenségek többféle szerepet játszanak: képessé teszik az emberi lényt arra, hogy kommunikáljanak a mennyei panteon egyes istenségeivel, koordinálják az emberi testet és felügyelik funkcióinak egyensúlyát.

A legbelső istenség a Vörös Gyermek (*Chizi*), kinek másik neve *Zidan* (Gyermek-Cinóber),

Alkimista olvasztótégely, késői Shang dinasztia, Shanghai Múzeum

A gyomorban lakozik - az emberi test egyik legfontosabb központjában -, és akár a Legfelsőbb Hatalmasság (Shangshang Taiyi, a legnagyobb rangú istenség a Mennyekben), ő is a Dao Lélegzetének transzformációja. A Vörös Gyermek az ember "igaz énjét" (*zhenwu*) jelképezi. Ebben a funkciójában a Neidan adeptusok "embriójának", "csecsemőjének" előfutára, melyet számos gyakorlattal táplálnak és nevelnek.

A táplálás és nevelés annak érdekében történik, hogy az istenség megmaradjon "lakhelyén". Az adeptusoknak vizualizálniuk és keringetniuk kell az úgynevezett "sárga esszenciát" (*huangjing*) és a "vörös lélegzetet" (*chiqi*) a testükben, melyeket a Holddal (Yin) és a Nappal (Yang) azonosítanak. Ez a vizualizálás és keringetés vezeti el őket az istenekhez. Ez igen hasonló a Neidan évszázadokkal későbbi gyakorlataihoz.

Az istenek táplálásának további forrása a gyakorló nyála. Erről azt tartották, hogy "öntözi" (*guan*) a belső szerveket, melyekben az istenségek lakoznak. Elnevezései egészen világosan alkimista hatásokat tükröznek: Jáde Likőr (*yuye*), Arany Nektár (*jinli*), Arany Likőr (*jinye*).

"Folyamatosan gondolj arra, hogy alant a mellbimbók a Nap és a Hold. A Napon és Holdon belül van a Sárga Esszencia és a Vörös Lélegzet, mely belép a Karmazsin Palotába (a szív), majd ismét belép a Sárga Udvarba (epe), és a Lila Kamrába (húgyhólyag). A Sárga Esszencia és a Vörös Lélegzet teljesen megtölti a Nagy Magtárat (gyomor). A Vörös Gyermek a gyomor csöveiben van. Délnek fordulva ül, eszi és issza a Sárga Esszenciát és a Vörös Lélegzetet, míg meg nem elégszik velük."

(Laozi zhongjing, Laozi központi könyve)

Végezetül érdemes megemlíteni a *Laozi zhongjing* egy módszerét, melyben a szív (Yang) és a vesék (Yin) lélegzete (*qi*) alászáll és felemelkedik a gyakorló testében, és végül egyesül. A Neidan gyakorlók későbbi módszeréhez hasonlatos ez, melyben a szív Tüzét és a vesék Vizét egyesítik.

Meditáció a Gyermeken.
Dadong zhenjing, A nagy barlang igaz könyve

Az Embrió a Shangqing Taoizmusban

A Waidan "internalizációja" még világosabban megmutatkozik a Shangqing (Legmagasabb Világosság) hagyományban, mely a 4. század második felében alakult ki. A fentebbi tradíciók folytatásaképp a Shangqing magába olvasztott néhány Waidan gyakorlatot, de de legfőképp meditációs technikaként alkalmazta azokat. Továbbá, a Shangqing szövegek a halhatatlan test létrehozására is tartalmaznak módszereket, melyet úgy írnak le, mint visszatérést egy saját maguk által létrehozott, belső embrióhoz. Egy gyakorlati példa "a csomók kioldása" (*jiejie*), melynek során az adeptus újra tapasztalja embrió létét a meditáció során. Hónapról hónapra, a fogantatástól kezdve újra megkapja "a Kilenc Mennyek lélegzeteit" - mely egy másik, figyelemreméltó példája az alkimista képvilág meditációs gyakorlatokban való felhasználásának. A lélegzetek neve a Kilenc Elixír (*jiudan*), és minden egyes ilyen alkalommal a gyakorló egyes belső szerve arannyá vagy jádévá válik. Ezután Eredeti Apja és Eredeti Anyja kibocsátják lélegzetüket, melyek a gyakorló központjában egyesülnek és létrehozzák a halhatatlan csecsemőt.

Fenti példák világosan mutatják, hogy bizonyos, alapvető ideák, képek és gyakorlatok, melyek a Neidan jellemzői, már évszázadokkal annak írásos hagyománya előtt megjelentek. A legfontosabb közöttük a csecsemő képe, mint a "valódi én" reprezentációja. A Neidan két fontos jellemzője azonban nem jelenik meg sem a Shangqingben, sem bármely más, korai meditációs gyakorlatban: a Belső Elixír ideája és annak kozmológiai összefüggései, mely a Daóból kiindulva elmagyarázza a kozmosz teremtő folyamatait, s az erre épülő gyakorlatok, melyek célja ennek a folyamatnak a reprodukciója. A következőekben megvilágítjuk a folyamatot, mely a Belső Alkímia megszületéséhez vezetett.

A Cantong qi és a Belső Alkímia születése

Boyang, a Cantung qi szerzője egy tanítvánnyal az Elixír elkészítésén fáradozik.

A Belső Elixír ideája és annak teljes kozmológiai rendszere, a "Dao visszatérése" a Cantong qi című műben jelent meg (A Három egységének pecsétje), mely a kínai alkímia egyik fő művének tekinthető. A képzettársításokkal és szimbólumokkal gazdagon teletűzdelt szöveg, mely szinte teljes egészében verses formában íródott, rejti magában azokat az alapelveket, melyek a Neidan születését előidézték és számos, későbbi munkát is inspiráltak. Legalább 38 kommentárt kell ide vennünk, melyek 700-tól a 19. század végéig íródtak.

A *Cantong qi*-t hagyományosan Wei Boyangnak tulajdonítják, egy alkimistának, aki a 2. század közepén élt Jinangnan területén. A Neidan később számos magyarázatát adta a *Cantong qi*-nek, melyek több szempontból is eltértek egymástól, de egy pontban mind megegyezett: hogy ez a szöveg a Belső Alkímia velejét adja, és teljes illusztrációkat szolgáltat annak alapelveiről és módszereiről. Ilyen szempontból nem pusztán alkimista szöveg, de az első Neidan kézirat is. Ezzel együtt meg kell jegyeznünk, hogy bár a 2. századra datálják, semmilyen befolyása nem lelhető fel a Weidan szövegekre egészen a 7. századig, továbbá semmilyen alkímiai vagy más forrás nem található arra nézve, hogy a Neidan létezett volna a 8. század előtt.

A *Cantong qi* három fő újítást hozott a korábbi szövegekhez képest:
(1) a hagyományos, kínai, kozmológiai rendszer segítségével leírja a kozmosz jellegzetességeit és a Daóhoz való kapcsolódását,
(2) a realizálció két módját különbözteti meg, és ezzel kapcsolatban definiálja az alkímia szerepét,
(3) egy olyan alkímiai modellt mutat be, mely relevánsan különbözik a korábbi, Waidan szövegekben bemutatottaktól.

A *Cantong qi* szimbólumok különböző sorozatait mutatja be, melyek a kozmosznak a Dval való kapcsolatát mutatják be: egység, dualitás és sokféleség. Az elsőt a Változások Könyvének négy trigramja ábrázolja, a Qian, a Kun, a Kan és a Li. A Qian és a Kun az elsődleges módokat képviseli, melyekkel a Dao manifesztálódik. a Qian az aktív (Yang, "teremtő") aspektus, a Kun pedig a passzív (Yin, "befogadó") aspektus. A Qian és Kun folyamatos egyesülése szüli meg a kozmoszt. Ebben az örökké tartó pillanatban a Qian Yangja a Kunba száll, mely Kanná válik, s válaszul a Kun Yinje a Qianba hatol, melyből Li lesz. Kan és Li így helyettesíti Qiant és Kunt a kozmoszban, de magukban hordozzák őket, mint belső esszenciát. Yin így tartalmazza a Valódi Yangot, és Yang tartalmazza a Valódi Yint.

Míg a Qian és Kun képe a Mennyek és a Föld, mely soha nem változtatja pozícióját, a Kan és Li a Hold és a Nap, melyek méretükben változnak és alászállnak tér és idő ciklusainak dimenzióiba. A *Cantong qi* azonban kijelenti, hogy Qian, Kun, Kan és Li mind "az üres Nem-Léten belül van". A tér és idő ezért megengedi a Dao Egyetlen Lélegzetét (yiqi), hogy a kozmoszban működésbe lépjen.

"Qian, a szilárd, és Kun, a megadó egyesül és ölelkezik egymással, Yang adományoz, Yin befogad, a férfias és a nőies részesül egymásban. Egymásban részesülve teremtenek és transzformálnak, kibontva Esszenciájukat és Lélegzetüket.
Kan és Li elöl vannak, sugárzásuk és ragyogásuk alászáll és szétterjed. Titokzatos és homályos, nehezen elképzelhető, és nem ábrázolható. A bölcsek megmérték mélységét, egyesültek vele és megalkották alapzatát.
Ez a négy határozatlanságában az Üres Nemlétben lakozik. Hatvan hexagram örvénylik körülöttük, kiterjeszkednek, mint egy jármű. Felszerszámozva egy sárkányt és egy kancát, a fényes nemesember kezében tartja az idő kantárát. A harmóniában a követés és a megegyezés: az ösvény egyenes és nem tűri a gonoszt. A gonosz utak gátolnak és akadályoznak, veszélyeztetik a királyságot."

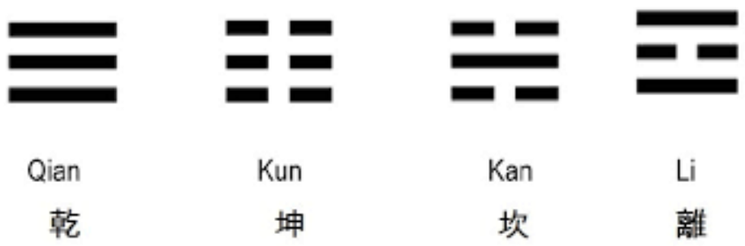

A másik fő, bemutatott szimbólumrendszer az öt hajtóerő (*wuxing*), a Fa, Tűz, Föld, Fém és Víz. Az öt hajtóerőt az Egység megosztottsága hozza létre Yinné és Yanggá, majd a Yin és Yang további osztódása négy állapottá. Az alkímiában Víz és Tűz nem más, mint Yin és Yang Mennyek utáni állapotában, a Fa és Fém a Valódi Yin és a Valódi Yang a Mennyek utáni állapotában. A Föld, az ötödik hajtóerő mind Yin, mind Yang aspektust tartalmaz. A többi hajtóerő középpontjában elhelyezkedve ez a forrás, melyből azok származnak, részt vesz mindegyikükben és létrehozza a világ sokféleségét az Egység állapotából.

A "Nem-cselekvés" útja

A *Daode jing* által szorgalmazott alapelvek egészen bizonyosan inspirálták a *Cantong qi* egyes részeit, melyek az önfejlesztésről szólnak. A legfontosabb ezen alapelvek közt a "nem-cselekvés" (*wuwei*), mely azóta is jellemzi a Taoista bölcsek életmódját. A *Daode jing* világosan megkülönböztette a következő utakat: "felsőrendű erény" (*shangde*), vagyis spontán nem-cselekvés (*wuwei*), és "belső erény" (*xiade*), vagyis szándékos cselekvés (*youwei*). A *Cantong qi* erre támaszkodva határozza meg az alkímia célját. A felsőrendű erény erény útján az Egy szétválasztásának Kettővé és sokféleséggé előtti állapot érendő el, s ezáltal megérthető a Mennyek előtti és utáni birodalmak alapvető Egysége. Ez a Realizált Ember (*zhenren*) útja. Az alsóbbrendű erény ezzel szemben az autentikus alapelv keresését célozza, mely a sokféleségben és a változásban rejlik. Ez a keresés gyakorlatot igényel. A Cantong qi szerint az alkímia az alsóbbrendű erény útja, akár belső, akár külső, akár belső, mivel mindenképp cselekvésen alapszik. Célja, hogy felkészítse gyakorlóját a belépésre a "nem-cselekvés" állapotába.

A Titokzatos Asszony (xuanpin), az Egység egyik fő Taoista szimbóluma. A "titokzatos" a Yanghoz, az "asszony" pedig a Yinhez kapcsolódik.

A kozmoszban, mint láthattuk, a Valódi Yang a Yinben rejtőzik, a Valódi Yin pedig a Yangban. A kozmoszt ezért as dualitás uralja, a világ maga Yin jellegű a Dao vonatkozásában, de magában rejti az Egyetlen Lélegzetet, mely a Valódi Yang. Az alkímiai folyamat lényege ezen állapotok nyomon követése fordított sorrendben, hogy felfedje az Egyetlen Lélegzetet. Ezen alapozva, a *Cantong qi* szerinti egyetlen érvényes, alkímiai módszer az, mely megengedi Qian és Kun egye-

sülését, melyek a Valódi Yang és Yin. A szöveg szerint csak a Valódi Ón és Valódi Higany "azonos fajtájú" (*tonglei*), mint Qian és Kun. A Yin és Yang entitások, melyet ezen autentikus alapelveket hordozzák, a "fekete ón" és a cinóber. Az alkímia célja tehát a Valódi Ón kiválasztása a fekete ónból, és hasonlóképp, a Valódi Higany kiválasztása a cinóberből, majd ezek egymással való egyesítése.

Waidan a Cantong qi után

Alkímiai olvasztótégely, körülötte a Mennyek, a Föld, a Nap és a Hold karakterei, és a 28 holdház neve

A Külső Alkímia szövegeinek többsége a Tang periódusban íródott (7.-9. század), melyet a Waidan "arany korszakának" is szokás nevezni. Ebben az időszakban erőteljes hanyatlásnak indult a Taiqing hagyomány, egyúttal egyre fontosabbá váltak a *Cantong qi* alapelvei és módszerei. Két nagy, kínai költőt, Li Bai (701-762) és Bai Juyi (772-846) is megihlettek e tanítások, de Meng Haoran (689-740), Liu Yuxi (772-843) és Liu Zongyuan (773-819) is utal az elixírre verseikben. Ez az érdeklődés a későbbi századokban is fennmaradt, amikor a fókusz a Neidan felé fordult.

Bár a *Cantong qi* meghatározó befolyást gyakorolt a Taoista alkímia történelmére, a Tang korszaknak nem minden művét ihlették meg tanai. Ezek közül a legismertebb a *Taiqing danjing yaojue* (*Alapvető útmutatások a Nagy Tisztaság Elixírjének könyveiből*), egy gyűjtemény, melyet Sun Simo orvos állított össze (581-682). Munkája nagyjából hárojm tucat Waidan módszert tartalmaz, mind korábbi szövegek leszármazottja, de egyiküknek sincs köze a *Cantong qi*-hez.

A Tang korszakban két fő módszer volt meghatározó. Az első a cinóberre alapozott (Yang). Eszerint kivonták a higanyt a cinóberből (Yin a Yangon belül), majd ként adtak hozzá (Yang), hogy ismét cinóbert hozzanak létre. Ezt a folyamatot hétszer vagy kilencszer ismételték, hogy létrehozzanak egy alapjaiban Yang jellegű anyagot (a 7 és 9 a Yang számai). A végső eredmény egy olyan elixír, mely teljesen mentes minden Yin befolyástól, és a Tiszta Yang ragyogó kvalitásait hordozza (*chunyang*), az Egység állapotát, mielőtt a dualitás keletkezett volna.

A második fő módszer a Cantong qi elvein alapul, és ezért nem csak a Yint és Yangot veszi figyelembe, hanem azok kozmosz előtti, "valódi" természetét is. A kiinduló alapanyagok a természetes cinóber (Yang) és a természetes ón (Yin), melyeket elkülönítve finomítanak, így a cinóberből Valódi Higany (*zhenhong*) lesz, mely a Valódi Yin, és az ón Valódi Ónná (*zhenqian*) válik, mely a Valódi Yang. Mikor e két, finomított szubsztancia egyesül, elixír keletkezik, mely a Tiszta Yang tulajdonságait hordozza.

A Waidan hanyatlása és a Neidan felemelkedése

Az alkimista gyakorlat császári támogatása az elkövetkezendő századokban is folytatódott, a Tang időszakban pedig különösen felerősödött. Az alkímia iránti lelkesedés, az élet meghosszabbítására tett kísérletek és a halhatatlanság elérését célzó gyakorlat legalább kettő, de talán négy Tang uralkodó halálához is vezetett, lévén, hogy az elixír erőteljesen mérgező anyagokat tartalmazott. Ezzel párhuzamosan a Waidan alkimistái egyre jobban szimbolikus rendszert kezdtek alkalmazni, hogy megpróbálják minél hatékonyabban leírni a metafizikai részeket (a Dao és a kozmosz nem-dualitását), a kozmogóniát (a kozmosz megszületését a Daóból), és a kozmológiát (a kozmosz funkcióit a Dao működése közben) a Yin és Yang, az öt hajtóerő, a Változások Könyvének trigramjainak és hexagramjainak alapelvein keresztül. Ez az erőteljesen szimbolikus rendszer kezdett teljesen összeegyeztethetetlenné válni a cinóberre és higanyra alapozó alkimista felfogásokkal. A rituális módszerekről a belső világ felé való fordulás kikövezte az utat a Neidan módszere számára. Az új metódusok magukban foglalták a korai Taoista meditációs gyakorlatokat a belső istenségekkel, hogy ezáltal hozzák létre a Belső Elixírt.

A Song korszak (10. század közepe - 13. század közepe) nem sokban hozott újítást. Továbbra is keletkeztek Waidan szövegek, elixírekkel kísérleteztek, de az alkímia valódi iránya egyre inkább a Neidan felé fordult.

Neidan vonalak és mesterek

A Neidan legkorábbi nyomát a 8. század második felében fedezhetjük fel, Tao Zhi munkásságában, de inkább a 9.-10. század az, amikorra kikristályosodott formában megjelenik. A legelső munka, mely alapelveit bemutatja, a *Zhong-lü chuandao ji*. Eszerint az elixír két legfontosabb összetevője a szív Likőrje (Yin a Yangban) és a vesék Lélegzete (Yang a Yinben).

A következő fő Neidan szöveg a *Wuzhen pian* (*Felébredés a realitásra*), egy verses mű, melyet Zhang Boduan írt (987?-1082). A 13. században Nanzong-i születésűként említették, s ezzel megalapult a Naidan Déli Iskolája, melynek ez a mű a fő alaptétele lett. Az iskola további mesterei Shi Tai (? - 1158), Xue Daoguang (1078? - 1191), Chen Nan (? - 1213) és Bai Yuchan (1194-1229?).

Az Északi Iskolát, avagy Beizong-ot Wang Chongyang (1113-1170) alapította, tanítványai: Ma Yu (1123-1184), Tan Chuduan (1123-1185), Liu Chuxuan (1147-1203), Qiu Xhuyi (1148-1227), Wang Chuyi (1142-1217), Hao Datong (1140-1213) és Sun Bu'er (1119-1183). A Beizong módszereinek mindegyike a belső természet fejlesztésére fókuszál "tisztaság és nyugalom" révén (*qingjing*). Chongyang a belső természetet egyenesen egyenlővé tette az elixírrel, mondván: "Az eredeti Valódi Természet neve Arany Elixír." Az iskola kezdete azonban meglehetősen homályos, a Wang Chongyangnak és Qiu Chujinak tulajdonított szövegek egy része nem megbízható, és Ma Yu szerint a Yin és Yang egyesülése nem vonzza magával a "cselekvést", hanem a nyugalmon keresztül valósul meg.

Észak és Dél egyesülését a mongol Yuan dinasztia hozta magával (1271-1368), ezzel egyidőben kísérletek történtek a két Neidan iskola egyesítésére is, melyek a korábbi két-három században önállóan, egymástól elválva fejlődtek. Ezen kísérletek közül az egyik legmarkánsabb a 13. századi Li Daochun nevéhez fűződik, kinek műve, a *Zhonghe ji* (*A középpont harmóniája*) megalkotta a Xing és a Ming (Természet és Létezés) koncepcióját.

A törekvések ellenére a késői Qing korszakra nem egyetlen iskola létezett, hanem ellenkezőleg, öt fő irányvonal:

- A Wang Ze által alapított Északi Iskola (Beizong)

- A Zhang Boduan által alapított Déli Iskola (Nanzong)
- Li Daochun Középső Ága (Zhongpai)
- Li Xiyue Nyugati Ága (Xipai)
- és Li Xixing Keleti Ága (Dongpai).

Az egyik legfontosabb, valaha írt Neidan szöveg mindenképp *Az arany virág titka* - legalábbis ezt a címet adta neki Richard Wilhelm, amikor németre fordította 1929-ben. Az eredeti cím *Taiyi jinhua zongzhi*, *A Nagy egység arany virágának végső tanításai*. A mű központi része "a fény visszafordítását" (*huiguang*) tárgyalja a gyakorló testén belül.

"Amikor visszafordítjuk a Fényt, minden Yin és Yang, a Mennyek és a Föld lélegzete összeolvad. Ez az, amit a "gondolat finomításának", "a Lélegzet megtisztításának", vagy "letisztult gondolkodásnak" nevezünk.
A gyakorlat megkezdéséhez szükséges útmutatás szerint a Nem-Lét látszólag a Léten belül van. Idővel, mikor a gyakorlatokat elvégeztük és a testen kívül létrejön a másik test, a Lét megszületik a Nem-Létben.
A Fény csak száz napnyi, fókuszált gyakorlással válik valódivá, ekkor SzellemTűzzé (*shenhuo*) válik. Száz nap után a Fény spontán módon egyesül, és a Valódi Yang egy darabja hirtelen létrehozza a Gyöngyöt, akkora méretűt, mint egy kölesszem. Ez épp olyan, mint mikor férj és feleség egyesül és embrió jön létre. Annak érdekében, hogy ezt elérd, a nyugalom állapotába kell kerülnöd. A Fény visszafordítása ugyanaz, mint a Tűz Fázisai (*huohou*)."

A Neidan történetének egyik legnagyobb mestere mindenképp Liu Yiming (1734-1821). Míg nézetei a hagyomány legmélyebb gyökeréig nyúlnak vissza, sokszor ellenkeznek is azokkal és gyakorta nem követik a jól bevált gyakorlatot. Munkássága az egyik legnagyobb befolyást gyakorolta a Belső Alkímia tanaira. Több kommentárt írt a Neidan szövegekhez, a Daode jinghez és más, buddhista írásokhoz is, továbbá hatalmas méretű kommentárral látta el a *Xiyou ji* (*Utazás a nyugatra*) című regényt, mely szintén a Neidan szellemében íródott.

Liu Yiming

"Hadd mondjak el neked egy dolgot. Ha ismerni akarod ezt a Nyitást, ez az a föld, ahol a hat érzék nem érvényesül, ez az a hely, ahová az öt hajtóerő nem ér el. "Homályos és kivehetetlen!" Belül ott a nyitás. "Halvány és bizonytalan!" Belül ott a kapu. Önmagát nyitja és zárja. Ha szólítod, válaszol, ha kopogsz, kitárul. Ragyogó és fényes! Egész és beteljesedett! Azok, kik megtévesztettek, ezer mérföldre járnak tőle, azok, kik felébredettek, épp előtte állnak."

Xiuzhen biannan (Párbeszéd a Realitás Műveléséről)

A Neidan alapvetései

A Belső Alkímia tulajdonképp tekinthető a Waidan külső módszerei levetítésének az emberre, ez azonban túlzottan leegyszerűsíti a fogalmat. A Neidan számos alapfogalmat átvett a Waidanból, mely alkimista műveletekre, szerszámokra, vagy alapanyagokra vonatkozik (pl. finomítás, összeolvasztás, olvasztótégely, kemence, ón,

higany, cinóber, ezüst), és mindenek előtt magának az Elixírnek az ideáját. Ennek ellenére a Neidan történelmileg sokkal inkább eredeztethető a Taoista meditációs módszerekből a belső istenségeken. Az e módszerekből átvett elemek kombinálódtak a kínai kozmológiai rendszer szimbólumaival és elképzeléseivel, alkímiai terminológusok és képtársítások segítségével.

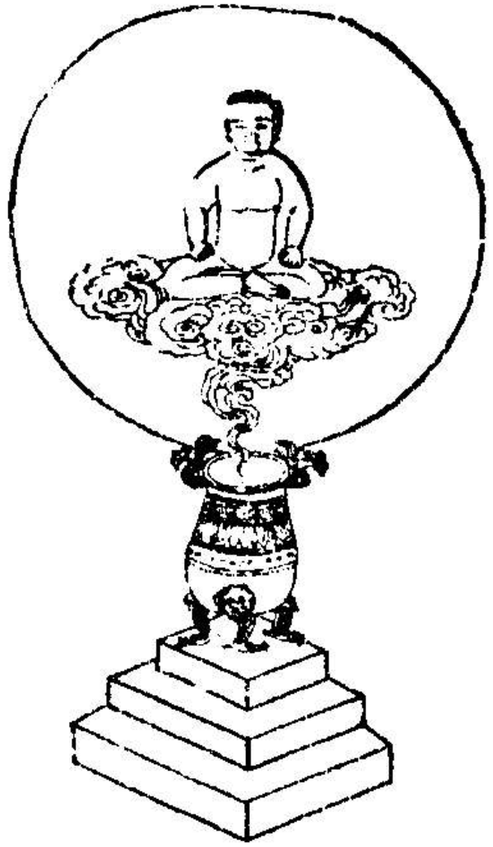

A Gyermek a Belső Alkímiában
Jinye huandan yinzheng tu (Képek az Arany Likőr visszatérésének igazolásáról a Cinóbermezőre)

Egyetlen fontos kivételtől eltekintve az összetevők e bonyolult és egyedi rendszere azt eredményezte, hogy a belső istenségek szerepe szinte teljesen elhalványult. Ennek két, fontos oka is volt. Először is, a belső istenségek bevonása a Neidanba egy szinte lehetetlennek tűnő feladatot kívánt volna meg: a belső panteon hozrendelését egy másféle, kozmológiai modellhez. Másik oldalról kivitelezhetetlen lett volna minden istenség (belső vagy külső) reprezentálása az egyes folyamatrészekben (sokféleség, dualitás, egység). s még kevésbé a visszatérés állapotában a Nem-Léthez.

Az egyetlen, fő kivétel a Vörös Gyermek, a korai Taoista meditációk legbelsőbb istensége. Amikor azonban ő megjelenik a Neidanban, már nem egy istenség, mely minden élőlényben jelen van, hanem az Elixír reprezentációja, melyet alkimista gyakorlatok révén hoznak létre.

A Neidan mesterei előszeretettel mondogatták, hogy hagyományuk a Három Tan (*sanjiao*) szintézise, ezek a konfucianizmus, a buddhizmus és a taoizmus. A gyakorlatban azonban a különböző összetevők számtalan egyéb forrásból is származnak. A szövegek tanításokat kölcsönöznek a *Daode jing*-ből, szókincset a *Zhuangzi*-ből, kozmológiai szimbólumokat a *Változások Könyvé*ből, módszerek töredékeit a korai Taoista meditációkból, fiziológiai gyakorlatokat (elsősorban légzéstechnikákat) az "Élet táplálása" (*yangsheng*) tanaiból, az emberi testről alkotott nézeteket a hagyományos, kínai orvoslásból, alkímiai nyelvezetet a Waidanból, hittani felfogást a buddhizmusból és szófordulatokat a konfucianizmusból.

A számos, különböző összetevő gyakorta jól kivehető. Egyedi azonban a Neidan abból a szempontból, hogy célja a kozmikus birodalomba való felszállás. A szavak, képek és metafórák csupán ideiglenes funkciót töltenek be. Li Daochun szavaival élve: "Létezik olyan mechanizmus, mely meghaladja mindezeket. Nem könnyű elmagyarázni, de képeseknek kell lennünk a szavak mögé látni."

A Neidan szövegek szerzői ugyanakkor rámutatnak, hogy nagy a különbség a források és a hagyomány között. Ennek legkorábbi példája a *Cantong qi*, mely sok figyelmet szentel olyan módszereknek, amelyek egyáltalán nem relevánsak a valódi realizáció szemszögéből. A *Cantong*

A Fény összegyűjtése, Taoista meditáció Az arany virág titkából

qi szemszögéből ezek a módszerek nem alkimista gyakorlatokat is tartalmaznak, mint például légzőgyakorlatok, a belső istenségeken való meditáció, és különböző szexuális technikák, csakúgy, mint számos Waidan módszer, melyek nem a Qian és Kun egyesítésén alapszanak.

Li Daochun ennek az ellentmondásnak a kiküszöbölésére a gyakorlatokat három nagy csoportra osztotta fel:

(1) Elutasította a szexuális technikákat és a Waidan módszereit, és ezeket az alacsony szintű, fiziológiai gyakorlatok közé sorolta, beleértve a *daoyin*t (egyfajta gimnasztika), a légzési technikákat, a diétákat és a meditáció és a vizualizáció néhány módszerét is.
(2) A Neidant illetően három, magasabb "járművet" különített el (*sheng*, a buddhizmusból kölcsönvett terminológia), ezek fiziológiai, kozmológiai és spirituális jellegűek.
(3) Mindezek fölé Li Daochun a Legfelsőbb, Egyetlen Járművet helyezte (*zuishang yisheng*), melyet "A Legvégső Igazság Csodálatos Útjának" nevez, és melyet egyetlen alkímiai gyakorlattal sem párosít hagyományos értelemben.

Ennek a legfelsőbb szintnek a leírására elsősorban Taoista fogalmakat használt, mint "Természet (*xing*) és Létezés (*ming*), mely egy dologgá válik".

Az Élet Elixírje

A Neidan szemléletében a Belső Elixír létrehozásában nem csak a fizikai test, hanem a teljes emberi lény szerepet játszik. A folyamatot a szív (*xin*) irányítja, mely a Szellem (*shen*) lakhelye, és az emberi lény legfőbb szimbóluma. A szív a Valódi Szándék szerint (*zhenyi*) működik, mely a Szellemmel való kapcsolódáson keresztül lehetővé teszi Yin és Yang egyesülését, a keletkezést, a táplálást, és a Belső Elixír megszületését.

Az Elixír megegyezik a létezés eredendő állapotával és annak helyreállítását reprezentálja. A gyakorlat végső fázisa az "ürességhez" (xu) való visszatérés, az állapot, melynek nincsenek határai. Célja egyúttal az is, hogy felfedje, a világ, melyet ismerünk, miképpen alakult ki, mint a Dao ön-manifesztációja.

Liu Yiming szerint: "Minden emberi lény rendelkezik a kifejlesztett Arany Elixírrel, teljességgel realizált mindenkiben." "Az Arany Elixír a szemeitek előtt van."

A Neidanban kiemelt helyen jelenik meg a "visszafordítás" koncepciója. A gyakorlatban ez a Létezés őselemeinek (Esszencia, Lélegzet és Szellem, *jing, qi* és *shen*) összetevőinek fokozatos reintegrációját jelenti. A folyamat a legalacsonyabb fokozaton kezdődik és a legmagasabb stádiumban ér véget, a visszafordítás (*huan*) betetőzése a Nem-Lét állapota (*wu*), avagy az Üresség (*xu, kong*). Ennek a folyamatnak a tipikus leírása "az Esszencia finomítása, hogy a Lélegzetté transzmutálódjék", vagy "a Szellem finomítása, hogy visszatérjen az Ürességbe". A Belső Elixír ennek a folyamatnak a során szerezhető meg.

A Neidan szerzői ezen állapotokat a *Daode jing* megfelelő szakaszához rendelik: "A Dao hozza létre az Egyet, az Egy hozza létre a Kettőt, a Kettő hozza létre a Hármat, a Három hozza létre a tízezer dolgot." Eszerint a Dao először az Egységet hozza létre, mely Yin és Yang dualitására bomlik szét. Miután Yin és Yang elválik egymástól, ismét egyesülnek, és létrehozzák a "hármat", mely egyesülésük gyümölcse. A "tízezer dolog" az entitások mindensége, mely ennek a folyamatnak a további iterációja által jön létre.

Xing és Ming

A Xing és Ming fogalmakat általában "spirituális" és "fizikai" terminológussal szokták fordítani, valójában azonban sokkal többek ennél. A Xing az ember belső természetére utal,

egyenértékű magával a puszta Létezéssel, és végsősoron a Nemléttel. A Neidan szövegek gyakorta hívnak segítségül a Xing magyarázatához olyan buddhista fogalmakat, mint "valakinek a valódi, megvilágosodott természete" (*zhenru juexing*), vagy "meglátni valakinek a természetét" (*jianxing*). A Xing a Szellemhez is kapcsolódik (*shen*), és vonatkozik az ember szívére és elméjére (*xin*).

Ming jelentése elsődleges értelemben "parancsolat", "rendelet", de jelent "élet"-et, "élettartam"-ot, "végzet"-et, "sors"-ot is. A Neidan szemlélet szerint e különböző jelentések mind kapcsolatban állnak egymással. A Ming úgy is meghatározható, mint egyfajta lenyomat, melyet minden egyén megkap a születésekor, mely meghatározza az adott ember helyét és szerepét a világban, s így végzetét is, melyet be kell töltenie. Továbbá, minden egyén kap egyfajta "életerőt", mely egyénenként különböző mennyiségű és minőségű, s melynek sorsa, hogy folyamatosan fogyatkozzék, s végül teljesen kimerüljön. Mivel a Xing meg-nem-született, s ennélfogva halhatatlan, a Ming uralma alatt lévő minden dolognak van kezdete és vége. A Ming a Lélegzethez (*qi*) is kapcsolódik, és az Esszenciához (*jing*). Szerepet játszik a világ kiformálódásában, s ennélfogva alárendelt a változásnak. Feladata, hogy fenntartsa az ember létezését, mint személy vagy test (*shen*).

A Neidan szövegek a Xinget és a Minget az "önfejlesztés gyökerének és alapjának" nevezik, "az Arany Elixír titkának", "az Elixír finomításához szükséges, legfontosabb esszenciának", és "az isteni halhatatlanok tudásának".

A Belső Elixír gyakorlata

Li Daochun *Zhonghe ji* című munkájában rámutatott, hogy a Neidan módszere tulajdonképp két elixír egyesítését takarja, melyeket ő Belső Gyógyszer (*neiyao*) és Külső Gyógyszer (*waiyao*) néven emleget. E két elixír a Neidan különféle megközelítéseivel hozható kapcsolatba, mely a gyakorló egyéni tulajdonságainak a legjobban megfelel. A Belső Gyógyszer azok számára elérhető, akik belsőséges ismeretekkel rendelkeznek a Daóról. A "nem-cselekvés" (*wuwei)* által érhető el, a Xing (Természet) művelése révén (mely ezen adeptusok számára magával hozza a Ming (Létezés) művelését is.

Minden más gyakorlónak a Külső Gyógyszerrel kell kezdenie, majd csak utána térhetnek rá a Belső Gyógyszer módszereire. A Külső Gyógyszer "cselekvést" igényel (*youwei*), előbb a Ming, majd a Xing fejlesztése szükséges hozzá. Dacára azonban a kétféle Gyógyszer közti éles megkülönböztetésnek, Li Daochun rámutat, hogy mindkettő a realizációnak ugyanazon állapotához vezet.

Liu Yiming szintén bőségesen tárgyalta a kétféle Elixírt, melyeket szintúgy Belső és Külső Gyógyszerként emleget, de a Nagy Visszafordított Elixír (*da huandan*) és Kis Visszafordított Elixír (*xiao huandan*) néven is említi őket. Az ő elképzelésében a Belső Elixír elérhető azok számára, akiknek a Mennyek előtti Egység állapota nem veszett el. Ez az állapot egyedül a "nem-cselekvés" által őrizhető meg. Ha elveszett, akkor a gyakorlónak ahhoz a Neidan módszerhez kell folyamodnia, mely két fő szakaszból áll: az első során összeáll a Külső Gyógyszer, s ezután a Belső Gyógyszer is.

A Belső Gyógyszer összetevői nem materiálisak: A Mennyek előtti, tökéletes Esszencia, az Üres Nemlét lélegzete, és az elpusztíthatatlan, Eredendő Szellem. Eléréséhez nincsenek közbenső állapotok, azonnal megtörténik. A Külső Gyógyszer összetevői "a közösülés esszenciája" (sperma), a "lélegzet lélegzete" és a "kognitív szellem". Mindegyiket fokozatosan kell finomítani a Neidan gyakorlataival.

Az Esszencia, Lélegzet és Szellem (*jing, qi, shen*) együttes elnevezése a Három Kincs (*sanbao*). A *shen* az alapelv, mely a nem-materiális lények manifesztációját irányítja, a *jing* az alapelv, mely a materiális lények manifesztációját irányítja, a *qi* pedig az alapelv, mely a kozmoszt fenntartja egész létezése során. A *shen* ezzel együtt minden olyanra is utal, mely nem

dolog, mint az istenek a Mennyekben, vagy az emberi elme. A *qi* az emberi testben, mint lélegzet jelenik meg. A *jing* fő megjelenési formája a fizikai szinten a sperma, illetve a menstruációs vér.

A Cinóber Mezők

Esszencia, Lélegzet és Szellem ábrázolása három, egymásba fonódó körként a gyakorló testében.
Xingming guizhi (Természet és Létezés egyesített művelésének alapelvei)

A Neidan a jing, qi és shen materiális aspektusaival is operál, de szándéka azok visszaállítása az "eredendő állapotba". A gyakorlatok során a gondolatok áramlása által az adeptus belép a nyugalom állapotába (*ruijing*). Szabályozza légzését, majd a belégzés-kilégzés ciklusát felváltja a "belső Lélegzet" spontán cirkulációja, melyet "embrionális légzésnek" (*taixi*) neveznek. A spermát, melyet gyakran a "közösülés esszenciájának) (*jiaogan jing*) neveznek, nem szabad elveszteget-ni. "Ezen esszencia nem a közösülés esszenciája, hanem a nyál a Jáde Uralkodó szájában." (Bai Yuchan)

A Neidan gyakorlat számos fontos pontot ismer az emberi testben, melyek egy része nem fizikai közvetlen értelemben véve. Kettő közülük különösen fontos. Az első a Cinóber Mezők, más néven a *dantian*, mely a has, a szív és az agy magasságában található. Ez a (három) pont mind a Taoista légzéstechnikákban, mind a meditációban, mind a Neidan gyakorlatokban létfontosságú szerepet játszik.

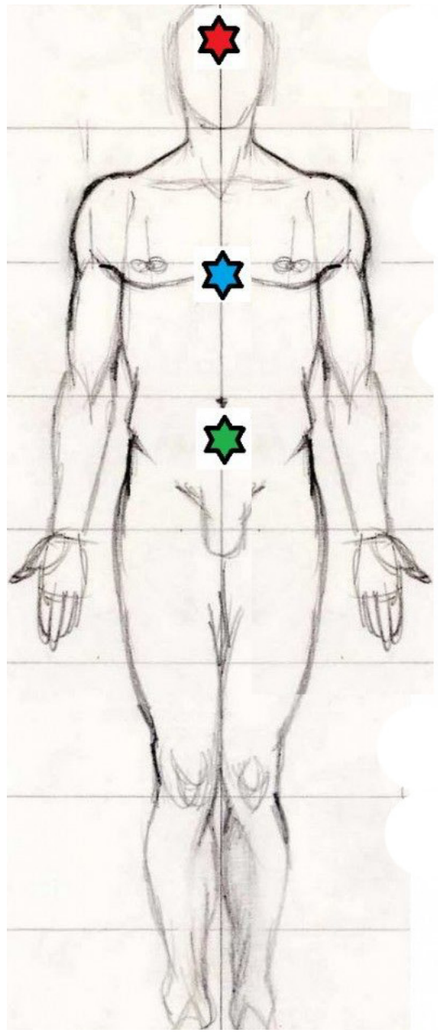

A három dantian pont

Az alsó Cinóber Mező az Esszencia székhelye (*jing*). Különböző források 1.3, 2, 2.4 vagy 3.6 inch-el (*cun*) a küldök alatt, vagy mögött helyezik el. A Neidan folyamatának első fázisában ebben a Mezőben jön létre a Belső Elixír.

A középső Cinóber Mező egyes szerzők szerint a szív közepén van, mások szerint a szív és a köldök között, megint mások úgy vélték, hogy maga a szív az, mint az emberi lény középpontja. Ez a Lélegzet (*qi*) székhelye, másik elnevezése Sárga Udvar (*huangting*), Karmazsin Palota (*jianggong*), vagy Titokzatos Asszony (*xuanpin*). Ez a Yin és Yang egyesülésének helye. A Neidan második fázisában ide mozduló Elixír itt táplálkozik.

A felső Cinóber Mező az agy magasságában található, és a Szellem (*shen*) székhelye. Gyakorta nevezik Mocsaras Golyónak (*niwan*) is, kilenc "palotára", avagy "kamrára" oszlik, melyek két sorban vannak elrendezve, egyik a másik felett. A *niwan* kifejezés egyszerre jelöli a teljes felső Mezőt, és a legbelső palotát vagy kamrát (a harmadikat az alsó sorban). Az Elixír a Neidan folyamat harmadik, végső fázisában kerül ide.

A másik fontos hely a Neidan gyakorlatában a két fő energiacsatorna, mely a test első és hátsó oldalán fut. A hagyományos kínai gyógyászatban összesen tizenkét "hagyományos" (*zhengjing*) és nyolc "különleges" energiacsatorna (*qijing*) létezik, ezeket a nyugati orvoslás meridiánok néven ismeri. A Neidan a különleges energiacsatornákat "nyolc edénynek" (*bamai*) is nevezi. Ezek közül a két legfontosabb, fő csatorna a Működés edénye (*dumai*) és az Irányítás edénye (*renmai*), melyek függőlegesen futnak a test első és hátsó oldalán. A két edény egyesüléséből adódó, körkörös útvonal elnevezése Folyami Jármű (*heche*). A gyakorlatok korai stádiumában mindkét edény megtisztításra kerül, hogy mikor a gyakorlat valójában megkezdődik, az esszencia (jing) akadálytalanul áramolhasson bennük.

Az esszencia áramlását a Folyami Járműben a "tűz fázisok" szabályozzák. Minden ciklus két fő részre oszlik, az első (Yang jellegű) neve "tüzes tűz" vagy "harci tűz" (*wuhuo*), a második (Yin jellegű) neve "gyengéd tűz" vagy "udvarias tűz" (*wenhuo*). Ezzel egyidejűleg a ciklus tizenkét részre is feloszthető, melyeket ugyanazzal a tizenkét hexagrammal szokás jelezni, amelyek a Waidan elixír hevítésének fázisait is jelölték. Néhány szöveg kifejezetten kihangsúlyozza, hogy a "tűz fázisok" az alkimista munka legtitkosabb részei.

A "tűz fázisok" tizenkét állomása. A ciklus a legalsó pontnál kezdődik, melyet a "zi" karakter jelöl, és előbb a jobb oldalon halad felfelé, majd a bal oldalon lefelé.

Az emberi test Neidan nézete gyakran fejeződött ki ábrákkal. Érdemes megvizsgálni a két leghíresebb illusztrációt.

A *Neijing tu* (A belső megvetemedés ábrája) a késő 19. századból származik. Egy sztélén található, a *Baiyun guan* (A Fehér Felhők Apátsága) falain Pekingben.

Neijing tu

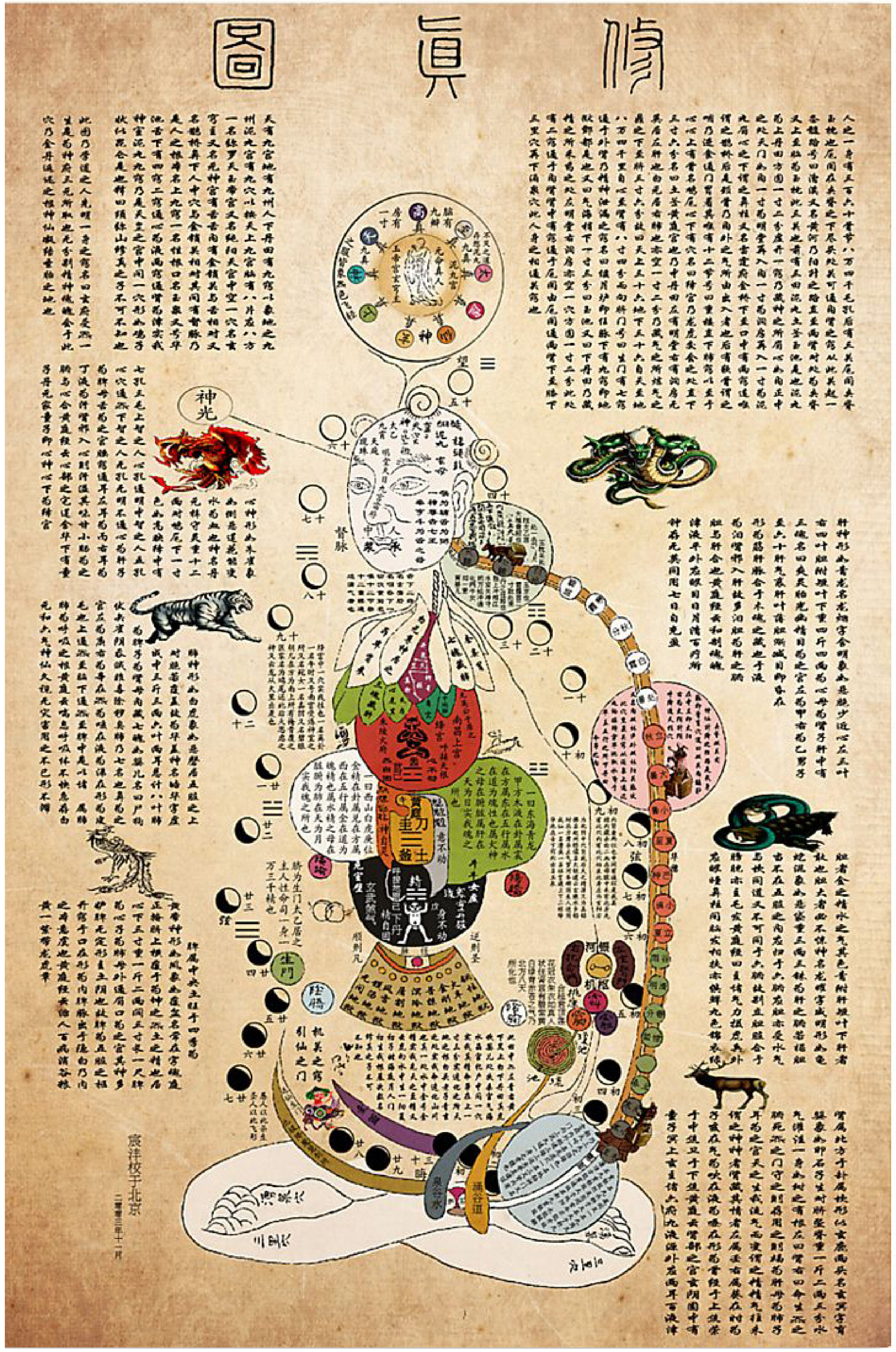

Xiuzhen tu

A *Xiuzhen tu* (A realitás művelésének ábrája) különböző variációkban ismert, egészen a korai 19. századtól kezdve, egyike szintén megtalálható a *Baiyun guan*-ban a másik kép mellett.

A két ábra a fizikai test modelljét ábrázolja, megmutatva annak fontosabb pontjait. Mint más Neidan képeket, ezeket is alulról felfelé kell olvasni. A *Neijing tu* három fő része mutatja a három Cinóber Mezőt. Az alsó Mező szférájában egy fiú és egy lány van, akik a Yint és Yangot képviselik, egy taposómalmon dolgozva, megfordítva ezzel az áramlatot, vagyis az esszencia folyását, ezzel elkerülve azt, hogy lefelé ömölve elvesztegetődjön. A közepén található a középső Cinóber Mező, spirál alakban, a szív régiójában. Egy fiú tartja itt a Nagymedve csillagképét, a kozmosz központjának szimbólumát. A kép felső része a felső Cinóber Mezőt jelképezi, ahol Laozi és Bodhidharma (aki a chan buddhizmust elhozta Kínába) látható.

Míg a *Neijing tu* az ősi Taoista módszer szerint mutatja be "a belső térképet", a *Xiuzhen tu* a kozmológiai aspektusokra fekteti a hangsúlyt. Az emberi alakot harminc fekete-fehér kör veszi körbe, melyek a hold ciklusát reprezentálják, az állati szellemek pedig a hat belső szervet: a sárkány (máj), a teknős és kígyó (húgyhólyag), a kétfejű szarvas (vesék), a vörös veréb (szív), a fehér tigris (tüdő) és a főnix (epe). A kép fő része középen az emberi alak, mely tulajdonképp egy csecsemő, aki a *qi* karaktere (Lélegzet) és a Li trigram (Tűz, Yang, mely a Valódi Yint tartalmazza) felett ül, feje felett pedig a *jing* (Esszencia) karaktere és a Kan trigram (Víz, Yin, mely a Valódi Yangot tartalmazza).

A *Neijing tu* gyakorlatilag grafikus formában mutatja be a Neidan legáltalánosabb gyakorlatát. Ennek három fő fázisa általában egyenként 100 napig, tíz hónapig, és kilenc évig tart. Sok szöveg rámutat azonban, hogy ezek az időtartamok szimbolikusak és nem szó szerint értendőek. A három fázis előtt egy megelőző szakasz van, melynek neve "Az alapok lefektetése" (zhuji). Célja feltölteni az Eredendő Esszenciát, az Eredendő Lélegzetet és az Eredendő Szellemet, hogy azok felhasználásra kerülhessenek a fő fázisok során. A módszerek hasonlóak (de nem azonosak) a modern Qigong metódusaihoz.

Az első fő fázis "Az Esszencia finomítása, hogy Lélegzetté transzmutálódjon" (*lianjing huaqi*), másik elnevezése a Száz Nap Határa (*bairi guan*). Célja, hogy az Erendendő Esszencia és Lélegzet egyesülésével Lélegzetet, avagy Külső Gyógyszert hozzon létre (*waiyao*). Ismétlődő légzésciklusok segítségével az esszencia keringeni kezd a Folyami Járműben, felemelkedik a test hátsó részén a felső Cinóber Mezőbe, majd alászáll a test első részén az alsó Cinóber Mezőbe. Ezt a ciklust szabályozzák a "tűz fázisok".

A második fázis "A Lélegzet finomítása, hogy Szellemmé transzmutálódjon" (*lianqi huashen*), avagy a Tíz Hónap Határa (*shiyue guan*). Célja, hogy a Szellem egyesüljön az Eredendő Lélegzettel (melyet az előző fázisból nyerünk). A Lélegzet és Sz7ellem a tüdő Valódi Vize (Yin a Yangon belül) és a Valódi Tűz a vesékben (Yang a Yinen belül). Egyesülésük eredménye a Belső Gyógyszer (neiyao). Ennek a fázisnak a végén Esszencia, Lélegzet és Szellem egy egységet alkot.

A harmadik, végső fázis "A Szellem finomítása, hogy visszatérjen az Ürességbe" (*lianshen huanxu*), más néven a Kilenc Év Határa (*jiunian guan*). Célja az előző szakaszból nyert Szellem további finomítása, hogy a gyakorló elérhesse az Üresség és Nemlét állapotát. Ez a szakasz a Belső és Külső Gyógyszer egyesülése, melynek eredménye a Nagy Gyógyszer létrejötte (*dayao*).

Esze Péter

Felhasznált irodalom:

- Baldrian-Hussein, Farzeen: *Procédés secrets du joyau magique: Traité d'alchimie taoïste du XIe siècle*, Les Deux Océans, Párizs, 1984.
- Bokenkamp, Stephen: *Early Daoist Scriptures*, Berkeley: University of California Press. 1997.
Crowe, Paul: *Awakening to the Real: A Song Dynasty Classic of Inner Alchemy Attributed to Zhang Boduan*, British Columbia Asian Review 12: 1–40., 1997.
- Despeux, Catherine: *Zhao Bichen: Traité d'Alchimie et de Physiologie taoïste*, Les Deux Océans, Párizs, 1979.
- Despeux, Catherine: *Taoïsme et corps humain: Le Xiuzhen tu*, Guy Trédaniel, Párizs, 1994.
- Ho Peng Yoke: *Li, Qi and Shu: An Introduction to Science and Civilization in China*, Hong Kong University Press, Hong Kong, 1985.
- Ho Peng Yoke: *Explorations in Daoism: Medicine and Alchemy in Literature*, Routledge, London, 2007.
- Pregadio, Fabrizio: *Great Clarity: Daoism and Alchemy in Early Medieval China*, Stanford University Press, 2006. (weboldal)
- Pregadio, Fabrizio: *Awakening to Reality: The "Regulated Verses" of the Wuzhen pian, a Taoist Classic of Internal Alchemy,* Golden Elixir Press, 2009. (weboldal)
- Pregadio, Fabrizio: *The Seal of the Unity of the Three. Vol. 1: A Study and Translation of the Cantong qi, the Source of the Taoist Way of the Golden Elixir*, Golden Elixir Press, 2011 (weboldal)
- Pregadio, Fabrizio: *The Seal of the Unity of the Three. Vol. 2: Bibliographic Studies on the Cantong qi: Commentaries, Essays, and Related Works*, Golden Elixir Press, 2012 (weboldal)
- Robinet, Isabelle: *Taoist Meditation: The Maoshan Tradition of Great Purity*, State University of New York Press, 1993.
- Robinet, Isabelle: *Introduction à l'alchimie intérieure taoïste: De l'unité et de la multiplicité. Avec une traduction commentée des Versets de l'éveil à la Vérité*, Éditions du Cerf, Párizs, 1995.
- Robinet, Isabelle: *The World Upside Down: Essays on Taoist Internal Alchemy*, Golden Elixir Press, 2011. (weboldal)
- Sivin, Nathan: *Chinese Alchemy: Preliminary Studies*, Harvard University Press, Cambridge, 1968.
- Sivin, Nathan: *The Theoretical Background of Elixir Alchemy*, Science and Civilisation in China, vol. V: Chemistry and Chemical Technology, Cambridge University Press, Cambridge, 1980.
- Wang Mu: *Foundations of Internal Alchemy: The Taoist Practice of Neidan*, Golden Elixir Press, 2011. (weboldal)
- Wilhelm, Richard: *Das Geheimnis der Goldenen Blüte: Ein chinesisches Lebensbuch*, Zürich, Rascher Verlag, 1929.
- Wong, Eva: *Cultivating the Energy of Life*, Boston, Shambhala, 1998.
- Wong, Eva: *The Tao of Health, Longevity, and Immortality: The Teachings of Immortals Chung and Lü*, Boston, Shambhala, 2000.

www.astherion.hu